

เอกสารวิชาการ
เรื่อง

การทบทวนแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน
(พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕)

โดย
ว่าที่ร้อยโท ชุนทอง สายบุตร

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต รุ่นที่ ๑๓
ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๓

บทคัดย่อ

แผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทฉบับต่าง ๆ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนด้านความมั่นคง แห่งชาติ นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา และความต้องการของประชาชนในจังหวัด โดยยึดกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในจังหวัด ซึ่งในการศึกษาเกี่ยวกับการทบทวน “แผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕)” ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อ ตรวจสอบสถานะแวดล้อม (Environmental scanning) ที่มีนัยสำคัญต่อการดำเนินการทบทวน แผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ทั้งปัจจัยภายนอก โอกาสและภัยคุกคาม/ ความท้าทาย และปัจจัยภายใน ด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โดยการวิเคราะห์ SWOT Analysis ๒) เพื่อ จัดทำ “แผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕)” ฉบับทบทวนปี ๒๕๖๕ โดยการใช้ TOWS Matrix และ ๓) เพื่อแสวงหาข้อเสนอแนะที่ได้จากการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งจากการศึกษาได้ กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาจังหวัด หรือเป้าหมายการพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ดังนี้ **“เมืองแห่ง การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ยกระดับคุณภาพชีวิต พัฒนาเศรษฐกิจให้ยั่งยืน บนพื้นฐานแห่ง ความพอเพียง”** และเพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอนให้บรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าว จึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด ทั้งสิ้น ๕ ประเด็นยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย แนวทางการพัฒนา จำนวน ๔๒ กลยุทธ์ ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การยกระดับและพัฒนากการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและ ยั่งยืน ประกอบด้วย ๙ กลยุทธ์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาศักยภาพการค้า การลงทุน และการค้าชายแดน ประกอบด้วย ๕ กลยุทธ์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การยกระดับคุณภาพชีวิต แก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ประกอบด้วย ๑๔ กลยุทธ์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การจัดการ อนุรักษ์ ป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมและส่งเสริมให้คนอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย ๖ กลยุทธ์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงภายในและ ความมั่นคงตามแนวชายแดน ประกอบด้วย ๘ กลยุทธ์

คำนำ

การทบทวนแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) นี้เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก และวิเคราะห์ตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อเรียนรู้ตนเองและให้มีความสอดคล้องตามกรอบแนวคิดของยุทธศาสตร์ แผนและนโยบายในระดับต่าง ๆ ตลอดจนสอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปทุกระดับ รวมถึงการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกทั้งที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคต่อการดำเนินงานของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อนำไปเป็นกรอบในการกำหนดวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายการพัฒนาจังหวัด เป้าประสงค์รวม และประเด็นการพัฒนาด้านต่าง ๆ ภายในแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ต่อไป

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารวิชาการฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน และการนำแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอนไปปฏิบัติให้เกิดความครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ว่าที่ร้อยโท ขุนทอง สายบุตร

มิถุนายน ๒๕๖๓

สารบัญ

บทคัดย่อ.....	ก
คำนำ.....	ข
สารบัญ.....	ค
สารบัญตาราง.....	ง
สารบัญแผนภาพ.....	จ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	๓
๑.๓ ขอบเขตของการศึกษา.....	๓
๑.๔ ระเบียบวิธีการศึกษา.....	๓
๑.๕ ข้อจำกัดของการศึกษา.....	๔
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๔
บทที่ ๒ การตรวจสอบสภาวะแวดล้อมและการวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์.....	๕
๒.๑ สภาวะแวดล้อมทั่วไป.....	๕
๒.๒ สภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับองค์กร.....	๑๘
๒.๓ การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (SWOT ANALYSIS).....	๔๔
บทที่ ๓ ยุทธศาสตร์จังหวัดแม่ฮ่องสอน.....	๕๔
๓.๑ เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (END).....	๕๔
๓.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ในการดำเนินการ (WAYS).....	๕๕
๓.๓ มาตรการ/ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (MEANS).....	๕๘
บทที่ ๔ ข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์.....	๖๘
๔.๑ ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนและการนำยุทธศาสตร์ไปใช้.....	๖๘
๔.๒ ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป.....	๖๙
บรรณานุกรม.....	๗๐
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	๗๑

สารบัญตาราง

ตารางที่ ๑ ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักจุดแข็ง.....	๔๘
ตารางที่ ๒ ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักจุดอ่อน.....	๔๙
ตารางที่ ๓ ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักโอกาส.....	๕๐
ตารางที่ ๔ ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักอุปสรรค.....	๕๑
ตารางที่ ๕ การประเมินและจัดทำกลยุทธ์จาก TOWS Matrix.....	๕๒
ตารางที่ ๖ แผนงาน/โครงการ ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย.....	๕๘
ตารางที่ ๗ ตัวอย่างแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief).....	๖๕

สารบัญแผนภาพ

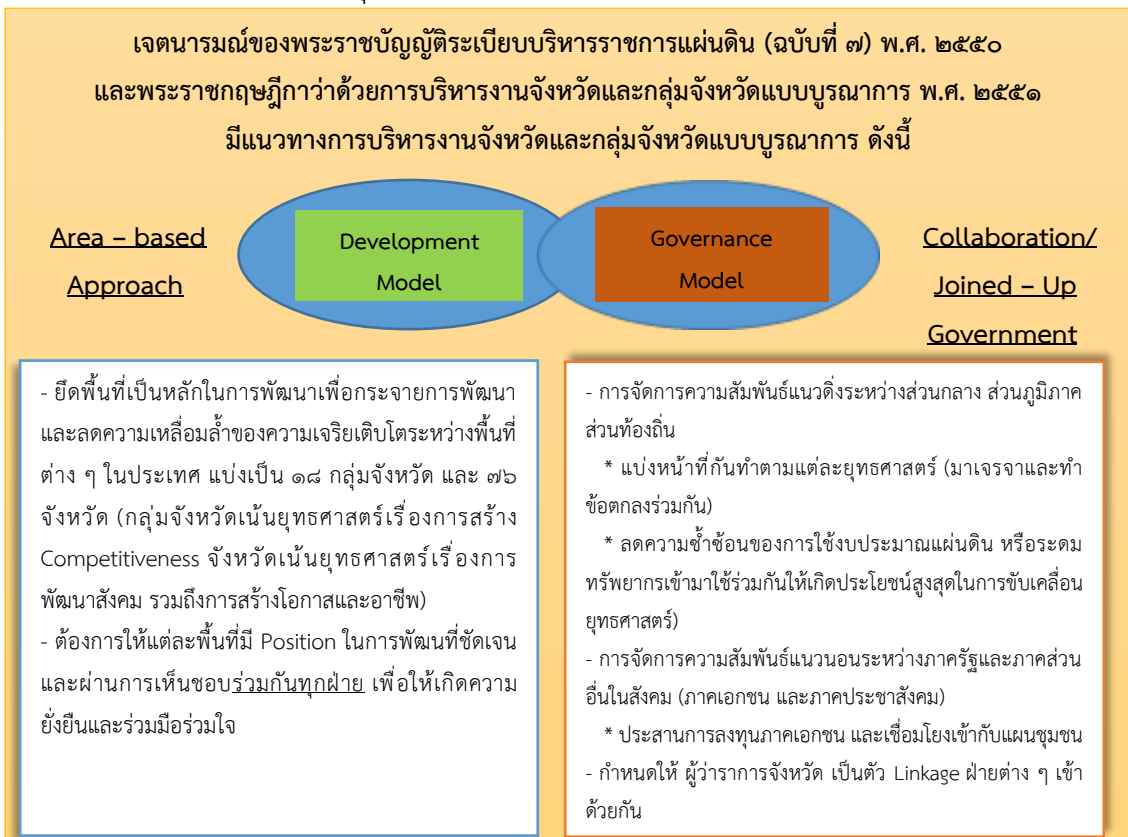
แผนภาพที่ ๑ เจตนารมณ์ของการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ	๑
แผนภาพที่ ๒ แผนที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน	๑๘
แผนภาพที่ ๓ การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (SWOT Analysis).....	๔๔
แผนภาพที่ ๔ ตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน.....	๕๑
แผนภาพที่ ๕ แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy Map).....	๖๔

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาจังหวัด เป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนาจังหวัด ซึ่งจัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) ทั้งนี้ เป็นไปตามมาตรา ๕๓/๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยจัดทำให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนด้านความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นของจังหวัด รวมถึงมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยยึดกระบวนการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในจังหวัด

แผนภาพที่ ๑ เจตนารมณ์ของการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ

ตามเจตนารมณ์ของการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนมาสู่การบริหารงานเชิงพื้นที่ (Area – based Approach) ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ของตนเองผ่านแผนพัฒนาจังหวัด และกำหนดให้จังหวัดสามารถจัดทำค่าของงบประมาณได้เอง ดังนั้น แผนพัฒนาจังหวัดจึงเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐบาลในการบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ให้ไปในทิศทางเดียวกัน ตอบสนองต่อศักยภาพ และความต้องการของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของจังหวัด

ประกอบกับในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ทั้งภายในและต่างประเทศ นับวันจะทวีความรวดเร็วและรุนแรงเพิ่มขึ้น เป็นสภาวะแวดล้อมที่มีความผันผวน (Volatility) ไม่แน่นอน (Uncertainty) มีความซับซ้อน (Complexity) และคลุมเครือ (Ambiguity) ที่เรียกว่า สภาพแวดล้อมแบบ VUCA ดังจะเห็นจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่กำลังส่งผลกระทบต่อทั่วโลกเป็นวงกว้าง ทำให้เกิดผู้เจ็บป่วยและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ถือเป็นภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของประเทศในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ยังเป็นปัจจัยเร่งสำคัญและเข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงระบบการทำงานและวิถีปฏิบัติราชการ ทั้งภารกิจที่มีลักษณะที่ต้องติดต่อกับประชาชนและผู้รับบริการโดยตรง (Front Office) และภารกิจสนับสนุนการปฏิบัติราชการ (Back Office) ก่อให้เกิดแรงกดดันให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดบริการสาธารณะที่ “เร็วขึ้น – สะดวกขึ้น – ประหยัดขึ้น – ดีขึ้น” ให้กับประชาชน

จากสถานการณ์ของโลกและประเทศที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้จังหวัดไม่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองเพียงอย่างเดียว ดังนั้น เพื่อให้ทิศทางการขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการเพื่อ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ของประชาชนในพื้นที่ จึงจำเป็นต้องมีการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ให้มีความสอดคล้องตามกรอบแนวคิดของยุทธศาสตร์ แผนและนโยบายในระดับต่าง ๆ ตลอดจนสอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปทุกระดับ รวมถึงการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกทั้งที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคต่อการดำเนินงานของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อนำไปเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาจังหวัด เป้าประสงค์รวม และประเด็นการพัฒนาด้านต่าง ๆ ภายในแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑.๒.๑ เพื่อตรวจสอบสถานะแวดล้อม (Environmental scanning) ที่มีนัยสำคัญต่อการดำเนินการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ทั้งปัจจัยภายนอกโอกาสและภัยคุกคาม/ความท้าทาย และปัจจัยภายใน ด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โดยการวิเคราะห์ SWOT Analysis

๑.๒.๒ เพื่อจัดทำ “แผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕)” ฉบับทบทวนปี ๒๕๖๕ โดยการใช้ TOWS Matrix

๑.๒.๓ เพื่อแสวงหาข้อเสนอแนะที่ได้จากการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕)

๑.๓ ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ ดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

๑.๓.๒ ขอบเขตประชากร คือ ผู้บริหาร หัวหน้าส่วนราชการ ผู้นำภาคเอกชน และเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ แผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนด้านความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านเวลา คือ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเรื่องนี้ในช่วงระยะเวลาจำกัด คือ ช่วงระหว่างเดือนเมษายน – มิถุนายน ๒๕๖๓

๑.๔ ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษานี้ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาวិเคราะห์ และสังเคราะห์จากเอกสารงานวิจัย ยุทธศาสตร์และแผนระดับต่าง ๆ นโยบาย กฎหมาย รวมทั้งหลักทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การตรวจสอบสถานะแวดล้อมขององค์การ การวิเคราะห์และประเมินปัจจัยสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ทั้งภายในและภายนอก (Internal and External Factors) ทั้ง ๖ มิติ ตามกรอบ PESTEL ประกอบด้วย มิติการเมือง (P: Political) มิติเศรษฐกิจ (E: Economic) มิติสังคม (S: Social) มิติเทคโนโลยี (T: Technological) มิติสิ่งแวดล้อม (E: Environmental) และมิติกฎหมาย (L: Legal) โดยการใช้เครื่องมือในการประเมินทางยุทธศาสตร์

คือ SWOT Analysis เพื่อให้ทราบ จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค/ภัยคุกคาม (Threats) ความท้าทาย (Challenges) และพิจารณา จัดลำดับความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการจัดทำ TOWS Matrix เป็นกรอบในการ กำหนดวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายการพัฒนาจังหวัด เป้าประสงค์รวม และประเด็นการพัฒนาด้านต่าง ๆ ภายในแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ต่อไป

๑.๕ ข้อจำกัดของการศึกษา

ในขณะที่ศึกษาเกี่ยวกับการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) นั้น เป็นช่วงที่มีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และส่งผลกระทบอย่างกว้างขวาง จนรัฐบาลได้มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร เพื่อใช้เป็นมาตรการอย่างเข้มงวดในการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ดังกล่าว ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอนจากทุกภาคส่วน และการศึกษาครั้งนี้จำกัดเฉพาะการศึกษาวิเคราะห์เอกสารทุติยภูมิและการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายเพียงบางส่วนเท่านั้น มิได้เป็นการดำเนินการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ตามกระบวนการและขั้นตอนที่กฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ แนวทางและวิธีการเกี่ยวกับการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการกำหนดไว้

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑ ทำให้ทราบถึงสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่มีผลต่อการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

๑.๖.๒ ได้แผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ฉบับทบทวน ที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของประชาชนชาวจังหวัดแม่ฮ่องสอนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และมีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

บทที่ ๒

การตรวจสอบสถานะแวดล้อมและการวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์

๒.๑ สถานะแวดล้อมทั่วไป

๒.๑.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อสนองต่อต่อผลประโยชน์แห่งชาติ มีการแบ่งยุทธศาสตร์ออกเป็น ๖ ด้าน ได้แก่

๒.๑.๑.๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกရာช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบและทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล

๒.๑.๑.๒ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติบนพื้นฐานแนวคิด ๓ ประการ ได้แก่ (๑) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่เราความสำเร็จทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ (๒) “ปรับปรุงปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคตผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ (๓) “สร้างคุณค่าใหม่ ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคตบนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปรุงปัจจุบัน พร้อมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุน

จากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลกควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลางและลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

๒.๑.๑.๓ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบด้าน และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ ๓ และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สูการเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

๒.๑.๑.๔ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญที่ให้ความสำคัญการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่นมาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบต่อผู้กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนใน การจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพสามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง โดยในยุทธศาสตร์ชาติประเด็นนี้มีความเชื่อมโยงเกี่ยวกับการประสานแผนพัฒนาทั้งระบบ ดังนี้

ข้อ ๔.๒ การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี

ข้อย่อย ๔.๒.๒ กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละกลุ่มจังหวัดในมิติต่าง ๆ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ของตนเอง และบูรณาการแผนให้มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันในทุกระดับเป็นแผนเดียวกัน ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ท้องถิ่น ตำบล อำเภอ จังหวัด จนถึงกลุ่มจังหวัด เน้นการกระจายแหล่งอุตสาหกรรมในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการสร้างงานในพื้นที่ และการพัฒนาภาคบริการที่คนในพื้นที่ สามารถเป็นผู้ประกอบการ และสามารถกระจายรายได้ให้เกิดความเป็นธรรม ให้ความสำคัญกับการสร้าง “คุณค่า” และ “มูลค่า” ทางเศรษฐกิจ จากศักยภาพของฐานทรัพยากรของแต่ละพื้นที่ ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ทูทางวัฒนธรรมและทุนทางสังคม การสร้างการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่และผู้ประกอบการในการสืบค้น นำมาปรับใช้และยกระดับการใช้ทรัพยากรนั้นอย่างยั่งยืน

๒.๑.๑.๕ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่าง บูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงาน และการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง ๓ ด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง

๒.๑.๑.๖ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาท ภารกิจ แยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการ ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต ความมธยัสถ์ และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และการอำนวยความสะดวกตามหลักนิติธรรม โดยในยุทธศาสตร์ชาติประเด็นนี้ มีเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนา ดังนี้

ข้อ ๔.๒ ภาครัฐบริหารงานแบบบูรณาการโดยมียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายและเชื่อมโยงการพัฒนาในทุกระดับ ทุกประเด็น ทุกภารกิจ และทุกพื้นที่ การบริหารจัดการภาครัฐมีความสอดคล้องเชื่อมโยงและเป็นกลไกสำคัญในการนำยุทธศาสตร์ชาติ สู่การปฏิบัติในทุกระดับ มีการจัดสรรงบประมาณที่มีลักษณะยึดโยงกับยุทธศาสตร์ในทุกระดับ มีเป้าหมายร่วมกันทั้งในเชิงประเด็น เชิงภารกิจ และเชิงพื้นที่ โดยอาศัยข้อมูลขนาดใหญ่ รวมทั้งมีระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานทั้งในระดับยุทธศาสตร์ ภารกิจและพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การกำหนดประเด็นการพัฒนา การจัดทำนโยบาย และการติดตามประเมินผลที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง

๒.๑.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) เป็นแผนระดับที่ ๒ รองรับยุทธศาสตร์ชาติ โดยเป็นส่วนสำคัญในการถ่ายทอดเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ของยุทธศาสตร์ชาติลงไปสู่แผนระดับต่าง ๆ ในลักษณะที่มีความบูรณาการและเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติด้านที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ส่วนราชการสามารถนำไปใช้เป็นการรอบในการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติภายในปี ๒๕๘๐ โดยแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีจำนวนรวม ๒๓ ฉบับ ได้แก่ (๑) ความมั่นคง (๒) การต่างประเทศ (๓) การเกษตร (๔) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต (๕) การท่องเที่ยว (๖) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อย่างอัจฉริยะ (๗) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์และดิจิทัล (๘) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (๙) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (๑๐) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (๑๒) การพัฒนาการเรียนรู้ (๑๓) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี (๑๔) ศักยภาพการกีฬา (๑๕) พลังทางสังคม (๑๖) เศรษฐกิจฐานราก (๑๗) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม (๑๘) การเติบโตอย่างยั่งยืน (๑๙) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (๒๐) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ (๒๑) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (๒๒) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และ (๒๓) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

๒.๑.๓ แผนการปฏิรูปประเทศ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕)

การปฏิรูปประเทศต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ๓ ประการ ได้แก่ (๑) ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจ (๒) สังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ และ (๓) ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทั้งนี้ ต้องสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งกำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการปฏิรูปประเทศเพื่อให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ ซึ่งแผนการปฏิรูปประเทศระยะเวลาดำเนินการ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) ประกอบไปด้วย (๑) ด้านการเมือง (๒) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (๓) ด้านกฎหมาย (๔) ด้านกระบวนการยุติธรรม (๕) ด้านเศรษฐกิจ (๖) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (๗) ด้านสาธารณสุข (๘) ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ (๙) ด้านสังคม (๑๐) ด้านพลังงาน และ (๑๑) ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (๑๒) ด้านการศึกษา (๑๓) ด้านกระบวนการ

ยุติธรรม (ตำรวจ) โดยการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศจะก่อให้เกิดประโยชน์ในภาพรวมของประเทศ ได้ดังนี้

๒.๑.๓.๑ ประเทศไทยมีฐานทรัพยากรรองรับการใช้ประโยชน์อย่างสมดุลในเชิงสังคมและเชิงเศรษฐกิจ รองรับการพัฒนาประเทศในระยะยาว

๒.๑.๓.๒ ประชาชนมีสวัสดิการของรัฐที่เหมาะสม มีโอกาสในการสร้างอาชีพและได้รับความเป็นธรรม ในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และกระบวนการยุติธรรม

๒.๑.๓.๓ ยกระดับภาคเกษตร อุตสาหกรรม บริการ และการวิจัยพัฒนานวัตกรรม รวมทั้งลดอุปสรรค ในการดำเนินธุรกิจ เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว

๒.๑.๓.๔ การบริหารจัดการภาครัฐมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของประชาชน

โดยประเด็นการปฏิรูปที่สำคัญภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ มีประเด็นขับเคลื่อนการปฏิรูปที่สำคัญ สามารถสรุปได้ ๖ มิติ ได้แก่ (๑) การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม (๒) การพัฒนาเศรษฐกิจ (๓) การสร้างสังคมและชุมชนที่เข้มแข็ง (๔) การฟื้นฟูและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (๕) การสร้างประสิทธิภาพและความโปร่งใสในกระบวนการทำงานของภาครัฐ และ (๖) การพัฒนากฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม

๒.๑.๔ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ได้นำมาหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนา ฉบับที่ ๙ – ๑๑ เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยเป็นการเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ในลักษณะการแปลงยุทธศาสตร์ระยะยาวสู่การปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งหมด ๑๐ ยุทธศาสตร์ โดยมี ๖ ยุทธศาสตร์ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และอีก ๔ ยุทธศาสตร์ที่เป็นปัจจัยสนับสนุน ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่ง และยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ และธรรมาภิบาลในสังคมไทย

ยุทธศาสตร์ที่ ๗ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์

ยุทธศาสตร์ที่ ๘ การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๙ การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ ๑๐ ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา

๒.๑.๕ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕)

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) จัดเป็นแผนระดับที่ ๒ รองรับยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งจัดเป็นแผนระดับที่ ๑ เพื่อสนับสนุนและประสานการบูรณาการการดำเนินงานให้เกิดความเชื่อมโยงและสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ในอันที่จะสนองตอบต่อผลประโยชน์แห่งชาติ เพื่อที่จะส่งผลให้ประเทศชาติมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สืบไป โดยกำหนดวิสัยทัศน์ “มีเสถียรภาพภายในประเทศ มีศักยภาพในการลดภัยข้ามเขตพรมแดนไทย มีบทบาทสร้างสรรค์ในภูมิภาคและประชาคมโลก” และมีสาระที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

๒.๑.๕.๑ ผลประโยชน์แห่งชาติ

- ๑) การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ
- ๒) การดำรงอยู่อย่างมั่นคงยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติ
- ๓) การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ
- ๔) การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุข เป็นปึกแผ่น มั่นคงทางสังคม ท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
- ๕) ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรม และความอยู่ดีมีสุขของประชาชน
- ๖) ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงาน อาหาร
- ๗) ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสถานะแวดล้อมระหว่างประเทศ
- ๘) การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีเกียรติและศักดิ์ศรีในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก

๒.๑.๕.๒ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ประกอบด้วย ๑๖ นโยบาย ดังนี้

- ๑) เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- ๒) สร้างความเป็นธรรม ความปรองดอง และความสมานฉันท์ในชาติ
- ๓) ป้องกันและแก้ไขการก่อเหตุรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้ามพรมแดน

- ๔) จัดระบบการบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
- ๕) สร้างเสริมศักยภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ
- ๖) ปกป้อง รักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล
- ๗) จัดระบบ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง
- ๘) เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันความมั่นคงภายใน
- ๙) เสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยการทุจริต
- ๑๐) เสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์
- ๑๑) รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๑๒) เสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร
- ๑๓) พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ
- ๑๔) เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ
- ๑๕) พัฒนาระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ
- ๑๖) เสริมสร้างดุลยภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๒.๑.๕.๓ แผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ประกอบด้วย ๑๙ แผน
เพื่อรองรับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ดังนี้

- ๑) การเสริมสร้างความมั่นคงของมนุษย์
- ๒) การข่าวกรองและการประเมินสถานการณ์ด้านความมั่นคง
- ๓) การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติภายใต้การปกครอง
ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- ๔) การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ
- ๕) การพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ
- ๖) การสร้างความสามัคคีปรองดอง
- ๗) การป้องกันและแก้ไขการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
- ๘) การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง
- ๙) การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์
- ๑๐) การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
- ๑๑) การเสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยทุจริต
- ๑๒) การรักษาความมั่นคงพื้นที่ชายแดน
- ๑๓) การรักษาความมั่นคงทางทะเล
- ๑๔) การป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ

- ๑๕) การป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์
- ๑๖) การรักษาคุณภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ
- ๑๗) การรักษาความมั่นคงทางพลังงาน
- ๑๘) การรักษาความมั่นคงด้านอาหารและน้ำ
- ๑๙) การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒.๑.๖ นโยบายรัฐบาล

นโยบายรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนประเทศ “มุ่งมั่นให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในศตวรรษที่ ๒๑” ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน ประกอบด้วย นโยบายหลัก ๑๒ ด้าน นโยบายเร่งด่วน ๑๒ เรื่อง ดังนี้

๒.๑.๖.๑ นโยบายหลัก ๑๒ ด้าน ประกอบด้วย

- ๑) การปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์
- ๒) การสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศ และความสงบสุขของประเทศ
- ๓) การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
- ๔) การสร้างบทบาทของไทยในเวทีโลก
- ๕) การพัฒนาเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของไทย
- ๖) การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค
- ๗) การพัฒนาสร้างความเข้มแข็งจากฐานราก
- ๘) การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยในทุกช่วงวัย
- ๙) การพัฒนาระบบสาธารณสุขและหลักประกันทางสังคม
- ๑๐) การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน
- ๑๑) การปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐ
- ๑๒) การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และกระบวนการยุติธรรม

๒.๑.๖.๒ นโยบายเร่งด่วน ๑๒ เรื่อง ประกอบด้วย

- ๑) การแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตของประชาชน
- ๒) การปรับปรุงระบบสวัสดิการและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน
- ๓) มาตรการเศรษฐกิจเพื่อรองรับความผันผวนของเศรษฐกิจโลก

- ๔) การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรและพัฒนานวัตกรรม
- ๕) การยกระดับศักยภาพของแรงงาน
- ๖) การวางรากฐานระบบเศรษฐกิจของประเทศสู่อนาคต
- ๗) การเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ ๒๑
- ๘) การแก้ไขปัญหาทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายราชการประจำ
- ๙) การแก้ไขปัญหายาเสพติดและสร้างความสงบสุขในพื้นที่ชายแดนภาคใต้
- ๑๐) การพัฒนาระบบการให้บริการประชาชน
- ๑๑) การจัดเตรียมมาตรการรองรับภัยแล้งและอุทกภัย
- ๑๒) การสนับสนุนให้มีการศึกษา การรับฟังความเห็นของประชาชน และการดำเนินการเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

๒.๑.๗ แผนพัฒนาภาคเหนือ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๕)

ภาคเหนือ ประกอบด้วย ๑๗ จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน พิชณุโลก ตาก อุตรดิตถ์ สุโขทัย เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร และอุทัยธานี เป็นพื้นที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจกลุ่มอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง กลุ่มประเทศเอเชียใต้ และกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยมีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ด้านตะวันออกและด้านเหนือ มีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน และด้านตะวันตกติดต่อกับสหภาพเมียนมา โดยภาคเหนือมีพื้นที่รวม ๑๐๖.๐๓ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๓ ของพื้นที่ประเทศ ลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่ตอนบนเป็นที่สูง เป็นภูเขา ป่าไม้ และแหล่งต้นน้ำลำธาร พื้นที่ตอนล่างเป็นภูเขาสูงทางทิศตะวันตก และทิศตะวันออก ตอนกลางเป็นพื้นที่ราบลุ่มของแม่น้ำปิง วัง ยม น่าน สะแกกรัง และป่าสัก โดยได้กำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาภาคเหนือ ซึ่งมีจุดเน้นการพัฒนา (Positioning) ในแผนพัฒนาภาคเหนือ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๕) ดังนี้ **“มุ่งพัฒนาภาคเหนือไปสู่การเป็นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรคมูลค่าสูง เชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง”** และมียุทธศาสตร์การพัฒนา ๕ ประเด็น ดังต่อไปนี้

๒.๑.๗.๑ พัฒนาการท่องเที่ยวและธุรกิจบริการต่อเนื่องให้มีคุณภาพ สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างยั่งยืน และกระจายประโยชน์อย่างทั่วถึง รวมทั้งต่อยอดการผลิตสินค้าและบริการที่มีศักยภาพด้วยภูมิปัญญาและนวัตกรรม

๒.๑.๗.๒ ใช้โอกาสจากเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการเชื่อมโยงกับอนุภูมิภาค GMS BIMSTEC และ AEC เพื่อขยายฐานเศรษฐกิจของภาค

๒.๑.๗.๓ ยกระดับเป็นฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัยเชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง

๒.๑.๗.๔ พัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาความยากจน พัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ยกกระดับทักษะฝีมือแรงงานภาคบริการ

๒.๑.๗.๕ อนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำให้คงความสมบูรณ์ จัดระบบบริหารจัดการน้ำอย่างเหมาะสมและเชื่อมโยงพื้นที่เกษตรให้ทั่วถึง ป้องกันและแก้ไขปัญหาลพิษหมอกควันอย่างยั่งยืน

๒.๑.๘ แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕)

กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑ ประกอบด้วย ๔ จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง และแม่ฮ่องสอน มีพื้นที่ประมาณ ๓๑.๑๔ ล้านไร่ โดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ภูเขาและที่ราบเชิงเขา ร้อยละ ๗๑ พื้นที่ทำการเกษตร ร้อยละ ๑๐ และพื้นที่อยู่อาศัย ร้อยละ ๑๙ ของพื้นที่ทั้งหมด เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพโดดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ สถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับค่านิยม วัฒนธรรมล้านนาและกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอัตลักษณ์ มีจังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางทางการค้า การลงทุน และการคมนาคมขนส่งของภาคเหนือ โดยได้กำหนดกรอบทิศทางการพัฒนา กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑ เป็นเป้าหมายการพัฒนาดังนี้ “มุ่งพัฒนาพื้นที่บนพื้นฐานวัฒนธรรมสร้างสรรค์ เศรษฐกิจมูลค่าสูงอย่างทั่วถึง” และมียุทธศาสตร์การพัฒนา ๔ ประเด็นดังต่อไปนี้

๒.๑.๘.๑ การพัฒนาเศรษฐกิจท่องเที่ยวและการค้าในพื้นที่

๒.๑.๘.๒ การพัฒนาเศรษฐกิจมูลค่าสูงด้วยการส่งออกสินค้าและบริการนอกพื้นที่

๒.๑.๘.๓ การพัฒนาเศรษฐกิจเกษตรสร้างสรรค์

๒.๑.๘.๔ การพัฒนาเศรษฐกิจสิ่งแวดล้อมเพื่อลดฝุ่นควัน

๒.๑.๙ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำและประสานแผนพัฒนา

๒.๑.๙.๑ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๕๒ วรรคสาม เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานแบบบูรณาการในจังหวัดหรือ กลุ่มจังหวัด ให้จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดยื่นคำขอจัดตั้งงบประมาณได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ในกรณีนี้ให้ถือว่าจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดเป็นส่วนราชการ ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

มาตรา ๕๓/๑ และมาตรา ๕๓/๒ ให้จังหวัดจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับชาติ/ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดประชุมหารือร่วมกับ หัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งภาคประชาสังคม/ผู้แทนภาคเอกชน ทั้งนี้ การสรรหาให้เป็นไปตามที่พระราชกฤษฎีกากำหนด

๒.๑.๙.๒ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. ๒๕๕๑

พระราชกฤษฎีกานี้ กำหนดให้คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.น.จ.) ทำหน้าที่กำหนดกรอบนโยบายและวางระบบในการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัด กำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดทำ รวมทั้งพิจารณาถ่วงถ่วงและให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด การจัดทำและบริหารงบประมาณจังหวัดและงบประมาณกลุ่มจังหวัด มีเจตนารมณ์ คือ

๑) ต้องการเน้นการพัฒนากระบวนการบริหารพัฒนาที่ยึดพื้นที่ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาของแต่ละพื้นที่ ให้มีลักษณะใกล้เคียงกันมากขึ้น และตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่

๒) เป็นเรื่องของระบบการบริหารจัดการตามหลักการบริหารจัดการแนวใหม่เป็นการจัดความสัมพันธ์ในแนวตั้งระหว่างการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นรวมทั้งความสัมพันธ์ในแนวนอนระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อบูรณาการทำงานร่วมกัน

๒.๑.๙.๓ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. ๒๕๖๐

ระเบียบฉบับนี้มีเจตนารมณ์ในการบูรณาการและเชื่อมโยงแผนระดับชาติกับแผนในระดับพื้นที่ โดยกำหนดให้มีการจัดตั้งภาค และจัดทำแผนพัฒนาภาคขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาพื้นที่ซึ่งเชื่อมโยงแผนระดับชาติ และนโยบายรัฐบาล โดยปรับระยะเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาภาค และแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัดให้เท่ากัน คือ ๕ ปี ตลอดจนกำหนดให้มืองค์กรในการบริหารใหม่ขึ้นเรียกว่า คณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (ก.บ.ภ.) เพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดกรอบนโยบายและวางระบบในการบริหารงานจังหวัด กลุ่มจังหวัดและภาค กำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดทำ รวมทั้งพิจารณาถ่วงถ่วงและให้ความเห็นชอบพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาภาค แผนพัฒนาจังหวัด แผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด แผนปฏิบัติราชการประจำปีของกลุ่มจังหวัด การจัดทำและบริหารงบประมาณจังหวัด งบประมาณกลุ่มจังหวัด และงบประมาณของส่วนราชการที่จะดำเนินการตามแผนพัฒนาภาค โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

ข้อ ๑ “แผนพัฒนาภาค” หมายความว่า แผนที่กำหนดทิศทางการพัฒนาภาคที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับ แผนระดับชาติและนโยบายรัฐบาล มีมิติการพัฒนาเชิงกายภาพและพื้นที่ครอบคลุมทุกมิติเป็นเครื่องมือ บูรณาการแผนของส่วนราชการ เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

การพัฒนาประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาลและประเด็น
การพัฒนาภาคสู่การปฏิบัติ

**ข้อ ๗ ให้แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนา
ภาค มีระยะเวลาห้าปี**

ข้อ ๑๒ ในครั้งแรกให้ปรับปรุงแผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนา
กลุ่มจังหวัดให้สอดคล้องกับนโยบายและหลักเกณฑ์ที่ ก.บ.ภ. กำหนด และให้แผนพัฒนาจังหวัด และ
แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด มีห้วงระยะเวลาสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่
๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - พ.ศ. ๒๕๖๔)

ให้จัดทำแผนพัฒนาภาคและให้กลุ่มจังหวัดที่ไม่มีแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด
จัดทำแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด โดยมีห้วงระยะเวลาสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - พ.ศ. ๒๕๖๔)

**๒.๑.๙.๔ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนและประสาน
แผนพัฒนาพื้นที่ในระดับอำเภอและตำบล พ.ศ. ๒๕๖๒**

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยฉบับนี้มีเจตนารมณ์ในการบูรณาการและ
เชื่อมโยงการจัดทำแผนและประสานแผนในระดับพื้นที่หมู่บ้าน ชุมชน ตำบลและอำเภอให้สอดคล้อง
กับทิศทางการพัฒนาระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด ภาคและประเทศ

ข้อ ๔ กำหนดความหมายของแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน แผนพัฒนา
ตำบลแผนพัฒนาท้องถิ่นและแผนพัฒนาอำเภอ

ข้อ ๖ - ข้อ ๘ กำหนดกลไกการจัดทำแผน และแนวในการจัดทำ
แผนพัฒนาหมู่บ้าน และแผนชุมชนตลอดจนแนวทางในการประสานแผนระดับหมู่บ้านและชุมชน

ข้อ ๙ - ข้อ ๑๑ กำหนดกลไกการจัดทำแผน และแนวในการจัดทำ
แผนพัฒนาตำบล ตลอดจนแนวทางในการประสานแผนระดับตำบล

ข้อ ๑๒ - ข้อ ๒๐ กำหนดกลไกการจัดทำแผน และแนวในการจัดทำ
แผนพัฒนาอำเภอ ตลอดจนแนวทางในการประสานแผนระดับอำเภอ

ข้อ ๒๑ - ๒๔ กำหนดแนวทางในการบูรณาการและประสานแผนพัฒนาใน
ระดับพื้นที่ภาพรวม

ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนด
ทิศทางการพัฒนาพื้นที่/ชุมชนของตนเอง ตลอดจนรัฐบาลให้ความสำคัญในการดำเนินการในการ
ตอบสนองความต้องการของพื้นที่ และประชาชน โดยใช้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายและเชื่อมโยง
การพัฒนาในทุกระดับ ทุกประเด็น ทุกภารกิจ และทุกพื้นที่ การบริหารจัดการภาครัฐต้องมีความ
สอดคล้องเชื่อมโยงและเป็นกลไกกับยุทธศาสตร์ในทุกระดับ มีเป้าหมายร่วมกันทั้งในเชิงประเด็น
เชิงภารกิจ และเชิงพื้นที่ โดยมีการถ่ายทอดยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด จากยุทธศาสตร์ชาติ

๒๐ ปี นโยบายของรัฐบาล และแผนระดับชาติต่าง ๆ เช่น แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ฯลฯ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางกรอบการพัฒนาในภาพรวมของประเทศให้กับพื้นที่ โดยการเชื่อมโยง แผนในระดับต่าง ๆ ดังนี้

- ระดับนโยบาย ประกอบด้วย

- ๑) กรอบทิศทางการพัฒนาภาค ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- ๒) แผนพัฒนาภาค

- ระดับพื้นที่ ประกอบด้วย

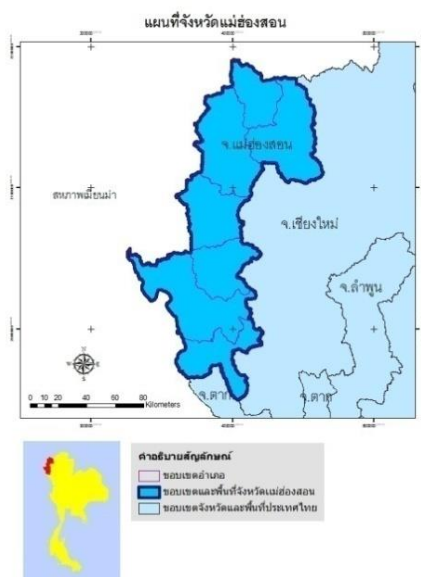
- ๑) แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด
- ๒) แผนพัฒนาจังหวัด
- ๓) แผนพัฒนาอำเภอ
- ๔) แผนพัฒนาท้องถิ่น
- ๕) แผนพัฒนาตำบล
- ๖) แผนพัฒนาหมู่บ้าน/แผนชุมชน

๒.๒ สภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับองค์กร (บริบทจังหวัดแม่ฮ่องสอน)

๒.๒.๑ ข้อมูลพื้นฐานทางกายภาพ

๒.๒.๑.๑ ขนาดและที่ตั้ง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นจังหวัดชายแดน อยู่ทางภาคเหนือตอนบนห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ ๙๒๔ กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ ๗,๙๘๗,๘๐๘.๒๗ ไร่ หรือประมาณ ๑๒,๗๘๐.๔๙ ตารางกิโลเมตร เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ ๓ ของภาคเหนือ และเป็นอันดับ ๘ ของประเทศ พื้นที่มีรูปร่างเรียวยาวจากทิศเหนือจรดทิศใต้ มีความยาวประมาณ ๒๕๐ กิโลเมตรและความกว้างประมาณ ๙๕ กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเนื้อที่ป่าไม้ ๖,๘๖๐,๖๑๑.๙๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๙๙ ของพื้นที่จังหวัด มีพื้นที่การเกษตร ๓๑๑,๗๖๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓.๙๐ โดยมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง และประเทศเพื่อนบ้าน ดังนี้

แผนภาพที่ ๒ แผนที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ทิศเหนือและทิศตะวันตก	ติดต่อกับรัฐฉาน รัฐกะยาทและรัฐคอกทูเล ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา โดยมีเทือกเขาถนนธงชัยตะวันตก แม่น้ำสาละวิน และแม่น้ำเมย เป็นแนวพรมแดนกั้นระหว่างประเทศ
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยมีแม่น้ำยวม และแม่น้ำเงา เป็นแนวเขตจังหวัด
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ อำเภอเวียงแหง อำเภอเชียงดาว อำเภอแม่แตง อำเภอสะเมิง อำเภอแม่แจ่ม อำเภอฮอด และอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีเทือกเขาถนนธงชัยกลาง และเทือกเขาถนนธงชัยตะวันออก เป็นแนวเขตระหว่างจังหวัด

ทั้งนี้ ทุกอำเภอในจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีเขตแดนติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา รวมระยะทางประมาณ ๔๘๓ กิโลเมตร โดยเป็นพื้นดินประมาณ ๓๒๖ กิโลเมตร เป็นแม่น้ำประมาณ ๑๕๗ กิโลเมตร แบ่งเป็นแม่น้ำสาละวิน ๑๒๗ กิโลเมตร และแม่น้ำเมย ๓๐ กิโลเมตร

๒.๒.๑.๒ สภาพภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศเป็นทิวเขาสูงสลับซับซ้อนและเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามธรรมชาติ ที่อุดมสมบูรณ์ มีทิวเขาเรียงตามแนวทิศเหนือ-ใต้ ขนานกัน ทิวเขาที่สำคัญ คือ **ทิวเขาแดนลาว** อยู่ทางตอนเหนือสุดของจังหวัด เป็นแนวแบ่งเขตแดนประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และ **ทิวเขาถนนธงชัย** ประกอบด้วยทิวเขาเรียงขนานกัน ๓ แนว คือ ทิวเขาถนนธงชัย ตะวันตก เป็นแนวเขตแดนประเทศไทยและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาทิวเขาถนนธงชัยกลาง อยู่ระหว่างแม่น้ำยวมและแม่น้ำแม่แจ่ม และทิวเขาถนนธงชัยตะวันออก เป็นแนวแบ่งเขตระหว่าง จังหวัดแม่ฮ่องสอนกับจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งยังเป็นที่ตั้งของยอดเขาที่สูงที่สุด คือ ยอดเขาแม่ยะอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอปาย มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ ๒,๐๐๕ เมตร

แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ คือ **แม่น้ำปาย** ซึ่งมีต้นกำเนิดจากทิวเขาถนนธงชัย ไหลผ่านจังหวัดแม่ฮ่องสอน ไปบรรจบกับแม่น้ำสาละวิน มีความยาว ๑๓๕ กิโลเมตร **แม่น้ำยวม** ซึ่งมีต้นกำเนิดจากภูเขา ด้านตะวันออกของอำเภอขุนยวม ไหลผ่านอำเภอแม่ลาน้อยและอำเภอแม่สะเรียง ไปบรรจบกับแม่น้ำเมย มีความยาว ๑๖๐ กิโลเมตร และ **แม่น้ำละมด** ซึ่งมีต้นกำเนิดจาก ดอยแม่ละมด ไหลผ่านอำเภอเมืองลงสู่แม่น้ำปาย

๒.๒.๑.๓ ข้อมูลการปกครอง และประชากร

จังหวัดแม่ฮ่องสอน แบ่งการปกครองออกเป็น ๗ อำเภอ ๔๕ ตำบล ๔๑๕ หมู่บ้าน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ๕๐ แห่ง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด ๑ แห่ง เทศบาลเมือง ๑ แห่ง เทศบาลตำบล ๖ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล ๔๒ แห่ง โดยมีประชากรทั้งสิ้น ๒๘๔,๑๓๘ คน เป็นชาย ๑๔๔,๓๐๒ คน เป็นหญิง ๑๓๙,๘๓๖ คน โดยในจำนวนนี้เป็นบุคคลที่ไม่ได้สัญชาติไทยรวมอยู่ด้วย จำนวน ๔๓,๒๗๑ คน (ข้อมูลกรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม ๒๕๖๒) และมีจำนวนบ้านทั้งสิ้น ๑๑๑,๒๔๕ หลัง ความหนาแน่นของประชากร เท่ากับ ๒๒.๓๖ คน ต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งประชากรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกได้เป็น ๒ กลุ่ม คือ **คนไทยเชื้อสายไทยใหญ่** อพยพมาจากรัฐฉานซึ่งเป็นบ้านเมืองเดิมในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่

๑) **กะเหรี่ยง** เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประชากรมากที่สุดของชาวไทยภูเขา คือ ประมาณร้อยละ ๗๙.๓ จะตั้งถิ่นฐานอยู่ทุกอำเภอ **ปาดอง** หรือกะเหรี่ยงคอยาว ปัจจุบันมีอยู่ที่บ้านในสอยบ้านน้ำเพียงดิน และบ้านห้วยเสือเฒ่าในเขตอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนนอกจากนี้ยังมีกะเหรี่ยง

กลุ่มย่อยที่อพยพเข้ามาจากประเทศเมียนมา คือ กะเหรี่ยงแดง, กะยัน อาศัยอยู่ในบ้านในซอย บ้านห้วยเสือเฒ่า อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

๒) ล่าหู่ หรือ มูเซอ แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ ล่าหู่แดง และล่าหู่ดำ ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่อำเภอปางมะผ้า, อำเภอปาย และอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

๓) ลีซอ หรือ ลีซอ พบได้ใน อำเภอปาย และ อำเภอปางมะผ้า

๔) ลัวะ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยในดินแดนล้านนารวมถึงแม่ฮ่องสอน มาตั้งแต่โบราณปัจจุบันชาวลัวะอพยพขึ้นไปอยู่บนพื้นที่ภูเขาสูงตั้งชุมชนเป็นแนวยาวไปตามสันเขา พบได้มากที่เขตรอยต่ออำเภอแม่ลาน้อย กับ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

๕) ม้ง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประชากรน้อยที่สุดในแม่ฮ่องสอนแต่กระจายอยู่ทุกอำเภอ แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ ม้งขาวและม้งลาย ซึ่งเรียกจากสีกระโปรงของผู้หญิงชาวม้ง

๖) จีนยูนนาน (จีนฮ่อ) เป็นกลุ่มชาวจีนที่เป็นอดีตทหารกองพล ๙๓ ที่หนีภัยทางการเมืองเข้ามาในประเทศไทยอยู่ที่อำเภอปาย อำเภอปางมะผ้า และ อำเภอเมืองฯ บางแห่งตั้งเป็นชุมชนถาวรมีเฉพาะชาวจีนฮ่อเท่านั้น เช่น หมู่บ้านสันติชล อำเภอปายและหมู่บ้านรักไทย อำเภอเมือง เป็นต้น

๗) ปะโอ อพยพเข้ามาจากรัฐฉาน ปัจจุบันมีถิ่นอาศัยอยู่บ้านห้วยมะเขือส้ม ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

๒.๒.๑.๔ ศาสนา วัฒนธรรมทางภาษา และประเพณีสำคัญ

๑) ศาสนา ประชากรจังหวัดแม่ฮ่องสอน นับถือศาสนาพุทธมากที่สุด ร้อยละ ๗๔.๔๔ รองลงมา คือ คริสต์ ร้อยละ ๒๕.๓๒ อิสลาม ร้อยละ ๐.๒๑ และซิกข์ ฮินดู อื่นๆ ร้อยละ ๐.๐๓ (ที่มา : รายงานคุณภาพชีวิตของคนแม่ฮ่องสอน ปี ๒๕๖๒ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน)

๒) วัฒนธรรมทางภาษา ชาวไทยใหญ่จะมีภาษาพูดเป็นของตนเองเรียกว่า "กำไต" เวลาพูดภาษาไตเรียกว่า"อูบไต" คล้ายคลึงกับภาษาไทย แต่เมื่อพูดต่อกันเป็นประโยคอาจฟังไม่เข้าใจ แต่หากแยกเป็นคำเดี่ยว ๆ จะเข้าใจได้ง่ายส่วนภาษาเขียนตัวอักษรไทยเรียกว่า "ลิกไต" ซึ่งใช้กันมาตั้งแต่สมัยโบราณ ลักษณะของตัวอักษรกลมคล้ายตัวอักษรมอญและตัวอักษรเมียนมา ส่วนชาวกะเหรี่ยง,ชาวจีนฮ่อ มีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตนเอง และในส่วนชนเผ่า ล่าหู่ ลีซอ ลัวะ ปัจจุบันมีภาษาพูด แต่ในส่วนภาษาเขียนใช้อักษรอังกฤษ

๓) ประเพณีสำคัญ

ก.) ประเพณี "ปอยส่างลอง" คือ งานประเพณีบวชลูกแก้วของชาวไทยใหญ่ ซึ่งเป็นการบรรพชาสามเณรเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาและเพื่อเรียนรู้พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าและการสืบทอดประเพณีที่มีมาแต่ดั้งเดิม โดยชาวไทยใหญ่มีความเชื่อว่า ถ้าลูกชายของ

ตนได้บวชเป็นสามเณร จะได้อานิสงส์ ๘ กัลป์ ถ้าบวชลูกชายผู้อื่นเป็นสามเณรจะได้อานิสงส์ ๔ กัลป์ หากได้อุปสมบทลูกของตนเป็นพระภิกษุสงฆ์จะได้อานิสงส์ ๑๒ กัลป์ และหากได้อุปสมบทลูกผู้อื่นจะได้อานิสงส์ ๘ กัลป์ ซึ่งจะจัดงานระหว่างเดือนมีนาคม-เมษายน ของทุกปี ณ ชุมชนและวัดที่มีชาวไทยใหญ่อาศัย รวมทั้งในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

ข.) ประเพณีปอยเหลินสิบเอ็ด (ประเพณีออกพรรษา)

- **ประเพณีแห่จองพารา** (งานปอยเหลินสิบเอ็ด) คือ ประเพณีส่วนหนึ่งในงานเทศกาลออกพรรษาของอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน “จองพารา” เป็นภาษาไทยใหญ่ แปลว่า “ปราสาทพระ” โดยคำว่า “จอง” มาจากคำว่า พระ หรือ วระ แปลว่า ประเสริฐ หมายถึง พระพุทธเจ้า ส่วนคำว่า “พารา” หมายถึง เมืองเช่น กรุงพาราณสี เป็นต้น ฉะนั้น คำที่ถูกต้องคือ จองพาราหรือซุ้มประสาทรับเสด็จพระพุทธเจ้า และการบูชาจองพารา คือ การสร้างปราสาทเพื่อคอยรับเสด็จพระพุทธเจ้าที่จะเสด็จลงมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เทศกาลนี้จะจัดขึ้นระหว่างวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึงวันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๑๑ หรือในราวเดือนตุลาคมของทุกปี ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน และตามหมู่บ้านชาวไทใหญ่ที่เป็นชาวพุทธ โดยกิจกรรมภายในงานชาวบ้านจะช่วยกันสร้างปราสาทจำลองที่เรียกว่าจองพาราประดับไว้ตามบริเวณวัดและบ้านเรือน และแห่ขบวนรูปสัตว์ต่าง ๆ เพื่อแสดงความยินดีที่พระพุทธเจ้าเสด็จกลับมาในวันขึ้น ๑๓ ค่ำ รวมถึงมีตลาดนัดออกพรรษาหรือกาดหลู่ ซึ่งมีการจุดตะเกียงและเทียนในตลาดตั้งแต่กลางคืนจนถึงรุ่งเช้าเพื่อให้ชาวบ้านได้จับจ่ายซื้อของเตรียมงานไฟ และสำหรับวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เรียกว่า “วันดา” โดยพอถึงรุ่งเช้าของวันขึ้น ๑๕ ค่ำ จะมีการทำบุญตักบาตรเทโวโรหณะ จากวัดพระธาตุดอยกองมูซึ่งตั้งอยู่บนดอยกองมูลงมาสู่วัดม่วยต่อที่อยู่บริเวณเชิงเขา ทิวแถวของพระภิกษุสามเณรและประชาชนนับร้อยพัน ซึ่งจะเรียงรายสองข้างทางเดินลงจากวัดพระธาตุดอยกองมูเพื่อทำบุญตักบาตร ท่ามกลางสายหมอกยามเช้า และในช่วงกลางคืนจะมีการจุดประทัดไฟตามบ้านเรือนและวัดวาอารามต่าง ๆ และมีการแห่จองพาราซึ่งตกแต่งประดับประดาอย่างสวยงาม นอกจากนี้ ในปอยเหลินสิบเอ็ดยังมีการแสดงการละเล่นพื้นเมืองและมหรสพต่าง ๆ เช่น การฟ้อนนกกิ่งกะหร่าก้าลาย (ฟ้อนเจิง) ก้าโต ฟ้อนกำเบ้อคง (กำเบ้อ คือ ผีเสื้อ / คง คือ แม่น้ำสาละวิน)

- **ประเพณีออกหว่า** คือ เทศกาลออกพรรษาแม่สะเรียง เป็นประเพณีสำคัญของชาวแม่ฮ่องสอนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของชาวไทใหญ่ โดยชาวบ้านจะประดิษฐ์จองพารา ซุ้มราชวัตร และโคมไฟประดับตามบ้านเรือน เพื่อแสดงถึงการรับเสด็จพระพุทธเจ้าที่เสด็จจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์กลับสู่โลกมนุษย์ โดยมีพิธีตักบาตรตามวิถีไทใหญ่ ขบวนแห่เทียนแหง หรือเทียนพันเล่ม ตามถนนสายต่าง ๆ ในเขตเทศบาล โดยจะจัดขึ้นในห้วงเดียวกับงานประเพณีแห่จองพาราที่บริเวณหน้าสถานีตำรวจภูธรแม่สะเรียง และหน้าสำนักงานเทศบาลตำบลแม่สะเรียง จังหวัด

แม่ฮ่องสอน เพื่อสืบทอดประเพณีอันดีงามของชาวไทใหญ่ ให้คงอยู่สืบไป และส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ค.) ประเพณีสิบสองมณล่องฝ่องไต และงานนมัสการพระธาตุดอยกองมู (ลอยกระทงสวรรค์)

สิบสองมณล่องฝ่องไต สิบสองมณ หมายถึง วันเพ็ญเดือนสิบสอง ล่องฝ่องไต หมายถึงการลอยกระทงของชาวไต หรือไทใหญ่นั้นเอง โดยชาวไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้จัดประเพณีสิบสองมณล่องฝ่องไต บริเวณเชิงสะพานข้ามแม่น้ำปาย บ้านปางหมู ตำบลปางหมู อำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอนโดยในงานจะจัดให้มีการประกวด “ฝ่องจ่องสำอางค์ปัก” (กระทงไทยใหญ่) ซึ่งประดิษฐ์เป็นรูปปราสาท ภายในประดิษฐานพระอุปคุต และเข้าร่วมขบวน นอกจากนั้นยังมีการประกวดขบวนแห่ การประกวด “นางญิงไต”(สาวงามไทใหญ่), การประกวดการนุ่งโคไต (แต่งกายชุดไทใหญ่ การแสดงทางศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ไว้ซึ่งขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น รวมทั้งเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอนด้วย

งานนมัสการพระธาตุดอยกองมู (ลอยกระทงสวรรค์) จัด ณ วัดพระธาตุดอยกองมู มีกิจกรรมทำบุญสักการะพระธาตุดอยกองมู และมีกิจกรรมการลอยกระทงสวรรค์ โดยติดกระทงไปกับลูกโป่งสวรรค์ รวมทั้งการปล่อยโคมลอยเพื่อบูชาพระเกศแก้วจุฬามณีบนสวรรค์ ชั้นดาวดึงส์ นอกจากนี้ก็มีมหรสพต่าง ๆ ให้ชมด้วย เช่น จำดไต (ลิเกไทใหญ่) เป็นต้น

ง.) ประเพณีกินวอหรือประเพณีปีใหม่ชนเผ่าลีซอ ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอปาย อำเภอปางมะผ้า ถือว่าเป็นงานสำคัญที่สุดในรอบปี ซึ่งตรงกับประเพณีตรุษจีนถือเป็นงานใหญ่หลังจากการทำงานหนักมาในรอบปีนั้นได้สิ้นสุดลง และทุกคนรอบครัวได้เก็บเกี่ยวข้าวเข้ายุ้งฉางเรียบร้อยแล้ว ซึ่งหากพืชพันธุ์เพาะปลูกได้ผลดี สัตว์เลี้ยงเติบโตอย่างดี ชาวบ้านก็จะมีอาหารเพียงพอสำหรับตลอดปี โดยผู้หญิงจะเตรียมตัดเย็บเสื้อผ้าชุดใหม่ไว้ให้สมาชิกในบ้าน จากนั้นชาวบ้านก็จะช่วยกันฆ่าหมูเพื่อทำหมูเค็มแขวนเก็บไว้กินในปีใหม่ รวมทั้งทำผักดอง ผักกาดแห้ง เต้าหู้ยี้ ต้มเหล้าหาฟืน ตำข้าว เพื่อเก็บไว้ใช้ในยามงานเร่งด่วน เมื่อถึงวันงานปีใหม่ก็จะมีไม่มีการทำงาน และร่วมสนุกสนานในช่วงงานปีใหม่ โดยงานจะจัดขึ้นระหว่างปลายเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปีในทุก ๆ หมู่บ้านที่มีชนเผ่าลีซออาศัย ทั้งนี้จะมีหมู่บ้านชาวลีซอขนาดใหญ่ ที่จัดเทศกาลปีใหม่ของชาวลีซออย่างยิ่งใหญ่และมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งในเขตอำเภอปางมะผ้า ได้แก่ บ้านกีดสามสิบ บ้านแม่หลูลีซอบ้านหนองตอง บ้านน้ำริน บ้านหนองผาจำเขต และในอำเภอปาย ได้แก่ บ้านปางแพก บ้านใหม่

๒.๒.๒ โครงสร้างพื้นฐาน

๒.๒.๒.๑ การคมนาคม

จังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ ๙๒๔ กิโลเมตร มีการคมนาคม ๒ เส้นทาง คือ ทางบก โดยมีถนนสายหลัก จำนวน ๔ เส้นทาง คือ ทางหลวงหมายเลข ๑๐๘ (เชียงใหม่ - ฮอด - แม่สะเรียง - แม่ฮ่องสอน) ทางหลวงหมายเลข ๑๐๙๕ (เชียงใหม่ - แม่แตง - ปาย - แม่ฮ่องสอน) ทางหลวงหมายเลข ๑๐๕ (แม่สอ - แม่สะเรียง - แม่ฮ่องสอน) และ ทางหลวงหมายเลข ๑๒๖๓ (เชียงใหม่ - แม่แจ่ม - ขุนยวม - แม่ฮ่องสอน) นอกจากนี้ ยังมีถนนสายรองเชื่อมระหว่างเส้นทางหลัก อยู่ในความดูแลของสำนักงานแขวงทางหลวงชนบท ถนนเชื่อมโยงระหว่างตำบล หมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในความดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถนนเชื่อมโยงเส้นทางไปจุดผ่อนปรน การค้าชายแดนทั้ง ๕ แห่ง และถนนเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติในพื้นที่ทั้ง ๗ อำเภอ มีสภาพถนนเป็นถนนลาดยาง ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ถนนลูกรัง มีสภาพชำรุดทรุดโทรมเป็นช่วง ๆ และคดเคี้ยวตลอดเส้นทาง สำหรับการคมนาคมทางอากาศมีท่าอากาศยาน ๒ แห่ง คือ ท่าอากาศยานแม่ฮ่องสอน และท่าอากาศยานปาย

๒.๒.๒.๒ ไฟฟ้า

จังหวัดแม่ฮ่องสอน รับกระแสไฟฟ้ามาจากระบบสายส่ง ๑๑๕ KV ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จากสถานีไฟฟ้าจังหวัดเชียงใหม่ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผ่านอำเภอปาย อำเภอปางมะผ้า เข้าสู่ที่สถานีควบคุมการจ่ายไฟฟ้า สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดแม่ฮ่องสอน นำจ่ายด้วยระบบ ๒๒KV ไปในพื้นที่ทั้ง ๗ อำเภอ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ใช้กระแสไฟฟ้าจากระบบสายส่ง ๑๑๕ KV ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเป็นหลัก จ่ายไฟฟ้าออกเป็นวงจรรย่อยๆ มีอุปกรณ์ป้องกันและตัดตอนในแต่ละวงจร รวม ๑๐ ชุด หากมีการขัดข้องในแต่ละวงจร วงจรไฟฟ้าที่เหลือจะยังมีไฟฟ้าใช้อยู่ นอกจากนี้ จะมีแหล่งผลิตกระแสไฟฟ้าสำรองและร่วมขนานจ่ายไฟฟ้าให้กับประชาชน ได้แก่ โครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็กแม่ฮ่องสอน และโครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็กแม่สะงา และหากระบบสายส่ง ๑๑๕ KV มีเหตุขัดข้อง ชำรุด หรือกรณีเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน จะมีโรงจักรดีเซลแม่ฮ่องสอน และโรงไฟฟ้าพลังแสงอาทิตย์ผาบ่อง เป็นแหล่งผลิตกระแสไฟฟ้าสำรอง แหล่งผลิตกระแสไฟฟ้าในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ปัจจุบันยังมีหมู่บ้านที่ยังไม่มีไฟใช้ ๑๑๖ หมู่บ้านหลัก ๙๓ หย่อมบ้าน ซึ่งปัญหาของการขยายเขตระบบจำหน่ายไฟฟ้าให้กับหมู่บ้านที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้มีอุปสรรคด้านต่าง ๆ เช่น หมู่บ้านตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ป่า หากไม่ได้รับการอนุญาตใช้พื้นที่จะไม่สามารถเข้าไปดำเนินการได้ สภาพเส้นทางคมนาคมไม่สะดวกทุรกันดารมาก สภาพเส้นทางคมนาคมมีสภาพที่คับแคบ ขึ้นภูเขาสูงชัน ที่ตั้งหมู่บ้านอยู่ไกล จำนวนประชากรในหมู่บ้านมีไม่มาก ทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการลงทุนสูง เป็นต้น

๒.๒.๒.๓ ประปา

จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค ตั้งอยู่ในพื้นที่ จำนวน ๒ สาขา คือ สาขาแม่ฮ่องสอน และสาขาแม่สะเรียง ครอบคลุมพื้นที่ ๔ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอปางมะผ้า อำเภอแม่สะเรียง และอำเภอแม่ออน

จำนวนครัวเรือนผู้ใช้น้ำ จำนวน ๑๒,๘๕๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕๕ ของครัวเรือนทั้งหมด (คำนวณจากข้อมูลทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง ปี ๒๕๖๒) ส่วนที่เหลือใช้จากแหล่งน้ำอื่น ๆ คือ แหล่งน้ำบาดาล ระบบประปาหมู่บ้าน และระบบประปาภูเขา

๒.๒.๒.๔ การศึกษา

๑) การจัดการศึกษาในระบบของจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีส่วนราชการ และหน่วยงานที่กำกับดูแล จำนวน ๖ สังกัด ได้แก่ (๑) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีสถานศึกษา จำนวน ๓๕๓ แห่ง (๒) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีสถานศึกษา จำนวน ๑๑ แห่ง มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๑๗๐ แห่ง (๓) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (สพช.) มีสถานศึกษา จำนวน ๒ แห่ง (๔) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) มีสถานศึกษา จำนวน ๒ แห่ง (๕) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) มีสถานศึกษา จำนวน ๖ แห่ง และ (๖) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตร.) (ตชด.) มีสถานศึกษา จำนวน ๑๗ แห่ง

๒) การจัดการศึกษานอกระบบ ให้บริการศึกษาในรูปแบบการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานการศึกษาต่อเนื่องประเภททางไกล การศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.ทางไกล) ประกาศนียบัตรวิชาชีพ และการศึกษาเพื่อชุมชนบนพื้นที่สูง

๓) สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง อนุปริญา จำนวน ๓ แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยการอาชีวศึกษามินทรราชินีแม่ฮ่องสอน วิทยาลัยการอาชีพแม่สะเรียง และวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน

๔) สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนในระดับอุดมศึกษา จำนวน ๑ แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน

๕) ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน ดูแลการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน ๑ แห่ง

๒.๒.๒.๕ ด้านสาธารณสุข

สถานบริการสาธารณสุขในจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีสถานบริการในระดับ PRIMARY CARE และ SECONDARY CARE จำแนกออกเป็น ดังนี้

๑) โรงพยาบาล มีโรงพยาบาลทั่วไปขนาด ๑๕๐ เตียง (ระดับ S) จำนวน ๑ แห่ง โรงพยาบาลชุมชนขนาด ๙๐ เตียง (ระดับ M๒) จำนวน ๑ แห่ง โรงพยาบาลชุมชนขนาด ๖๐ เตียง (ระดับ F๑) จำนวน ๑ แห่ง โรงพยาบาลชุมชนขนาด ๓๐ เตียง (ระดับ F๒) จำนวน ๔ แห่ง

๒) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีจำนวนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล ๗๒ แห่ง กระจายอยู่ในพื้นที่ทั้ง ๗ อำเภอ และนอกเขตตามเห็นสมควร

๓) สถานบริการสาธารณสุขชุมชน(สสช.) มีสถานบริการสาธารณสุขชุมชน(สสช.) เปิดบริการทั้งหมด ๕๙ แห่ง โดยมีข้าราชการ / ลูกจ้างประจำ (พสช.) ปฏิบัติงานประจำ มีพนักงานสุขภาพชุมชน (พสช.) ที่ผ่านการอบรม อสม.ที่ผ่านการอบรมความรู้มาปฏิบัติงาน เพื่อให้การจัดบริการสาธารณสุขในพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดาร เกิดความต่อเนื่องและประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงบริการ

๔) สถานบริการสาธารณสุขในสังกัดของกรมควบคุมโรค ได้แก่ ศูนย์ควบคุมโรคติดต่ออำเภอแม่ละม (ศตม.ที่ ๑ แม่ฮ่องสอน) เป็นหน่วยงานระดับจังหวัดและมีหน่วยงาน ระดับอำเภอ คือ หน่วยควบคุมโรคติดต่อที่นำโดยแมลง (นคม.) จำนวน ๗ แห่ง และมาลาเรียคลินิก จำนวน ๑๐ แห่ง

๕) ศูนย์มาลาเรียชุมชนเป็นหน่วยบริการระดับชุมชนที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดนระหว่างไทยกับสหภาพพม่า ซึ่งได้รับความร่วมมือจากกองทุนโลก (GLOBAL FUND) เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาโรคไข้มาลาเรียในพื้นที่ตามแนวชายแดน ที่มีการแพร่เชื้อสูง มีการคมนาคมที่ยากลำบากและไม่มีสถานที่ตรวจรักษามาลาเรียด้วยกล้องจุลทรรศน์ ดำเนินการในพื้นที่ ๓ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอแม่สะเรียง และอำเภอสบเมย รวมจำนวน ๓๒ แห่ง

๖) สถานบริการสาธารณสุขในสังกัดกรมการแพทย์ ได้แก่ โรงพยาบาลธัญญารักษ์จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน ๑ แห่ง ขนาด ๙๐ เตียง เปิดให้บริการบำบัดรักษาผู้ป่วยที่ติดยาเสพติดทั้งในลักษณะการบำบัดแบบผู้ป่วยนอก ผู้ป่วยในและบำบัดในชุมชน

สำหรับบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานจริง ในปี ๒๕๖๒ พบว่า มีจำนวนแพทย์จำนวน ๖๕ คน ทันตแพทย์ จำนวน ๒๗ คน เภสัชกร จำนวน ๓๓ คน พยาบาลวิชาชีพ จำนวน ๔๒๒ คน ซึ่งบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานจริงยังไม่เต็มกรอบอัตรากำลัง และหากคำนวณสัดส่วนบุคลากรสายวิชาชีพต่อประชากรของจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ต้องรับผิดชอบประชากรในสัดส่วนที่สูงกว่าสัดส่วนต่อประชากรระดับประเทศที่กำหนด

๒.๒.๒.๖ ทรัพยากรธรรมชาติ

๑) ทรัพยากรดิน พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นพื้นที่ภูเขาและเทือกเขาซึ่งมีความลาดชันมากกว่าร้อยละ ๓๕ ของดินที่พบบริเวณดังกล่าว มีทั้งดินลึกและดินตื้น ลักษณะของเนื้อดินและความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติแตกต่างกันไปแล้วแต่ชนิดของหินต้นกำเนิด ในบริเวณนั้นมักมีเศษหินก้อนหินหรือพื้นโคลนกระจายกระจายทั่วไปส่วนใหญ่ยังปกคลุมด้วยป่าไม้ประเภทต่างๆ เช่น ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง หรือป่าดงดิบชื้นหลายแห่งมีการทำไร่เลื่อนลอยโดยปราศจากมาตรการในการอนุรักษ์ดินและน้ำซึ่งเป็นผลทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

ในพื้นที่ทำการเกษตรบริเวณตะพักลำน้ำหรือที่ราบระหว่างเขาส่วนใหญ่เป็นดินลิกเนื้อดินร่วนเหนียวปนทรายความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง ในพื้นที่ดอนส่วนใหญ่เป็นดินลิกมาก เนื้อดินร่วนปนดินเหนียว มีปัญหาเป็นดินกรดและมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ บางพื้นที่เป็นดินตื้นมีหินและกรวดปน เนื้อดินร่วนปนทราย และดินเป็นดินกรด ความอุดมสมบูรณ์ต่ำพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง ดินจะถูกชะล้างพังทลายได้ง่ายบริเวณที่มีความลาดชันไม่มากนัก และดินไม่ตื้นมาก อาจใช้ปลูกพืชไร่ได้ แต่ต้องรบกวนดินน้อยที่สุด พร้อมทั้งจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสม ใส่ปุ๋ยเพื่อแก้ความเป็นกรดของดินและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์แก่ดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี

๒) ทรัพยากรน้ำ จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีลุ่มน้ำสาละวินเป็นแม่น้ำสายหลัก และมีกลุ่มลุ่มน้ำสาขา ๔ สาขา ได้แก่ กลุ่มลุ่มน้ำสาขापาย กลุ่มลุ่มน้ำสาขายวม กลุ่มลุ่มน้ำสาขาเมย และกลุ่มลุ่มน้ำสาขาสาละวิน แบ่งออกเป็น ๑๗ ลุ่มน้ำสาขา ซึ่งแม่น้ำทุกสายจะไหลไปบรรจบกับแม่น้ำสาละวินในเขตสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ซึ่งจากการบุกรุกพื้นที่ป่าอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ปริมาณน้ำต้นทุนในแม่น้ำสายหลักลดลงและมีสภาพตื้นเขิน ทรัพยากรน้ำของจังหวัดแม่ฮ่องสอนส่วนใหญ่เป็นแหล่งน้ำจากพื้นที่ป่าต้นน้ำอยู่บริเวณรอยต่อระหว่างทิวเขาถนนธงชัยกับทิวเขาแดนลาว และทิวเขาทางตอนใต้ในอำเภอขุนยวม และการจัดประเภทของแหล่งน้ำในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีแม่น้ำสายหลัก ได้แก่ แม่น้ำปาย แม่น้ำสาละวิน แม่น้ำยวม และแม่น้ำสายรอง ได้แก่ แม่สุรินทร์ แม่ลาหลวง แม่เงา น้ำของ น้ำแมริต แม่สะเรียง แม่สะงา แม่สะมาด ส่วนอ่างเก็บน้ำ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำม่อนตะแลง ปริมาณกักเก็บน้ำปริมาณ ๐.๒๖๙ (ลบ.ม.) อ่างเก็บน้ำห้วยแม่ฮ่องสอน ปริมาตรกักเก็บน้ำปริมาณ ๐.๖๖๓ (ลบ.ม.) อ่างเก็บน้ำจองจาย ปริมาตรกักเก็บน้ำปริมาณไม่แน่นอน (ลบ.ม.) ประชาชนในพื้นที่มีความต้องการใช้น้ำด้านเกษตรร้อยละ ๓๓.๑๔ สำหรับปริมาณการใช้น้ำได้ดินประเภทบ่อน้ำบาดาลในจังหวัดแม่ฮ่องสอน กรมทรัพยากรน้ำบาดาล มีบ่อน้ำบาดาลที่สามารถใช้งานได้ทั้งหมดจำนวน ๔๐๒ แห่ง และส่วนที่เอกชนขออนุญาตใช้น้ำบาดาลเป็นการเจาะน้ำบาดาลเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคทั่วไป หรือเพื่อการเกษตร หรือเพื่อใช้ในภาคธุรกิจ หรือเพื่อใช้ในภาคอุตสาหกรรม จำนวน ๕๒ แห่ง

๓) ทรัพยากรป่าไม้ จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีเนื้อที่ทั้งหมด ๗,๙๘๗,๘๐๘.๒๗ ไร่ มีพื้นที่ป่าตามกฎหมาย ๗,๘๔๙,๖๔๐ ไร่ พื้นที่ป่าสมบูรณ์ ๖,๘๖๐,๖๑๑.๙๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๙๙ (ข้อมูลกรมป่าไม้ ๒๕๖๑) **ประเภทของป่าไม้**ที่พบในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีทั้งป่าชนิดไม่ผลัดใบ ได้แก่ ป่าดงดิบชื้น ป่าดงดิบเขา และป่าสน และป่าชนิดผลัดใบ ได้แก่ ป่าผสมเบญจพรรณ และป่าเต็ง-รัง นอกจากนี้ยังพบป่าไร่ร้างและป่าไร่เลื่อนลอย พืชพันธุ์ไม้ในป่าส่วนใหญ่เป็นไม้มีค่า เช่น ไม้สัก ไม้เต็งรัง ไม้แดง ไม้ประดู่ ไม้ชิงชัน ไม้มะค่าโมง ไม้รักฟ้า ไม้ยมหอม ไม้ตะเคียนทอง ไม้ตะเคียนหนู ไม้เต็ง ไม้รัง ยางเหียง ไม้พลวง ไม้ตะแบก ฯลฯ พืชพันธุ์ไม้ที่มีอยู่ทั่วไป ได้แก่ ไม้ไผ่ ผักหวานป่า

ต้นคราม ผักกูด ผักกูดดอย ผักพ้อคำ ดอกอว (กระเจียว) สาบแล แคป่า เพกา ปู่ย่า ผักแว่น ผักหนาม ผักเหือด ผ่า เพี้ยพาน ฟักข้าว มันปลา (มันปู) เต่า(สาหร่ายน้ำจืด) อ่องลอด (ดอกหิน) สมอไทย มะขามป้อม พืชพันธุ์ไม้เฉพาะ มีผักส้มปี้ (หัวแหวน) ผักหนามไค้ (หมากลม) ดอกดิน เป็นต้น สัตว์ป่าที่พบได้แก่ เลียงผา กวางป่า เก้ง หมูป่า วัวแดง กระตัง เสือโคร่ง กระต่ายป่า กระรอก กระแต ชะนี นกกว่า ๑๒๐ ชนิด สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมประมาณ ๓๐ ชนิด สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก ๕ ชนิด สัตว์เลื้อยคลานประมาณ ๓๐ ชนิด ปลาน้ำจืดประมาณ ๓๐ ชนิด และแมลงกว่า ๒๐๐ ชนิด

ที่สำคัญจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีผืนป่าสักที่ประชาชนแม่ฮ่องสอนหวงแหน คือ “ป่าสักนวมินทร์ราชินี” เนื้อที่รวม ๔๙๗.๒ ตารางกิโลเมตร หรือ ๓๑๐,๗๒๕ ไร่ เป็นไม้สักมีลักษณะดี ขนาดใหญ่ลำต้นเปลาตรง อัตราการเจริญเติบโตสม่ำเสมอ สภาพป่ามีความสมบูรณ์ สามารถเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่สูงกว่า ๑,๐๐๐ เมตรจากระดับน้ำทะเล และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงรับโครงการอนุรักษ์แหล่งพันธุกรรมไม้สักและพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรบริเวณป่าลุ่มน้ำของ-ลุ่มน้ำปาย อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ไร่เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เนื่องจากผืนป่าสักดังกล่าวมีความหลากหลายทางชีวภาพเหมาะสมสำหรับศึกษาวิจัย พัฒนาพันธุ์ไม้สัก และเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ เช่น การล่องแก่งชมป่าสัก เป็นต้น

๒.๒.๒.๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน

จากพื้นที่รวมของจังหวัดทั้งหมด ๗,๙๘๗,๘๐๘.๒๗ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ป่า พื้นที่ป่าสมบูรณ์ ๖,๘๖๐,๖๑๑.๙๔ ไร่ พื้นที่ทางการเกษตร ๓๑๑,๗๖๖ ไร่ และพื้นที่ชลประทาน ๑๔๒,๑๑๖ ไร่ นอกนั้นเป็นพื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่อื่นๆ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑) **พื้นที่ป่าไม้** จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีเนื้อที่ทั้งหมด ๗,๙๘๗,๘๐๘.๒๗ ไร่ มีพื้นที่ป่าตามกฎหมาย ๗,๘๔๙,๖๔๐ ไร่ พื้นที่ป่าสมบูรณ์ ๖,๘๖๐,๖๑๑.๙๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๙๙ (ข้อมูลกรมป่าไม้ ๒๕๖๑) พื้นที่ป่าอนุรักษ์ ๔,๑๑๓,๑๕๔.๕๗ ไร่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ๓,๗๓๔,๗๒๓ ไร่ พื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายที่ดินจำนวน ๑๒๘,๓๙๙.๕๒ ไร่ พื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก. ๑๗,๕๔๒ ไร่ พื้นที่ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนฯ ๔๘,๕๐๒ ไร่

๒) **พื้นที่เกษตร** พื้นที่การเกษตร ๓๑๑,๗๖๖ ไร่ โดยเป็นการเพาะปลูกข้าว ๑๗๔,๙๙๒ ไร่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ๗๓,๑๑๑ ไร่ ถั่วเหลือง ๓๐,๑๓๗ ไร่ ไร่กระเทียม ๑๘,๙๓๔ ไร่ กะหล่ำปลี ๙,๑๗๑ ไร่ กาแฟอาราบิก้า ๖,๔๖๙ ไร่ ส้มเขียวหวาน ๑,๐๒๒ ไร่ ถั่วลิสง ๑,๘๗๘ ไร่ บุก ๑,๔๕๖ ไร่ งาขาว ๗๘๙ ไร่ และงาดำ ๘๐๙ ไร่ นอกจากนี้เห็นว่าเป็นการเกษตรอื่นๆ

๓) **พื้นที่ชลประทานและระบบชลประทาน** จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีพื้นที่การเกษตร ๓๑๑,๗๖๖ ไร่ โดยมีพื้นที่ทางการเกษตรที่อยู่ในพื้นที่ชลประทาน จำนวน ๑๔๒,๑๑๖ ไร่

คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๕๘ ของพื้นที่การเกษตร แยกเป็นพื้นที่ในเขตโครงการชลประทานขนาดกลาง และโครงการชลประทานขนาดเล็ก ดังนี้

๑. โครงการชลประทานขนาดกลาง จำนวน ๖ โครงการ รวมพื้นที่ ๒๒,๒๕๐ ไร่ (พื้นที่ชลประทาน ๑๑,๙๙๕ ไร่) มีปริมาณน้ำเก็บกักรวม ๑.๒๗๔ ล้านลูกบาศก์เมตร

๒. โครงการชลประทานขนาดเล็ก จำนวน ๓๐๕ โครงการ รวมพื้นที่รับประโยชน์ ๑๑๙,๘๖๖ ไร่ มีปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก จำนวน ๒๙ อ่าง ปริมาณน้ำเก็บกัก ๑๑.๔๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร

สำหรับพื้นที่การเกษตรที่ยังไม่มีการจัดระบบชลประทาน ส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝนทางการเกษตรและในฤดูแล้งเกษตรกรต้องอาศัยแหล่งน้ำอื่น เช่น แหล่งน้ำธรรมชาติและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นในระดับไร่นา และบ่อน้ำบาดาลโครงการชลประทานแม่ฮ่องสอน ได้เริ่มพัฒนาแหล่งน้ำกระจายไปตามอำเภอต่างๆ ในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอนจนถึงปีงบประมาณ ๒๕๖๑ จำนวน ๓๑๑ โครงการ ประกอบด้วย

- อ่างเก็บน้ำ จำนวน ๓๑ แห่ง
- ฝาย จำนวน ๒๐๓ แห่ง
- สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า จำนวน ๑๙ สถานี
- ระบบส่งน้ำ จำนวน ๕๘ แห่ง

สามารถช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกของราษฎร ตลอดจนสนับสนุนกิจกรรมในศูนย์พัฒนาตามพระราชดำริ รวมเป็นพื้นที่ที่ได้รับความช่วยเหลือ มีพื้นที่ชลประทานปัจจุบันรวม ๑๔๒,๑๑๖ ไร่

๔) ข้อมูลพื้นที่ทำกินที่มีเอกสารสิทธิ์ตามกฎหมาย

ก.) ข้อมูลที่ดินในเขตพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยสำนักงานปฏิรูปที่ดิน (๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑) มีพื้นที่ทำการเกษตร แปลงเกษตรกรรมและแปลงที่ดินชุมชน รวม ๑๘,๓๘๓ ไร่ (๕,๗๔๒ แปลง/๔,๔๗๗ ราย) หรือคิดเป็นร้อยละ ๖.๓ ของพื้นที่ทำการเกษตรกรรม

ข.) จากข้อมูลสำนักงานที่ดินจังหวัดแม่ฮ่องสอน (ณ วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๒) ระบุว่าพื้นที่ถือครองที่มีเอกสารสิทธิ์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนทั้งหมด จำนวน ๓ ประเภท ได้แก่

(๑) โฉนดที่ดิน จำนวนเนื้อที่รวม ๖๙,๙๙๘ ไร่ ๑ งาน ๑๒๘ ตารางวา หรือ ๔๐,๗๘๓ แปลง

(๒) นส.๓ ก จำนวนเนื้อที่รวม ๗,๘๑๒ ไร่ ๐ งาน ๙๓ ตารางวา หรือ ๓,๑๕๒ แปลง

(๓) นส.๓ จำนวนเนื้อที่รวม ๒๑,๕๒๙ ไร่ ๐ งาน ๑๓๔ ตารางวา หรือ ๕,๖๐๘ ไร่

๒.๒.๒.๘ แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด

ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

๑) แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและผจญภัย อาทิ พุงดอกบัวตอง อำเภอขุนยวม ถ้ำแก้วโกมล อำเภอแม่ลาน้อย ปางอุ๋ง ถ้ำปลา-ผาเสื่อ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน การล่องแก่งชมป่าสักกวมินทรราชินี ถ้ำบ่อผี ถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า การล่องแพชมแม่น้ำเงา อำเภอสบเมย และการขี่ช้างเที่ยวชมธรรมชาติของแลนแคนยอน บ่อน้ำร้อนไทรงาม และ บ่อน้ำร้อนท่าปาย อำเภอปาย เป็นต้น

๒) แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วิถีชีวิต วัฒนธรรม อาทิ หมู่บ้านกระเหรี่ยงคองยาว บ้านรักไทย วัดพระธาตุดอยกองมู วัดจองคำ วัดจองกลาง วัดป่าถ้ำวัว สวนธรรมภูสมะ (สะพานชุตองเป้) อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ศูนย์วัฒนธรรมจีนยูนนาน บ้านสันติชล อำเภอปาย วัดพระธาตุดอยจอม อำเภอแม่สะเรียง วัดศรีดอนชัย วัดน้ำฮู อำเภอปาย หมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านจำโบ้ บ้านแม่ละนา บ้านบ่อไคร้ บ้านเมืองแพม อำเภอปางมะผ้า บ้านห้วยฮี้ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน บ้านห้วยหอม อำเภอแม่ลาน้อย บ้านเมืองปอน อำเภอขุนยวม บ้านท่าตาง อำเภอสบเมย เป็นต้น

๓) แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ อาทิ อนุสาวรีย์พระยาสิงหนาทราชา สะพานประวัติศาสตร์อำเภอปาย อนุสรณ์สถานไทย-ญี่ปุ่น อำเภอขุนยวม

๔) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อาทิ ภูโคลน น้ำพุร้อนผาบ่อง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน โป่งน้ำร้อนท่าปาย อำเภอปาย น้ำพุร้อนหนองแห้ง อำเภอขุนยวม บ่อน้ำร้อนแม่ฮู อำเภอแม่ลาน้อย สปา และนวดแผนไทย

๕) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาทิ โครงการหลวงแม่ลาน้อย นาขั้นบันได บ้านห้วยหอม ตำบลห้วยหอม อำเภอแม่ลาน้อยศูนย์บริการและพัฒนาพื้นที่สูงปางตองตามพระราชดำริ ศูนย์บริการและลุ่มน้ำปาย ตามพระราชดำริ และศูนย์ส่งเสริมเกษตรที่สูงห้วยมะเขือส้ม อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

๒.๒.๒.๙ การค้าชายแดน

ปัจจุบันจังหวัดแม่ฮ่องสอนยังไม่มีด่านถาวร มีเพียงจุดผ่อนปรนทางการค้า ๕ แห่ง ที่กฎหมายอนุมัติให้มีการค้าสินค้า ได้แก่ ๑) ด่านห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม-บ้านน้ำมาง รัฐคะยา ๒) ด่านห้วยผึ้ง อำเภอเมือง-บ้านนามน รัฐฉาน ๓) ด่านน้ำเพียงดิน อำเภอเมือง-บ้านใหม่ รัฐคะยา ๔) ด่านเสาหิน อำเภอแม่สะเรียง - บ้านห้วยทราย รัฐคะยา และ ๕) ด่านแม่สามแลบ อำเภอสบเมย - จังหวัดผาปูน รัฐกะเหรี่ยง ซึ่งฝ่ายไทย โดยจังหวัดแม่ฮ่องสอนกำหนดให้สามารถแลกเปลี่ยนสินค้าที่จำเป็นในการอุปโภค - บริโภคในชีวิตประจำวัน และเป็นสินค้าไม่ต้องห้ามตามกฎหมายอื่นใดได้ภายในบริเวณตลาดนัดเพื่อการค้าห่างจากแนวพรมแดนประมาณ ๒ กิโลเมตร ระหว่างเวลาตั้งแต่ ๐๘.๐๐-๑๖.๐๐น. (เวลาประเทศไทย) ของทุกวัน

๒.๒.๓ ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบ

๒.๒.๓.๑ ด้านเศรษฐกิจ

ขนาดเศรษฐกิจจังหวัดแม่ฮ่องสอน (GPP ณ ราคาประจำปี) ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ มีมูลค่าประมาณ ๑๓,๖๐๑ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๘ ของ GDP ประเทศไทย ประชากรมีรายได้ต่อหัวประมาณปีละ ๔๘,๑๓๒ บาท โดยโครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัดแม่ฮ่องสอน แบ่งรายเป็นภาคที่สำคัญ ได้แก่ ภาคเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ ๒๖ ภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ ๖ และภาคบริการ ร้อยละ ๖๘ ตามลำดับ สำหรับอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ย (Long term Growth) ขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ ๕.๗ สูงกว่าอัตราการขยายตัวของประเทศไทยซึ่งเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ ๓.๑ และมีอัตราเงินเฟ้อของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ ๐.๘ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ คาดว่ามีแนวโน้มขยายตัวที่ร้อยละ ๒.๐ (ช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ ๑.๕ - ๒.๕) มาจากการขยายตัวทางด้านการผลิต (อุปทาน) ได้แก่ การผลิตภาคบริการ และการผลิตภาคอุตสาหกรรม เป็นหลัก และด้านการใช้จ่าย (อุปสงค์) ได้แก่ การลงทุนภาคเอกชน และการใช้จ่ายภาครัฐ เป็นสำคัญ

๒.๒.๓.๒ ด้านการท่องเที่ยว

จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีความโดดเด่นในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ โดยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ทั้งป่าไม้ ภูเขา น้ำตกที่อุดมสมบูรณ์ สวยงาม รวมทั้งมีทุนทางวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย ลักษณะเฉพาะทางกายภาพของเมืองในหุบเขาที่มีบรรยากาศเงียบสงบ เหมาะแก่การพักผ่อน ยังเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด ซึ่งนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ความสนใจเข้ามาท่องเที่ยว โดยเฉพาะช่วงฤดูหนาว (ราวเดือนตุลาคม-กุมภาพันธ์ ของทุกปี) ทั้งแหล่งท่องเที่ยวเดิมและแหล่งท่องเที่ยวใหม่ โดยนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้น ๕๐% เดินทางมาซ้ำ และ ๕๐% เป็นนักท่องเที่ยวที่เพิ่งเคยเดินทางมาท่องเที่ยว โดยส่วนใหญ่แหล่งท่องเที่ยวแต่ละที่ในพื้นที่ค่อนข้างอยู่ห่างไกลกัน และต้องใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวค่อนข้างนาน นักท่องเที่ยวจึงเลือกเดินทางในช่วงวันหยุดยาว และเดินทางพร้อมกับครอบครัว จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็น ๑ ใน ๑๐ อันดับ จังหวัดท่องเที่ยวยอดนิยม ที่ได้รับความสนใจเดินทางท่องเที่ยวของคนไทย สถานการณ์ท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอนโดยภาพรวมมีอัตราการเข้าพักเฉลี่ยอยู่ที่ ๕๒.๔๒ % มีจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งสิ้น ๔๘๑,๐๓๖ คน และมีรายได้จากท่องเที่ยวประมาณ ๒,๔๑๗.๙๖ ล้านบาท โดยอำเภอปายมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาคิดเป็น ๖๐.๒๓% ของจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวทั้งหมดในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ปัญหาการท่องเที่ยวที่สำคัญ พบว่า ฤดูกาลท่องเที่ยวที่จำกัดในช่วงฤดูหนาว (ระหว่างเดือนตุลาคม - เดือนกุมภาพันธ์) ทำให้ไม่สามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวได้อย่างสม่ำเสมอได้ตลอดปี การกระจายรายได้สู่ชุมชนยังไม่มี ความชัดเจน ประชาชนในพื้นที่ยังความไม่

เข้าใจ และไม่กล้าแสดงออกของคนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ที่ติดกรอบการดำเนินงานภายใต้ การบริการจัดการของหน่วยงานภาครัฐ รอและขอความช่วยเหลือจากภาครัฐและภาคเอกชน ไม่กล้า ลงทุนลงแรงที่จะพัฒนาบ้านเกิดของตนเอง

ในด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า เส้นทางเข้าแหล่ง ท่องเที่ยว ห้องน้ำ ยังไม่ได้มาตรฐาน ขาดผู้ดูแลรับผิดชอบต่อเนื่อง เส้นทางเดินทางเข้าสู่แหล่ง ท่องเที่ยวหลายแห่งเข้าถึงยาก แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งอยู่ห่างไกลกัน และถึงแม้ระยะทางไม่ไกลแต่ ด้วยความเป็นทางโค้งขึ้น-ลงเขา จึงต้องใช้ความชำนาญ และความระมัดระวังในการขับรถ แต่ก็ยังคง เป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยวที่ต้องการพิชิตโค้ง พิชิตใจตัวเองเดินทางเข้าสู่จังหวัด แม้ว่าจังหวัดได้มี ความพยายามสนับสนุนโครงการเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการ ท่องเที่ยว แต่ก็ยังก็พบอุปสรรคในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากพื้นที่บางแห่งอยู่ในเขตป่า อนุรักษ์ และเขตป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งมีข้อจำกัดทางกฎหมายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

สำหรับในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าที่ระลึกยังมีน้อย ขาดเอกลักษณ์และความ น่าสนใจ มีการเข้ามาของผู้ประกอบการต่างถิ่นในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ในขณะที่ผู้อยู่อาศัยเดิม ย้ายออก ส่งผลต่อการรักษาสืบทอดวิถีชีวิตท้องถิ่นอย่างแท้จริงตลอดจนขาดการบอกเล่าเรื่องราว ความเป็นมาของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งซึ่งส่วนราชการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรชนกและ ให้ความสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ต้องมีการส่งเสริมการตลาดในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและมีกำลังซื้อสูง ซึ่งจังหวัด จะต้องพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยว และแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยวต่อไป

นอกจากนี้ ยังพบว่าปัญหาหมอกควันไฟป่าในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่เกิดขึ้นทุกปี ได้ส่งผลกระทบต่อระบบขนส่งทางอากาศ (เครื่องบิน) และยังพบค่าฝุ่นละอองในอากาศเกินมาตรฐาน ติดต่อกันตลอดตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์-เมษายน ทำให้นักท่องเที่ยวที่วางแผนท่องเที่ยวจังหวัด แม่ฮ่องสอนทำการยกเลิกห้องพักกว่า ๑๐% ทั้งจากปัญหาการยกเลิกเที่ยวบิน และปัญหาสุขภาพของ นักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวไม่มั่นใจที่จะเดินทางเข้ามาในช่วงเวลาดังกล่าว นอกจากนี้สภาพ อากาศในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนร้อนอบอ้าว โดยมีอุณหภูมิสูงถึง ๔๓ องศาเซลเซียส ติดต่อกันหลาย วัน ทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่หนีร้อนไปท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เหมาะสมกับสภาพอากาศมากกว่า เช่น น้ำตก ทะเล และทะเลสาบ

๒.๒.๓.๓ ด้านผลิตภัณฑ์ OTOPI และวิสาหกิจชุมชน

จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ตอบสนองนโยบายรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการ ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ โดยการดำเนินงานโครงการหนึ่ง ตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ชุมชนสามารถใช้ทรัพยากร และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOPI พัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOPI ให้มีคุณภาพมาตรฐาน มีความโดดเด่น

เด่นสร้างมูลค่าเพิ่ม ให้แก่ผลิตภัณฑ์ OTOP จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ลงทะเบียน ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ในปี พ.ศ.๒๕๖๒ จำนวน ๕๘๕ กลุ่ม ๑,๒๖๘ ผลิตภัณฑ์

ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP จังหวัดแม่ฮ่องสอน

- (๑) การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการสู่ตลาดออนไลน์ ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากสัญญาณอินเทอร์เน็ต
- (๒) การพัฒนาระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ยังขาดการวิจัยเพื่อสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์
- (๓) การยกระดับผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน ประเภทอาหาร เครื่องดื่ม สมุนไพร ไม่ทั่วถึง เนื่องจากการพัฒนาสถานที่ผลิต ผู้ประกอบการไม่มียงบประมาณในการสร้างสถานที่ผลิตให้ได้มาตรฐาน ทำให้ไม่สามารถขอ อย. มพช. ได้

แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP จังหวัดแม่ฮ่องสอน

- (๑) การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน
- (๒) การส่งเสริมช่องทางการตลาด
- (๓) การสร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะเพื่อขับเคลื่อน OTOP สู่อุตสาหกรรม
- (๔) การพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม
- (๕) ส่งเสริมคุณค่าและพัฒนาภูมิปัญญา OTOP สร้างมูลค่าเพิ่มสู่อุตสาหกรรม

จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีประเภทกิจการวิสาหกิจชุมชนที่มากที่สุด คือ ประเภทการผลิตพืช จำนวน ๒๖๓ กิจการ รองลงมาคือ ประเภทการผลิตปศุสัตว์ จำนวน ๘๕ กิจการ ประเภทเครื่องดื่ม จำนวน ๘๒ กิจการ ประเภทผลิตภัณฑ์ผ้าทอ/เสื้อผ้า จำนวน ๗๙ กิจการ และประเภทการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารจำนวน ๗๒ กิจการ ตามลำดับ

๒.๒.๓.๔ ด้านการค้าชายแดน

ในปี ๒๕๖๑ จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีมูลค่าการค้าชายแดน จำนวน ๑,๗๖๒.๗๗ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๐ คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๑๘ สถานการณ์การค้าชายแดนของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ยังคงได้เปรียบดุลการค้า สินค้าที่ส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผงชูรส กาแฟปรุงสำเร็จรูป เป็นต้น สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ โค-กระบือ แร่ดีบุก พริกแห้ง เป็นต้น

จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีความประสงค์ชัดเจนในการผลักดันยกระดับจุดผ่อนปรนห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม ให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร เนื่องจากเป็นเส้นทางที่ใกล้ที่สุดในการเชื่อมต่อไปยังเมืองหลวงเนปิดอร์ ระยะทางเพียง ๒๒๐ กม. และเมืองหลักที่มีศักยภาพด้านการค้าของสหภาพเมียนมา อีกทั้งพื้นที่นี้ไม่มีปัญหาการสู้รบภายในประเทศเมียนมา และอยู่ในความดูแลของกองกำลังทหารเมียนมาโดยตรง ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นฝ่ายไทยและเมียนมาเป็นไปด้วยดี

๒.๒.๓.๕ ด้านการเกษตร

จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีพื้นที่ที่เกษตรกรใช้ประโยชน์เพื่อทำการเกษตรปลูกพืชประมาณ ๓๓๓,๗๖๖ ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ ๓.๙๐ ของพื้นที่จังหวัด คริวเรือนเกษตรกรประมาณ ๓๓,๐๑๓ คริวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๙.๙๘ ของคริวเรือนทั้งหมด มีแรงงานภาคเกษตร จำนวน ๙๕,๓๐๘ ราย พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่ เป็นพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๑๗๔,๙๙๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๑๓ ของพื้นที่ทำการเกษตร รองลงมาเป็น พืชไร่/พืชผัก/ไม้ดอก จำนวน ๑๒๕,๘๒๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๔๐ ของพื้นที่ทำการเกษตร พื้นที่ไม้ผล/ไม้ยืนต้น จำนวน ๗,๙๔๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๕ ของพื้นที่ทำการเกษตร และเกษตรอื่นๆ จำนวน ๓,๐๐๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๙๖ ตามลำดับ ผลผลิตพืช ทางด้านการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ถั่วเหลือง กระเทียม ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และกะหล่ำปลี

๒.๒.๓.๖ ด้านปศุสัตว์

สภาพโดยทั่วไปของการเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ส่วนใหญ่เลี้ยงไว้เพื่อใช้ บริโภคในครัวเรือนและใช้แรงงานเท่านั้นเหลือจากการบริโภคจึงจำหน่าย ลักษณะการเลี้ยงพึ่งพา อาหารตามธรรมชาติเป็นหลักถึงแม้ส่วนราชการจะส่งเสริมให้เลี้ยงเพื่อจำหน่ายก็ตามแต่เนื่องจาก จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีข้อจำกัดของสภาพพื้นที่และการคมนาคมขนส่งที่ยังไม่เอื้ออำนวย โดยจากข้อมูล จำนวนสัตว์เลี้ยงของจังหวัดแม่ฮ่องสอนปี ๒๕๖๒ พบว่า มีการเลี้ยงไก่มากที่สุด รองลงมาคือ โค สุกร กระบือ เป็ด แพะ และแกะ ตามลำดับ ซึ่งโดยเฉพาะไก่ โค และสุกรที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการส่งเสริมการเลี้ยงไก่และสุกรของโครงการตามแผนพัฒนาจังหวัด ทำให้มีแหล่งวัตถุดิบประเภท เนื้อสัตว์เพียงพอในการบริโภคภายในจังหวัด และยังสามารถจำหน่ายออกไปยังจังหวัดใกล้เคียง ทำให้ เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น จึงควรสนับสนุนการเลี้ยงสัตว์ให้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่องต่อไป

๒.๒.๓.๗ ด้านประมง

เนื่องจากสภาพพื้นที่ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงแหล่งธรรมชาติ คือ น้ำไหลผ่านภูเขาสูงมายังระดับล่างโดยตลอดยังไม่มีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ หรือแหล่งทำการประมง ขนาดใหญ่ แหล่งจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติได้จากแม่น้ำสายหลัก ๓ สาย คือ แม่น้ำปาย แม่น้ำยวม และแม่น้ำแม่สะมาด นอกจากนี้ ยังมีแหล่งทำการประมงขนาดเล็ก ตามบริเวณอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก หรือบริเวณทำนบเหมืองฝาย ซึ่งได้รับการส่งเสริมจากกรมประมง โดยการปล่อยพันธุ์ปลาลงในแหล่ง น้ำเหล่านี้

๒.๒.๓.๘ ด้านอุตสาหกรรม

ภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดแม่ฮ่องสอนส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก มีจำนวนไม่มากนัก และยังไม่สอดคล้องกับความต้องการในพื้นที่ ทำให้การลงทุนในภาคอุตสาหกรรม ไม่เติบโต เนื่องมาจากจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และ เขตป่าอนุรักษ์ ประกอบกับเส้นทางคมนาคมทางบกมีลักษณะที่คดเคี้ยวผ่านภูเขาสูงชันและหุบเขา

ทำให้การขนส่งค่อนข้างลำบากและใช้เวลามากส่งผลให้ต้นทุนสินค้ามีราคาสูง นอกจากนั้นจังหวัดแม่ฮ่องสอนยังขาดปัจจัยเอื้อต่อการลงทุน อาทิ สิทธิประโยชน์ในการลงทุน สิทธิในที่ดินทำกิน หรือการพัฒนาโครงข่ายเส้นทางคมนาคมซึ่งอุปสรรคดังกล่าว จึงทำให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนไม่สามารถดึงดูดความสนใจของนักลงทุนจากภาคอุตสาหกรรมเข้ามาลงทุนในพื้นที่

๒.๒.๔ ด้านสังคมและความมั่นคง

๒.๒.๔.๑ ความยากจน

ปัญหาความยากจนยังเป็นปัญหาสำคัญของจังหวัดตลอดระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา โดยในปี ๒๕๕๙ จังหวัดแม่ฮ่องสอนยังคงติดอันดับจังหวัดที่ยากจนที่สุดในประเทศไทย และถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มจังหวัดที่มีปัญหาความยากจนเรื้อรัง โดยมีสัดส่วนคนจนร้อยละ ๓๙.๒๑ สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ (ร้อยละ ๑๐.๕๓) ส่วนข้อมูล จปฐ. พบว่า จำนวนครัวเรือนมีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ. (๓๘,๐๐๐ บาท/คน/ปี) ในปี ๒๕๕๗ จำนวน ๒,๐๘๐ ครัวเรือน ลดจาก ๔,๐๘๓ ครัวเรือนในปี ๒๕๕๖ สถานการณ์ความยากจนในจังหวัดที่มีมิติควบคู่กันทั้งความเรื้อรังและความรุนแรง เนื่องจากโดยกายทางภูมิศาสตร์แล้วอาจเป็นปัญหาต่อการเข้าถึงการพัฒนา เช่น มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา เป็นที่ราบสูง การเดินทางลำบากทำให้การพัฒนาพื้นที่ทำได้ยาก และการเข้าถึงเป็นไปอย่างยากลำบาก ทำให้การให้บริการภาครัฐยากที่จะเข้าถึงด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ประชากรส่วนใหญ่ทำงานเกี่ยวกับเกษตรกรรม ด้วยข้อจำกัดด้านพื้นที่ และการเดินทางทำให้การทำเกษตรในจังหวัดมีต้นทุนสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น แรงงานมีรายได้ต่ำมาก

จากปัญหาความยากจนนำไปสู่การประเมินความก้าวหน้าในการพัฒนาคน (Human Achievement Index - HAI) ในปี ๒๕๖๐ จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีความก้าวหน้าในการพัฒนาคนน้อยที่สุดคืออยู่ลำดับที่ ๗๗ จาก ๗๗ จังหวัด ค่าดัชนีความก้าวหน้าของคน (HAI) = ๐.๔๖๓๗ เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีความก้าวหน้าด้านการคมนาคมและการสื่อสารน้อยที่สุดคืออยู่ลำดับที่ ๗๗ จาก ๗๗ จังหวัด ค่าดัชนี = ๐.๒๓๕๙ ประกอบกับด้านการศึกษาที่มีความก้าวหน้าน้อยมากเช่นเดียวกันโดยอยู่ลำดับที่ ๗๕ จาก ๗๗ จังหวัด ค่าดัชนี = ๐.๒๐๔๓ รวมทั้งด้านรายได้มีความก้าวหน้าน้อยมากอีกด้วย โดยอยู่ลำดับที่ ๗๔ จาก ๗๗ จังหวัด ค่าดัชนี = ๐.๓๐๖๒ ในทางกลับกัน จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีความโดดเด่นในด้านชีวิตการทำงานโดยติดลำดับ ๑ ใน ๑๐ จังหวัดที่มีความก้าวหน้าด้านชีวิต การงานมากที่สุด โดยอยู่ลำดับที่ ๙ จาก ๗๗ จังหวัด ค่าดัชนี = ๐.๗๑๕๕ นอกจากนี้ มีจุดเด่นในบางประเด็น เช่น การปล่อยก๊าซเรือนกระจกน้อยที่สุดของประเทศ เพียง ๐.๓๕ ตันก๊าซเรือนกระจกต่อคน และประชากรที่ใช้สิทธิลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๙ สูงมากเป็นลำดับที่ ๒ จาก ๗๗ จังหวัด

ถึงแม้จังหวัดแม่ฮ่องสอนจะเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนมากที่สุด และการประเมินความก้าวหน้าในการพัฒนาคน (Human Achievement Index - HAI) อยู่ในอันดับท้ายที่สุดของประเทศ แต่จากการสำรวจข้อมูลของศูนย์เครือข่ายวิชาการเพื่อสังเกตการณ์และวิจัยความสุขชุมชน

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เรื่อง ผลการจัดอันดับจังหวัดแห่งความสุขของประเทศไทยพบว่า **จังหวัดที่ประชาชนอยู่แล้วมีความสุขมากที่สุดอันดับหนึ่ง ได้แก่ แม่ฮ่องสอน** สะท้อนให้เห็นถึงมิติการพัฒนาที่จังหวัดจะต้องขับเคลื่อนกลยุทธ์ภายใต้ความสมดุลและยั่งยืน

๒.๒.๔.๒ บุคคลไร้สัญชาติ

จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้นำเรื่องการแก้ไขปัญหาบุคคลไร้สัญชาติมาเป็นวาระการพัฒนาของจังหวัดอีกประการหนึ่ง เนื่องจากข้อมูลประชากรในฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร ปี ๒๕๖๒ จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีประชากรทั้งสิ้น ๒๘๓,๕๖๖ คน เป็นชาย ๑๔๔,๑๔๕ คน เป็นหญิง ๑๓๙,๔๒๑ คน ในจำนวนข้างต้นนี้ยังไม่รวมถึงประชากรแฝงที่เป็นคนต่างด้าว ซึ่งบางส่วนได้อพยพเข้ามาตั้งรกรากอยู่ตามแนวชายแดนมาเป็นเวลานานแล้ว แต่จากการสำรวจและจัดทำทะเบียนราษฎรในอดีตไม่สามารถจัดทำข้อมูลได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากการเข้าถึงประชาชนเป็นไปอย่างยากลำบาก ส่งผลให้ข้อมูลการสำรวจอาจตกหล่นไป ทำให้ประชากรจำนวนหนึ่งตกอยู่ในฐานะบุคคลไร้รัฐ หรือบุคคลผู้ซึ่งไม่มีสถานะทางทะเบียน หรือที่รู้จักกันในนาม “คนต่างด้าว” ด้วยระยะเวลาที่ล่วงเลยมานานกลุ่มประชากรดังกล่าวได้ให้กำเนิดทายาทรุ่นต่อๆมาจนมีจำนวนประชากรมากขึ้น และทายาทของบุคคลเหล่านั้นก็ไม่ได้รับสัญชาติไทยเช่นเดียวกับบิดามารดา

จากการสำรวจข้อมูลในเบื้องต้นโดยที่ทำการปกครองจังหวัด ร่วมกับที่ทำการปกครองอำเภอทั้ง ๗ อำเภอ พบว่ามีจำนวนประชากรที่ยังไม่มีสถานะทางทะเบียน หรือบุคคลที่ยังไม่มีสัญชาติไทยทั้งสิ้น ๓๓,๒๔๙ ราย บุคคลเหล่านี้เกิดและอาศัยอยู่ในประเทศไทยและเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก การดำเนินงานที่ผ่านมาจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงของมนุษย์ สร้างให้เกิดการตระหนักในสิทธิมนุษยชน ส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ได้รับบริการภาครัฐอย่างทั่วถึง ซึ่งบุคคลผู้ไร้สัญชาติจัดอยู่ในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคม จังหวัดได้ผลักดันให้เกิดการให้สิทธิประชาชนอย่างถ้วนถึง ทั้งสิทธิในการรับบริการภาครัฐ สิทธิในการทำมาหากิน สิทธิในการออกเสียงและแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้เร่งรัดให้มีการแก้ไขปัญหาบุคคลไร้สัญชาติมาโดยตลอด โดยผลการดำเนินการลงรายการสัญชาติไทย ข้อมูล ณ วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๒ พบว่า จากจำนวนผู้มีสิทธิบัตร (มีคุณสมบัติยื่นขอสัญชาติ) จำนวน ๕,๑๕๘ ราย มีผู้ได้รับอนุมัติสัญชาติไทยแล้ว จำนวน ๔๑๒ ราย อยู่ระหว่างกำหนดเลข ๒๑๒ ราย และอยู่ระหว่างพิจารณาคำร้อง จำนวน ๑,๒๙๔ ราย คงเหลือที่ต้องดำเนินการจากผู้ที่มีคุณสมบัติ จำนวน ๓,๒๔๐ ราย

๒.๒.๔.๓ ปัญหาเสพติด

ด้วยลักษณะสภาพภูมิประเทศของพื้นที่ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นป่าภูเขา ทุรกันดารเป็นส่วนใหญ่ พื้นที่ราบมีเป็นส่วนน้อย และมีอาณาเขตติดต่อกับ รัฐฉานใต้ ได้แก่ ตำบลนาปู่ป้อม, ตำบลปางมะผ้าและตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ด้านตรงข้ามเป็น

แหล่งที่มาของยาเสพติด เฮโรอีน, ยาบ้า, ฝิ่น, กัญชา ในส่วน ยาอี, ยาไอซ์ โดยมีกลุ่มเครือข่ายอิทธิพลมวลชนเมียนมา กลุ่มว้า, กลุ่มลีซอ, กลุ่มซุนสาเก่า (M.T.A.) และกลุ่มมูเซอ - ว้า เป็นผู้ทำการผลิตและจำหน่าย โดยเครือข่ายอิทธิพลในพื้นที่ดังกล่าวเป็นเส้นทางผ่านเข้า/ออกมาในพื้นที่ด้านตอนใน โดยกลุ่มเครือข่ายขบวนการค้ายาเสพติด ที่มีการเคลื่อนไหวดำเนินการทางการค้า, จำหน่ายยาเสพติด ดังกล่าวมี ๓ กลุ่มเครือข่าย ได้แก่ กลุ่มเครือข่ายไทยใหญ่, กลุ่มเครือข่ายลีซอและกลุ่มเครือข่ายมูเซอ เชื่อสายว่า สืบเนื่องจากสภาพภูมิประเทศของพื้นที่เอื้ออำนวยต่อการลักลอบขนลำเลียงยาเสพติด กลุ่มผู้ขนขานาญพื้นที่ในการลำเลียงซึ่งยากต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่จะเข้าถึงและแต่ละตำบลเป็นพื้นที่ติดต่อกับอำเภอข้างเคียงตามแนวป่าเขา มีการลักลอบปลูกฝิ่นตามไหล่เขาหรือหุบเขาห่างไกลต้องใช้วิธีเดินป่าเข้าไปในพื้นที่โดยหวังที่ผ่านมามีการจับกุมยาเสพติดส่วนมากจะเป็นผู้เสพยาเสพติดประเภทฝิ่น ยาบ้า เฮโรอีน จากการจับกุมพบผู้เสพยาเสพติดประเภทฝิ่นอยู่ตามหมู่บ้านชนเผ่ากระเหรี่ยงและชนเผ่าละว้า ซึ่งมีพื้นที่ติดกับป่าเขาหรือพื้นที่ห่างไกลและมีผู้จำหน่ายรายย่อยและพบผู้เสพยาเสพติดประเภทเมทแอมเฟตามีน (ยาบ้า) พบมีการแพร่ระบาดกับผู้ใช้แรงงาน คนขับรถเกี่ยวกับการเกษตร คนขับรถบรรทุกที่ขับมารับสินค้าการเกษตรในพื้นที่และจะใช้เส้นทางอำเภอปายผ่านอำเภอแม่แตง เข้าตัวเมืองเชียงใหม่ ประกอบกับอำเภอปาย มีเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านบริเวณบ้านคายนหลวง ซึ่งเป็นช่องทางที่มีการลักลอบยาเสพติดเข้ามาในเขตพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อลำเลียงเข้าสู่จังหวัดเชียงใหม่และเข้าสู่พื้นที่ตอนในของประเทศ ทำให้มียาเสพติดเพื่อรอการส่งและแบ่งขายเป็นรายย่อย ตลอดจนมีการลักลอบการปลูกกัญชาและฝิ่นในพื้นที่ป่าภูเขาที่อยู่ห่างไกลประกอบกับอำเภอปาย เป็นพื้นที่ที่มีธุรกิจด้านการท่องเที่ยวเจริญเติบโตสูง มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากจึงทำให้กลุ่มผู้ที่มีพฤติกรรมเกี่ยวกับยาเสพติดอาศัยโอกาสและช่องทางดังกล่าวกระทำผิดได้ทำให้ยาเสพติดแพร่ระบาดในกลุ่มชาวไทยชาวต่างชาติ ที่แฝงตัวมาในลักษณะนักท่องเที่ยวได้

อย่างไรก็ตาม การแพร่ระบาดในพื้นที่ยังอยู่ในปริมาณที่ลดลง และไม่มีความรุนแรงเกิดจากปัจจัยการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวทำให้มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศรวมถึงผู้ใช้แรงงาน ประกอบสถานบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่เป็นจำนวนมาก จึงเกิดช่องทางที่ให้ผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดลักลอบกระทำผิด ซึ่งได้รวมถึงกลุ่มผู้ใช้แรงงานกรรมกรในพื้นที่ยังมีการใช้ยาเสพติดอยู่ในปริมาณที่สูงและมีการขยายตัวเข้าสู่กลุ่มผู้ใช้แรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยถูกกฎหมายและผิดกฎหมายมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดเพิ่มขึ้นในหมู่บ้านที่ไกลจากการตรวจตราของเจ้าหน้าที่รัฐทุกหน่วยงาน ได้แก่ ตำบลเมืองแปง ตำบล แม่ณาเต็ง อำเภอปาย ตำบลนาปู่ป้อม ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า ตำบลห้วยปูลิง อำเภอเมืองฯ และบนพื้นที่สูงห่างไกลของอำเภอแม่สะเรียง กลุ่มชาติพันธุ์หรือชนเผ่าที่ต้องให้ความสนใจและติดตามพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด ได้แก่ ม้ง ลีซอ และกระเหรี่ยง โดยเฉพาะกลุ่มหลังมีการผันตัวเป็นผู้ค้ารายย่อย

จากข้อมูลในห้วงเดือนตุลาคม ๒๕๖๑ – มีนาคม ๒๕๖๒ กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดรายสำคัญสามารถลักลอบลำเลียง ยาเสพติดเข้าสู่พื้นที่ตอนในจำนวนมากขึ้น ซึ่งจำนวนยาเสพติดที่ถูกตรวจยึดในพื้นที่ตอนในมีปริมาณมากกว่าชายแดนและรูปแบบการลำเลียงยาเสพติดที่พบตามพื้นที่ชายแดนพบว่าเป็นการลักลอบลำเลียงโดยใช้รถยนต์บรรทุกยาเสพติดจำนวนมากเพื่อนำไปเก็บรักษาบริเวณที่พักยาเสพติดเพื่อรอกระจายเข้าสู่พื้นที่ตอนในต่อไป ส่วนรูปแบบการจับกุมในพื้นที่ตอนในพบว่ามีความหลากหลายรูปแบบเรียงลำดับจากรูปแบบที่พบบ่อยที่สุด ได้แก่ การใช้รถยนต์กระบะที่ติดตั้งตู้ทึบหรือใช้วัสดุปิดคลุมกระสอบยาเสพติดด้านหลังกระบะ การซุกซ่อนในผลผลิตทางการเกษตร การซุกซ่อนในสัมภาระพกติดตัวผู้โดยสารรถโดยสาร การใช้ขบวนรถจักรยานยนต์ในการลำเลียงยาเสพติด การทำช่องลับในรถยนต์เพื่อซุกซ่อนยาเสพติด และการซุกซ่อนในช่องเก็บของรถโดยสาร

๒.๒.๔.๔ สถานการณ์ความไม่สงบบริเวณชายแดนไทย – เมียนมา

จังหวัดแม่ฮ่องสอน และพื้นที่ทุุกอำเภอมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเมียนมา จำนวน ๓ รัฐ คือ รัฐฉาน รัฐคะยา และรัฐกะเหรี่ยง ความยาว ๔๘๓ กิโลเมตร โดยเป็นพรมแดนที่เป็นพื้นดินประมาณ ๓๒๖ กิโลเมตร เป็นแม่น้ำประมาณ ๑๕๗ กิโลเมตร (แยกเป็นแม่น้ำสาละวิน ๑๒๗ กิโลเมตร และแม่น้ำเมย ๓๐ กิโลเมตร) ทำให้เกิดปัญหาเรื่องเส้นเขตแดน การลวงล้ำอาณาเขต การหลบหนีเข้าเมือง ผู้หนีภัยจากการสู้รบ ลักลอบขนแรงงานต่างด้าว ฯลฯ รวมทั้ง ปัญหาการปฏิบัติการของกองกำลังชนกลุ่มน้อยติดอาวุธ ที่ต่อต้านรัฐบาลเมียนมา และการปราบปรามกลุ่มต่อต้านของรัฐบาลเมียนมา ทำให้ประชาชนตามแนวชายแดนได้รับผลกระทบจากการสู้รบ และภัยจากโจรผู้ร้ายตามแนวชายแดน ปัญหากลุ่ม/ขบวนการการค้ายาเสพติดข้ามชาติ และอื่น ๆ ซึ่งล้วนมีผลกระทบต่อความมั่นคงประเทศ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นจังหวัดชายแดนที่ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่ส่วนหน้าหรือพื้นที่สู้รบ ในกรณีเกิดสงคราม เป็นพื้นที่ที่มีความเคลื่อนไหวของชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่อต้านรัฐบาลเมียนมา ที่มีกองกำลังติดอาวุธของตนเองทั้ง ๓ กลุ่ม คือ กองกำลังทหารไทยใหญ่ (SSA) ในรัฐฉาน, กองกำลังทหารกะเหรี่ยงคะยา (KNPP) ในรัฐคะยา, กองกำลังทหารกะเหรี่ยง (KNU) ในรัฐกะเหรี่ยง, รวมทั้งยังมีกลุ่มนักศึกษา (ABSDF) ที่เคลื่อนไหวร่วมกับกองกำลังทหารกะเหรี่ยงเมียนมา (KNU) และกองกำลังทหารกะเหรี่ยงคะยา (KNPP) ในพื้นที่ต่าง ๆ ด้วย ในการจัดระเบียบชายแดนของเมียนมา รัฐบาลเมียนมา ได้จัดส่งกองกำลังทหารเมียนมา จำนวนมากมาประจำอยู่ตามแนวชายแดนเพื่อร่วมกับกองกำลังช่วยรบต่าง ๆ ได้แก่ กองกำลังพม่าเชื้อสายว้า/ว้าแดง (UWSA), กองกำลังพม่าเชื้อสายกะเหรี่ยงคะยาฝ่ายซ้าย/กลุ่มดาวแดง (KNPLF), กองกำลังเมียนมา เชื้อสายกะเหรี่ยงคะยา (KNPA), กองกำลัง อส.เมียนมา และกองกำลังกลุ่มกะเหรี่ยงพม่า/กะเหรี่ยงพุทธ (DKBA) ทำการปฏิบัติการทางทหารต่อกองกำลังทหารไทยใหญ่ (SSA), กองกำลังทหารกะเหรี่ยงคะยา (KNPP) และกองกำลังทหารกะเหรี่ยงเมียนมา (KNU) การปราบปรามกลุ่มต่อต้านของรัฐบาลเมียนมา ดังกล่าว ส่งผลให้ประชาชนชาวเมียนมา และชาวไทยตามแนวชายแดน ได้รับผลกระทบจากการสู้รบ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่า จะการต่อสู้และความเคลื่อนไหวของชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่อต้านรัฐบาลเมียนมามีอยู่บ้าง แต่ยังไม่ปรากฏความรุนแรง และปัจจุบันพบว่าบริเวณชายแดนไทย - เมียนมา มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกันเพิ่มมากขึ้น และมีความต้องการแรงงาน และทรัพยากรในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนของไทย อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้มีแนวโน้มภัยคุกคามรูปแบบใหม่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงกับช่องทางการเข้า - ออก ระหว่างประเทศเข้าสู่พื้นที่ตอนใน หรือจังหวัดใหญ่ ๆ อาทิ จังหวัดเชียงใหม่ และ กรุงเทพมหานคร เพื่อขายแรงงาน

๒.๒.๔.๕ สถานการณ์ผู้อพยพหนีภัยการสู้รบ

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๗ ได้มีการสู้รบกันบ่อยครั้งระหว่างรัฐบาลเมียนมากับชนกลุ่มน้อยในบริเวณชายแดน เป็นเหตุให้มีผู้หลบหนีภัยการสู้รบเดินทางเข้ามาในเขตพื้นที่ประเทศไทยตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยรัฐบาลไทยได้อนุญาตให้ผู้อพยพหนีภัยดังกล่าวอาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราวบริเวณชายแดนไทย - เมียนมา ตามหลักมนุษยธรรม ซึ่งปัจจุบันมีพื้นที่พักพิงชั่วคราวฯ จำนวน ๔ แห่ง ดังนี้

- ๑) พื้นที่พักพิงชั่วคราวฯ บ้านใหม่ในสอย อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน หมู่ที่ ๔ ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน มีเนื้อที่ประมาณ ๑,๐๐๐ ไร่ อยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ ๔๐ กิโลเมตร มีกำลังสมาชิก อส. ปฏิบัติหน้าที่ประจำพื้นที่พักพิงชั่วคราวฯ จำนวน ๓๖ นาย
- ๒) พื้นที่พักพิงชั่วคราวฯ บ้านแม่สุริน หมู่ที่ ๕ ตำบลขุนยวม อำเภอขุนยวม มีกำลังสมาชิก อส. ปฏิบัติหน้าที่ประจำพื้นที่พักพิงชั่วคราวฯ จำนวน ๒๗ นาย
- ๓) พื้นที่พักพิงชั่วคราวฯ บ้านแม่ลามาลอง อำเภอสบเมย หมู่ที่ ๗ ตำบลสบเมย อำเภอสบเมย มีกำลังสมาชิก อส. ปฏิบัติหน้าที่ประจำพื้นที่พักพิงชั่วคราวฯ จำนวน ๓๖ นาย
- ๔) พื้นที่พักพิงชั่วคราวฯ บ้านแม่ละอูน อำเภอสบเมย หมู่ที่ ๒ ตำบลแม่สามแลบ อำเภอสบเมย มีกำลังสมาชิก อส. ปฏิบัติหน้าที่ประจำพื้นที่พักพิงชั่วคราวฯ จำนวน ๓๖ นาย สรุปรายชื่อผู้หนีภัยการสู้รบฯ ในพื้นที่พักพิงชั่วคราวฯ จังหวัดแม่ฮ่องสอน (ข้อมูล ณ วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๒)

กระทรวงมหาดไทย และรัฐบาลได้มีการริเริ่มหารือเพื่อพิจารณาในกระบวนการช่วยเหลือผู้หนีภัยการสู้รบในพื้นที่พักพิงชั่วคราวผู้หนีภัยการสู้รบจากเมียนมา ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน สมัครงใจกลับคืนสู่ถิ่นฐานเดิม กลับสู่มาตุภูมิโดยสมัครงใจ ห้วงปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้มีผู้หนีภัยการสู้รบเดินทางกลับมาตุภูมิโดยสมัครงใจแล้ว ๘๐ คน โดยได้รับการช่วยเหลือในช่วงของการอำนวยความสะดวกในการเดินทางกลับแล้ว UNHCR จะติดตามผู้ที่กลับถิ่นฐานเดิมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ความคุ้มครองทั้งในเรื่องความปลอดภัยในชีวิตการได้รับเอกสารเพื่อแสดงสิทธิความเป็นพลเมือง

การให้ความช่วยเหลือในเรื่องที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน ส่งเสริม การเข้าถึงการบริการสาธารณะ รวมทั้ง โอกาสในการประกอบอาชีพ

๒.๒.๔.๖ การหลบหนีเข้าเมือง

ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง/ แรงงานต่างด้าว ยังมีอย่างต่อเนื่องตลอดแนวชายแดน แต่มีเป็นจำนวนน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ชายแดนใน จังหวัดอื่น เนื่องจากพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ดังนั้นเมื่อลักลอบ หลบหนีเข้าเมืองแล้ว ส่วนหนึ่งจะรับจ้างทำงานเป็นลูกจ้างในร้านค้าทั่วไป กรรมกรก่อสร้าง หรือ คนทำงานในบ้าน และอีกส่วนหนึ่ง พยายามหลบหนีเข้าไปเข้ายังพื้นที่ขึ้นใน หรือจังหวัดใหญ่ ๆ ซึ่งปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง/แรงงานต่างด้าวโดยผิดกฎหมาย เกิดจากปัจจัยในเรื่องของ ภูมิประเทศที่เป็นป่าเขา ซึ่งเอื้ออำนวยต่อการลักลอบหนีเข้าเมืองและความต้องการความเป็นอยู่ที่ดี กว่าเดิมของพลเมืองในประเทศเพื่อนบ้าน หากมีการเปิดจุดผ่อนปรนการค้าบ้านห้วยต้นนุ่น ตำบล แม่เงา อำเภอขุนยวม เป็นด่านถาวรบ้านห้วยต้นนุ่น เป็นช่องทางหนึ่งให้ผู้ลักลอบหลบหนีเข้าเมือง หรือแรงงานต่างด้าวโดยผิดกฎหมาย เข้าเมืองโดยถูกต้องตามกระบวนการทางกฎหมายมากขึ้น เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่มาอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ทั้งนี้จังหวัดแม่ฮ่องสอน จักได้ระดมเจ้าหน้าที่ ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะใช้มาตรการเข้มงวดผลักดันส่งกลับหากพบการลักลอบเข้าเมืองโดยผิด กฎหมาย และดำเนินการตามกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อไป

๒.๒.๔.๗ ปัญหาการค้ามนุษย์

พบว่า ยังมีความรุนแรงน้อย หรือยังไม่พบปัญหาการค้ามนุษย์ในพื้นที่แต่อย่างใด ซึ่ง ถ้าเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ภายในประเทศ และผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เกิดขึ้น โดยไม่มีการดำเนินคดีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ในพื้นที่แต่อย่างใดแต่ปัญหาพื้นที่และบริบทต่างๆของ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เช่น วัฒนธรรมของคนชนเผ่าในพื้นที่บางชนเผ่า ปัญหาการขาดโอกาสทาง การศึกษาของคนชนเผ่า ปัญหาการอพยพของชนกลุ่มน้อยที่เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ การโยกย้ายถิ่น ฐานของประชาชนคนเมียนมา ปัญหาเศรษฐกิจ ที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของคน และการหลั่งไหลเข้า มาของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่างๆ ประกอบกับปัญหาการค้ามนุษย์เป็นปัญหาที่มีความ สลับซับซ้อน และมีการทำกันเป็นขบวนการ จากสภาพปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ ที่อาจถูกล่อลวงหรือตกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์ในประเทศและต่างประเทศ การมีค่านิยม หรือพฤติกรรมเลียนแบบ เช่น การแต่งงาน กับชาวต่างชาติในพื้นที่อำเภอปาย ที่มีสถิติมากขึ้น การเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ เช่น ธุรกิจบริการในร้านอาหาร ร้านคาราโอเกะ ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านนวดแผนไทย ธุรกิจเหล่านี้ล้วนเป็นสถานที่ที่แฝงไปด้วยการบริการค้าประเวณี จึงเป็นแหล่งจูงใจ ให้กลุ่มเป้าหมายของขบวนการค้ามนุษย์เข้าไปทำงานในสถานที่เหล่านั้น

๒.๒.๕ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒.๒.๕.๑ สถานการณ์ป่าไม้

สถานการณ์พื้นที่ป่าของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในปี ๒๕๕๙ มีพื้นที่ป่าลดลงจากปี ๒๕๕๘ จำนวน ๓๔,๙๕๐.๘๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๕๐ ปี ๒๕๖๐ มีพื้นที่ป่าลดลงจากปี ๒๕๕๙ จำนวน ๓,๗๑๘.๙๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๕ และปี ๒๕๖๑ มีพื้นที่ป่าลดลงจากปี ๒๕๖๐ จำนวน ๔๐,๖๗๑.๕๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑ สำหรับปี ๒๕๖๑ จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีพื้นที่ป่า จำนวน ๖,๘๖๐,๖๑๑.๙๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๙๙ ของพื้นที่จังหวัด ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่า เบญจพรรณหรือป่าผลัดใบ มีพื้นที่ราบน้อย ประชาชนจึงมีสิทธิพื้นที่ทำกินที่ถูกต้องตามกฎหมาย จำกัด ทำให้มีปัญหาการบุกรุกและใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าเพื่อการประกอบอาชีพและการเกษตร จนพื้นที่ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์มีแนวโน้มลดลง ประกอบกับต้นไม้เกือบทั้งหมดในป่าจะเป็นไม้ผลัดใบในฤดูแล้ง โดยเฉพาะตั้งแต่ปลายเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายนทำให้มีความเสี่ยงต่อการเกิดไฟป่า

ปัญหาอุปสรรคในการอนุรักษ์พื้นที่ทรัพยากรป่าไม้

- ๑) การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อขยายพื้นที่เกษตร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเขตพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม และใช้สารเคมีในการเกษตรทำให้ดิน น้ำ ขาดความอุดมสมบูรณ์ และเกิดมลพิษกับสิ่งแวดล้อมตามมาโดยเฉพาะการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งต้องถางพื้นที่ป่าเพื่อเพาะปลูก และการปลูกพืชที่ต้องหมุนเวียนพื้นที่เพาะปลูกในรอบถัดไป
- ๒) พื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิหรือที่ สปก. และ สทก. มีน้อย ไม่เพียงพอกับการขยายตัวของครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ทำให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่ามากขึ้น
- ๓) มีนายทุนนอกพื้นที่และในพื้นที่จ้างแรงต่างด้าว ลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในพื้นที่ที่เจ้าหน้าที่ภาครัฐไม่สามารถเข้าถึงได้ เช่น ป่าสาละวิน เป็นต้น

๒.๒.๕.๒ สถานการณ์ไฟป่าและหมอกควัน

จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ภูเขาและที่ราบเชิงเขา มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ซึ่งจากสภาพภูมิประเทศที่เป็นภูเขาสูงและหุบเขาดังกล่าว โดยสถานการณ์ไฟป่าและหมอกควันเกิดขึ้นทุกปีในช่วงฤดูแล้ง มักพบการเพิ่มสูงขึ้นของฝุ่นละอองในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งในรอบปีที่ผ่านมาได้ประสบปัญหาหมอกควันจากไฟป่า ปกคลุมพื้นที่อย่างรุนแรง โดยตรวจพบแนวโน้มของปริมาณฝุ่นขนาดเล็ก (PM๑๐) เพิ่มสูงขึ้นตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายนของทุกปี ประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าวเกษตรกรจะทำการเผาเศษวัสดุเพื่อเตรียมพื้นที่สำหรับการเกษตรในช่วงฤดูฝน สภาพอากาศที่แห้งและมวลอากาศที่นิ่งเนื่องจากสภาพภูมิประเทศที่ล้อมรอบด้วยภูเขามีสภาพเป็นแอ่งกระทะที่เรียกว่า แอ่งแม่ฮ่องสอน มวลอากาศไม่มีการเคลื่อนที่ ทำให้ฝุ่นละอองแขวนลอยอยู่ได้นาน ไม่สามารถกระจายออกไปและตกลงพื้น ส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมสุขภาพ

อนามัยของประชาชน ก่อให้เกิดสภาพฟ้าห่ามีหมอกควันปกคลุมทัศนวิสัยต่ำกว่า ๑ กิโลเมตร พบทุกพื้นที่ ส่งผลต่อสุขภาพของประชาชน โดยป่วยเป็นปัญหาต่อระบบการหายใจ นอกจากนี้ปัญหาหมอกควันยังส่งผลกระทบต่อสถานะเศรษฐกิจของพื้นที่โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ส่งผลกระทบต่อธุรกิจการท่องเที่ยวรวมถึงบดบังทัศนวิสัยการจราจรทั้งทางบกและทางอากาศซึ่งพบว่ามีกรยกเล็กและเลื่อนเที่ยวบินเนื่องจากทัศนวิสัยต่ำกว่าเกณฑ์ปลอดภัย เมื่อพิจารณาจุดความร้อนสะสมรายอำเภอ พบว่าในปี ๒๕๖๒ อำเภอที่พบจุดความร้อนสะสมสูงสุด คือ อำเภอแม่สะเรียง จำนวน ๔๑๘ จุด รองลงมาคือ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จำนวน ๒๘๙ จุด และอำเภอปาย จำนวน ๒๗๐ จุด ตามลำดับ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายในการลดจุดความร้อน ในปี ๒๕๖๒ พบว่า ทุกอำเภอมีจุดความร้อนสะสมเกินค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้

สาเหตุของปัญหาไฟป่าและหมอกควัน

ในช่วงฤดูแล้ง (ตั้งแต่มกราคม-เมษายนของทุกปี) มักพบการเพิ่มสูงขึ้นของฝุ่นละอองในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทยเนื่องจากความแห้งแล้งส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของไฟป่าทั้งในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนและประเทศเพื่อนบ้านได้แก่สหภาพเมียนมาประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าวเกษตรกรจะทำการเผา เศษวัสดุเพื่อเตรียมพื้นที่สำหรับการเกษตรในช่วงฤดูฝนสภาพอากาศที่แห้งและมวลอากาศที่นิ่งเนื่องจากสภาพภูมิประเทศที่ล้อมรอบด้วยภูเขามีสภาพเป็นแอ่งกระทะที่เรียกว่า แอ่งแม่ฮ่องสอนมวลอากาศไม่มีการเคลื่อนที่ ทำให้ฝุ่นละอองไม่สามารถแพร่กระจายและสามารถแขวนลอยอยู่ในบรรยากาศได้นานไม่ตกลงสู่พื้นดินส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมสุขภาพอนามัยของประชาชน ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญและส่งผลเป็นปัญหาต่อระบบการหายใจ นอกจากนี้ปัญหาหมอกควันยังส่งผลกระทบต่อสถานะเศรษฐกิจของพื้นที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่งผลกระทบต่อธุรกิจการท่องเที่ยวรวมถึงบดบังทัศนวิสัยการจราจรทั้งทางบกและทางอากาศซึ่งพบว่ามีกรยกเล็กและเลื่อนเที่ยวบินเป็นจำนวนมากเนื่องจากทัศนวิสัยต่ำกว่าเกณฑ์ปลอดภัย ทั้งนี้ สาเหตุการเกิดไฟป่าและหมอกควันในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ส่วนใหญ่เกิดจากมนุษย์เป็นผู้กระทำ

๒.๒.๕.๓ สถานการณ์ทรัพยากรน้ำ

จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีลุ่มน้ำสาละวินเป็นแม่น้ำสายหลัก และมีกลุ่มลุ่มน้ำสาขา ๔ สาขา ได้แก่ กลุ่มลุ่มน้ำสาขापาย กลุ่มลุ่มน้ำสาขายวม กลุ่มลุ่มน้ำสาขาเมย และกลุ่มลุ่มน้ำสาขาสาละวิน แบ่งออกเป็น ๑๗ ลุ่มน้ำสาขา ซึ่งแม่น้ำทุกสายจะไหลไปบรรจบกับแม่น้ำสาละวินในเขตสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ซึ่งจากการบุกรุกพื้นที่ป่าอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ปริมาณน้ำต้นทุนในแม่น้ำสายหลักลดลงและมีสภาพตื้นเขิน ทรัพยากรน้ำของจังหวัดแม่ฮ่องสอนส่วนใหญ่เป็นแหล่งน้ำจากพื้นที่ป่าต้นน้ำอยู่บริเวณรอยต่อระหว่างทิวเขาถนนธงชัยกับทิวเขาแดนลาว และทิวเขาทางตอนใต้ในอำเภอขุนยวม และการจัดประเภทของแหล่งน้ำในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีแม่น้ำสายหลัก

ได้แก่ แม่น้ำปาย แม่น้ำสาละวิน แม่น้ำยวม และแม่น้ำสายรอง ได้แก่ แม่สุรินทร์ แม่ลาหลวง แม่เงา น้ำของ น้ำแมริต แม่สะเรียง แม่สะงา แม่สะมาด ส่วนอ่างเก็บน้ำ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำม่อนตะแลง ปริมาณกักเก็บน้ำปริมาณ ๐.๒๖๙ (ลบ.ม.) อ่างเก็บน้ำห้วยแม่ฮ่องสอน ปริมาตรกักเก็บน้ำปริมาณ ๐.๖๖๓ (ลบ.ม.) อ่างเก็บน้ำจางายปริมาตรกักเก็บน้ำปริมาณไม่แน่นอน (ลบ.ม.) ประชาชนในพื้นที่มีความต้องการใช้น้ำด้านเกษตรร้อยละ ๓๓.๑๔ สำหรับปริมาณการใช้น้ำใต้ดิน ประเภทบ่อน้ำบาดาล ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน กรมทรัพยากรน้ำบาดาล มีบ่อน้ำบาดาลที่สามารถใช้งานได้ทั้งหมด จำนวน ๔๐๒ แห่ง และส่วนที่เอกชนขออนุญาตใช้น้ำบาดาลที่เป็นการเจาะน้ำบาดาลเพื่อจะใช้ในการอุปโภค บริโภคทั่วไป หรือเพื่อการเกษตร หรือเพื่อใช้ในภาคธุรกิจ หรือเพื่อใช้ในภาคอุตสาหกรรม จำนวน ๕๒ แห่ง

ปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ ในพื้นที่ต้นน้ำมีสาเหตุมาจากมาจากการบริการน้ำสะอาด ในการอุปโภคบริโภค เนื่องจากที่อยู่อาศัยกระจุกกระจายอยู่ในพื้นที่ป่าเขา พื้นที่สูง และพื้นที่ห่างไกลจากแหล่งน้ำผิวดิน รวมทั้งแหล่งน้ำใต้ดินมีปริมาณต่ำ และพัฒนาได้ล่าช้า ซึ่งปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร มักประสบปัญหานอกพื้นที่เกษตรเพื่อการชลประทาน แบ่งออกเป็น ๒ พื้นที่คือ

๑) พื้นที่เกษตรตามที่ราบริมฝั่งแม่น้ำ พื้นที่เกษตรกรรมลักษณะนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก และอาจมีการนำน้ำจากลำน้ำสาขา หรือสาขาย่อย ไปใช้เสริมในบางพื้นที่ที่ภูมิประเทศอานวย แต่ในปัจจุบันพื้นที่เกษตรกรรมลักษณะนี้ได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นมากจนเกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรรุนแรงขึ้นเรื่อย

๒) พื้นที่เกษตรกรรมบนพื้นที่สูงมีกระจุกกระจายในแถบทุกกลุ่มน้ำสาขา เพราะปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อยและยอมรับสภาพของการอาศัยน้ำฝนอย่างเดียวเพื่อการเกษตร จึงไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องน้ำด้านการเกษตร

ปัญหาน้ำท่วมและภัยพิบัติ พื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนจะเป็นลักษณะน้ำป่าไหลหลาก และดินถล่มจากสาเหตุของฝนตกหนัก ทำให้เกิดกระแสน้ำไหลหลาก พัดพาเอาเศษดินและเศษไม้ต่าง ๆ เข้าสู่ริมฝั่งแม่น้ำปาย ริมฝั่งแม่น้ำยวม ซึ่งพื้นที่ประสบอุทกภัยของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี ๒๕๕๕ – ๒๕๖๑ พบว่า การเกิดอุทกภัยปี ๒๕๖๐ ลดลงจากปี ๒๕๕๕ จำนวน ๘๗ หมู่บ้าน แต่ปี ๒๕๖๑ พบว่าเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๐ จำนวน ๑๑๘ หมู่บ้าน ในปี ๒๕๖๑ อำเภอที่ประสบอุทกภัยมากที่สุดคือ อำเภอแม่สะเรียง จำนวน ๕๔ หมู่บ้าน รองลงมา คือ อำเภอแม่ลาน้อย และอำเภอสบเมย สำหรับพื้นที่ประสบภัยแล้งของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี ๒๕๕๕ – ๒๕๖๑ พบว่า การเกิดภัยแล้ง ปี ๒๕๕๕ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๔ จำนวน ๒๖ ครั้ง ปี ๒๕๖๐ พบว่า ลดลงจากปี ๒๕๕๕ จำนวน ๒๗๕ ครั้ง ปี ๒๕๖๑ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๐ จำนวน ๔ ครั้ง ในปี ๒๕๖๑ อำเภอที่ประสบภัยแล้งมากที่สุดคือ อำเภอสบเมย จำนวน ๔ ครั้ง

๒.๒.๕.๔ สถานการณ์ทรัพยากรดินและการใช้ที่ดิน

พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นพื้นที่ภูเขาและเทือกเขาซึ่งมีความลาดชันมากกว่าร้อยละ ๓๕ ดินที่พบบริเวณดังกล่าว มีทั้งดินลึกและดินตื้นลักษณะของเนื้อดินและความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติแตกต่างกันไปแล้วแต่ชนิดของหินต้นกำเนิดในบริเวณนั้นมักมีเศษหินก้อนหินหรือพื้นโคลนกระจายตัวไปส่วนใหญ่ยังปกคลุมด้วยป่าไม้ประเภทต่างๆเช่นป่าเบญจพรรณป่าเต็งรังหรือป่าดงดิบชื้นหลายแห่งมีการทำไร่เลื่อนลอยโดยปราศจากมาตรการในการอนุรักษ์ดินและน้ำซึ่งเป็นผลทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน ในพื้นที่ที่ทำการเกษตรบริเวณตะพักลำน้ำหรือที่ราบระหว่างเขาส่วนใหญ่เป็นดินลึก เนื้อดินร่วนเหนียวปนทรายความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลางในพื้นที่ตอนส่วนใหญ่เป็นดินลึกมาก เนื้อดินร่วนปนดินเหนียว มีปัญหาเป็นดินกรดและมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ บางพื้นที่เป็นดินตื้นมีหินและกรวดปน เนื้อดินร่วนปนทราย และดินเป็นดินกรด ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ พื้นที่ที่มีความลาดชันสูง ดินจะถูกชะล้างพังทลายได้ง่ายบริเวณที่มีความลาดชันไม่มากนัก และดินไม่ตื้นมาก อาจใช้ปลูกพืชไร่ได้ แต่ต้องรบกวนดินน้อยที่สุด พร้อมทั้งจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสม ใส่ปุ๋ยเพื่อแก้ความเป็นกรดของดินและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์แก่ดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี

สภาพปัญหาด้านทรัพยากรดิน

- ๑) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์เนื่องจากการทำการเกษตรอย่างเข้มข้นปลูกพืชชนิดเดียวติดต่อกันเป็นระยะเวลานานโดยขาดการบำรุงดิน
- ๒) มีการใช้ที่ดินไม่เหมาะสมกับสมรรถนะที่ดินและพบว่าเกษตรกรใช้ประโยชน์พื้นที่ดังกล่าวทำเกษตรกรรมประเภททำไร่ข้าวโพด ถั่วเหลือง กะหล่ำปลีทำนาโดยขาดมาตรฐานการอนุรักษ์ดินและน้ำซึ่งก่อให้เกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดินได้
- ๓) มลพิษทางดินอันสืบเนื่องจากสถานการณ์ขยายตัวด้านเกษตรกรรมมีการใช้ปุ๋ยและยาฆ่าแมลงในปริมาณมากจึงเกิดการตกค้างและสะสมของสารเคมีในดินก่อให้เกิดผลกระทบต่อโครงสร้างดินและอุดมสมบูรณ์ของดินได้

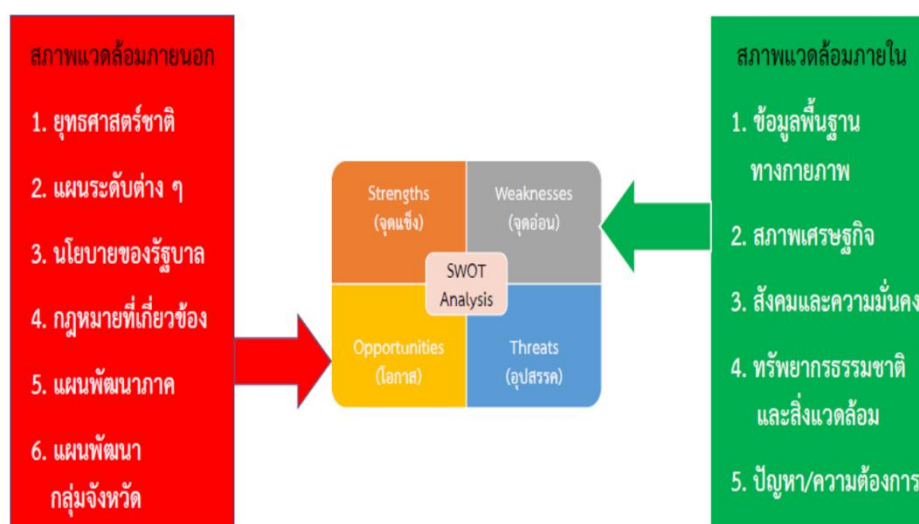
๒.๒.๕.๕ สถานการณ์ขยะมูลฝอย

สถานการณ์ด้านขยะมูลฝอยของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ถือว่าอยู่ในระดับปกติ ไม่วิกฤติเหมือนจังหวัดอื่นๆ โดยปี ๒๕๖๐ ลดลง จากปี ๒๕๕๙ เนื่องจากมีการรณรงค์อย่างต่อเนื่อง ถึงแม้จะไม่วิกฤติแต่ก็ได้มีการเฝ้าระวังและส่งเสริมการลดปริมาณขยะอย่างต่อเนื่อง การบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยให้จังหวัด อำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หมู่บ้าน/ ชุมชน และประชาชนได้ร่วมกันขับเคลื่อนการบริหารจัดการขยะมูลฝอย รณรงค์ กระตุ้นและสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยในระดับครัวเรือน โดยมีการแยกขยะก่อนทิ้ง เพื่อลดปริมาณขยะต้นทางตลอดจนให้ชุมชนและหมู่บ้านได้กำหนดจุดรวบรวมขยะของหมู่บ้านและชุมชน เพื่อความสะดวกใน

การจัดเก็บ ลดปัญหาขยะตกค้าง และเพื่อความสะดวกในการขนย้ายและจัดเก็บขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และรณรงค์การลดปริมาณขยะ โดยใช้หลักการ ใช้น้อย ใช้น้ำ นึกกลับมาใช้ใหม่ เพื่อสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมในการลดขยะต้นทางของประชาชน

๒.๓ การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (SWOT ANALYSIS)

กระบวนการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) เป็นเทคนิคพื้นฐานในการตรวจสอบสถานะแวดล้อมขององค์กร การวิเคราะห์และประเมินปัจจัยสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ทั้งภายในและภายนอก (Internal and External Factors) ทั้ง ๖ มิติ ตามกรอบ PESTEL ประกอบด้วย มิติการเมือง (P: Political) มิติเศรษฐกิจ (E: Economic) มิติสังคม (S: Social) มิติเทคโนโลยี (T: Technological) มิติสิ่งแวดล้อม (E: Environmental) และมิติกฎหมาย (L: Legal) ซึ่งจะช่วยให้จังหวัดสามารถเข้าใจศักยภาพ สภาพปัญหาของพื้นที่ โอกาสและอุปสรรคหรือภัยคุกคามของจังหวัด ตลอดจนจะช่วยให้เข้าใจแนวโน้มของท้องถิ่น/ชุมชน และประเทศ ตลอดจนบริบทของนานาชาติที่จังหวัดจะต้องเผชิญในอนาคต เพื่อให้สามารถกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ได้ตรงกับความต้องการของพื้นที่

แผนภาพที่ ๓ การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (SWOT Analysis)

๒.๓.๑ สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment Analysis)

๒.๓.๑.๑ จุดแข็ง (Strengths)

- ๑) มีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำที่เป็นธรรมชาติและสะอาด และมีความหลากหลายทางชีวภาพ
- ๒) มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรมและความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ที่โดดเด่นมีอัตลักษณ์ และมีประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย กระจายอยู่ทุกอำเภอ
- ๓) พื้นที่ชายแดนติดต่อกับประเทศเมียนมาทุกอำเภอ และมีจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน จำนวน ๕ แห่ง คือ ด้านห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม ด้านเสาหิน ด้านแม่สามแลบ อำเภอแม่สะเรียง ด้านน้ำเพียงดิน อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน เข้าสู่เมืองลอยก่อ รัฐคะยา ด้านห้วยผึ้ง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน เข้าสู่เมืองตองยี รัฐฉาน และมีท่าเลที่ตั้งอยู่ใกล้กรุงเนปิดอร์เมืองหลวงของเมียนมา
- ๔) ประชาชนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย สงบสุข เป็นเมืองน่าอยู่ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- ๕) มีผลิตภัณฑ์และสินค้า OTOP ที่เกิดจากภูมิปัญญาของแต่ละชนเผ่า มีความเป็นอัตลักษณ์
- ๖) สภาพภูมิอากาศเอื้ออำนวยต่อการปลูกพืชทางเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น กาแฟ โกโก้ บุก ถั่วลายเสือ
- ๗) มีอัตราเงินเฟ้อ การว่างงาน ปริมาณขยะ อาชญากรรม และคดีอาชญากรรมอยู่ในระดับต่ำ

๒.๓.๑.๒ จุดอ่อน (Weaknesses)

- ๑) สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาและพื้นที่สูง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเขตป่าอนุรักษ์ และป่าสงวนแห่งชาติ ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างจำกัด เป็นอุปสรรคในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะเส้นทางคมนาคมและสาธารณูปโภค
- ๒) ฤดูกาลท่องเที่ยวมีระยะสั้น นักท่องเที่ยวนิยมท่องเที่ยวเฉพาะในห้วงฤดูหนาว (พ.ย. – ก.พ.) ของทุกปี และขาดการพัฒนาไกด์นำเที่ยว ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะภาษา
- ๓) การเข้าถึงบริการทางการแพทย์ยังไม่ทั่วถึง โรงพยาบาลยังไม่ผ่านเกณฑ์คุณภาพมาตรฐาน HA ตามที่กำหนด
- ๔) ปัญหาหมอกควันไฟป่า PM ๒.๕
- ๕) เด็ก และเยาวชน มีฐานะยากจน ขาดโอกาสทางการศึกษา ระดับคะแนน O-Net มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของประเทศ

๖) สัดส่วนผู้อยู่ในระบบประกันสังคม ผลิตภาพแรงงาน และการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตยังน้อยมาก

๗) การขยายตัวทางเศรษฐกิจและรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชาชนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ สัดส่วนคนจนมากที่สุดของประเทศ

๘) มีบุคคลไร้สัญชาติ ซึ่งเป็นประชากรแฝงในพื้นที่เป็นจำนวนมาก

๙) มีข้อจำกัดด้านการคมนาคมขนส่งเดินทางเข้าจังหวัด

๒.๓.๒ สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environmental Analysis)

๒.๓.๒.๑ โอกาส (Opportunities)

๑) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทำงาน แนวพระราชดำริ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ และแนวคิดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป็นต้นแบบความสำเร็จและเอื้อต่อการนำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดทิศทางและพัฒนาจังหวัด

๒) ยุทธศาสตร์ชาติ/แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ/แผนปฏิรูปประเทศ/แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ/นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ/นโยบายรัฐบาล ที่มีความชัดเจน เอื้อต่อการกำหนดทิศทาง/แนวทางการดำเนินงานและสร้างโอกาสให้เกิดการบูรณาการไปสู่เป้าหมายตามยุทธศาสตร์และแผนดังกล่าว

๓) รัฐบาลให้ความสำคัญกับการบูรณาการในระดับพื้นที่ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ

๔) กรอบทิศทางการพัฒนาภาคเหนือและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑ สร้างโอกาสและเอื้อต่อการกำหนดทิศทาง/แนวทางการดำเนินงานพัฒนาจังหวัด

๕) การเปิดประเทศของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และปัญหาความรุนแรงจากการสู้รบของชนกลุ่มน้อยติดอาวุธที่ต่อต้านรัฐบาลเมียนมามีน้อยลง

๒.๓.๒.๒ อุปสรรค (Threats)

๑) การเกิดภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัย ดินโคลนถล่ม โรคระบาด (โควิด - ๑๙) เป็นต้น

๒) ระเบียบกฎหมายไม่เอื้อต่อการพัฒนา โดยเฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และป่าสงวนแห่งชาติ

๓) ภาวะเศรษฐกิจของโลกและประเทศ ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตมีแนวโน้มสูงขึ้น เช่น น้ำมัน ไฟฟ้า เกิดปัญหาค่าครองชีพ

๔) ผลกระทบจากปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

๕) กระแสบริโภคนิยมและกระแสวัฒนธรรมจากภายนอก ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่น และอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์

๒.๓.๓ การประเมินตำแหน่งทางยุทธศาสตร์

จากการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (SWOT Analysis) ทำให้ทราบถึงจุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน จากนั้นจึงทำการประเมินตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ โดยการใช้ความเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในตำแหน่งผู้บริหาร หัวหน้าส่วนราชการ ผู้นำภาคเอกชน และเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ด้วยการกำหนดน้ำหนัก (weighted) เป็นเกรด A (น้ำหนัก ๐.๐๘) เกรด B (น้ำหนัก ๐.๐๕) และเกรด C (น้ำหนัก ๐.๐๓) แล้วให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพิจารณาเกรด เพื่อแสดงให้เห็นถึงระดับความสำคัญของแต่ละปัจจัย และให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้คะแนน (rating) ในแต่ละปัจจัย เพื่อประเมินว่าจังหวัดสามารถใช้ประโยชน์จากปัจจัยเหล่านั้นมากน้อยระดับใด โดยแบ่งคะแนนออกเป็น ๕ ระดับ (๕ = มากที่สุด, ๔ = มาก, ๓ = ปานกลาง, ๒ = น้อย และ ๑ = น้อยที่สุด) จากนั้น นำน้ำหนักคูณกับคะแนน ซึ่งจะได้เป็นค่าคะแนนถ่วงน้ำหนัก (weighted score)

ทั้งนี้ รายละเอียดของการหาค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักของจุดแข็ง (Strengths) จำนวน ๗ ปัจจัย จุดอ่อน (Weaknesses) จำนวน ๔ ปัจจัย โอกาส (Opportunities) จำนวน ๕ ปัจจัย และอุปสรรค (Threats) จำนวน ๕ ปัจจัย ปรากฏตามตารางที่ ๑ - ๔ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๑ ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักจุดแข็ง

จุดแข็ง	เกรด	น้ำหนัก	คะแนน	คะแนนถ่วงน้ำหนัก
S๑ = มีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำที่เป็นธรรมชาติและสะอาด และมีความหลากหลายทางชีวภาพ	A	๐.๐๘	๕	๐.๔๐
S๒ = มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรมและความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ที่โดดเด่นมีอัตลักษณ์ และมีประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย กระจายอยู่ทุกอำเภอ	A	๐.๐๘	๕	๐.๔๐
S๓ = พื้นที่ชายแดนติดต่อกับประเทศเมียนมาทุกอำเภอ และมีจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน จำนวน ๕ แห่ง คือ ด่านห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม ด่านเสาหิน ด่านแม่สามแลบ อำเภอแม่สะเรียง ด่านน้ำเพียงดิน อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน เข้าสู่เมืองลอยก่อ รัฐคะยา ด่านห้วยผึ้ง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน เข้าสู่เมืองตองยี รัฐฉาน และมีท่าเลที่ตั้งอยู่ใกล้กรุงเนปิดอร์เมืองหลวงของเมียนมา	A	๐.๐๘	๔	๐.๓๒
S๔ = ประชาชนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย สงบสุข เป็นเมืองน่าอยู่ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	A	๐.๐๘	๕	๐.๔๐
S๕ = มีผลิตภัณฑ์และสินค้า OTOP ที่เกิดจากภูมิปัญญาของแต่ละชนเผ่า มีความเป็นอัตลักษณ์	B	๐.๐๕	๓	๐.๑๕
S๖ = สภาพภูมิอากาศเอื้ออำนวยต่อการปลูกพืชทางเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น กาแฟ โกโก้ บุก ถั่วลายเสือ	B	๐.๐๕	๓	๐.๑๕
S๗ = มีอัตราเงินเฟ้อ การว่างงาน ปริมาณขยะ อากาศดี และคดียาเสพติด อยู่ในระดับต่ำ	B	๐.๐๕	๔	๐.๒๐
รวมน้ำหนักคะแนนจุดแข็ง				๒.๐๒

ตารางที่ ๒ ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักจุดอ่อน

จุดอ่อน	เกรด	น้ำหนัก	คะแนน	คะแนนถ่วงน้ำหนัก
W๑ = สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาและพื้นที่สูง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเขตป่าอนุรักษ์ และป่าสงวนแห่งชาติ ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างจำกัด เป็นอุปสรรคในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะเส้นทางคมนาคมและสาธารณูปโภค	A	๐.๐๘	๕	๐.๔๐
W๒ = ฤดูกาลท่องเที่ยวมีระยะสั้น นักท่องเที่ยวนิยมท่องเที่ยวเฉพาะในห้วงฤดูหนาว (พ.ย. – ก.พ.) ของทุกปี และขาดการพัฒนาไกด์นำเที่ยว ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะภาษา	B	๐.๐๕	๔	๐.๒๐
W๓ = การเข้าถึงบริการทางการแพทย์ยังไม่ทั่วถึง โรงพยาบาลยังไม่ผ่านเกณฑ์คุณภาพมาตรฐาน HA ตามที่กำหนด	A	๐.๐๘	๔	๐.๓๒
W๔ = ปัญหามอกควันไฟป่า PM ๒.๕	A	๐.๐๘	๔	๐.๓๒
W๕ = เด็ก และเยาวชน มีฐานะยากจน ขาดโอกาสทางการศึกษา ระดับคะแนน O-Net มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของประเทศ	A	๐.๐๘	๕	๐.๔๐
W๖ = สัดส่วนผู้อยู่ในระบบประกันสังคม ผลิตภาพแรงงาน และการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตยังน้อยมาก	B	๐.๐๕	๓	๐.๑๕
W๗ = การขยายตัวทางเศรษฐกิจและรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชาชนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ สัดส่วนคนจนมากที่สุดของประเทศ	B	๐.๐๕	๕	๐.๒๕
W๘ = มีบุคคลไร้สัญชาติ ซึ่งเป็นประชากรแฝงในพื้นที่เป็นจำนวนมาก	C	๐.๐๓	๓	๐.๐๙
W๙ = มีข้อจำกัดด้านการคมนาคมขนส่งเดินทางเข้าจังหวัด	A	๐.๐๘	๕	๐.๔๐
รวมน้ำหนักคะแนนจุดอ่อน				๒.๕๓

ตารางที่ ๓ ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักโอกาส

โอกาส	เกรด	น้ำหนัก	คะแนน	คะแนนถ่วงน้ำหนัก
0๑ = หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทำงาน แนวพระราชดำริ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ และแนวคิดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป็นต้นแบบความสำเร็จและเอื้อต่อการนำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดทิศทางและพัฒนาจังหวัด	B	๐.๐๕	๕	๐.๒๕
0๒ = ยุทธศาสตร์ชาติ/แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ/แผนปฏิรูปประเทศ/แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ/นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ/นโยบายรัฐบาล ที่มีความชัดเจน เอื้อต่อการกำหนดทิศทาง/แนวทางการดำเนินงานและสร้างโอกาสให้เกิดการบูรณาการไปสู่เป้าหมายตามยุทธศาสตร์และแผนดังกล่าว	A	๐.๐๘	๔	๐.๓๒
0๓ = รัฐบาลให้ความสำคัญกับการบูรณาการในระดับพื้นที่ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ	A	๐.๐๘	๔	๐.๓๒
0๔ = กรอบทิศทางการพัฒนาภาคเหนือและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑ สร้างโอกาสและเอื้อต่อการกำหนดทิศทาง/แนวทางการดำเนินงานพัฒนาจังหวัด	B	๐.๐๕	๔	๐.๒๐
0๕ = การเปิดประเทศของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และปัญหาความรุนแรงจากการสู้รบของชนกลุ่มน้อยติดอาวุธที่ต่อต้านรัฐบาลเมียนมามีน้อยลง	B	๐.๐๕	๔	๐.๒๐
รวมน้ำหนักคะแนนโอกาส				๑.๒๙

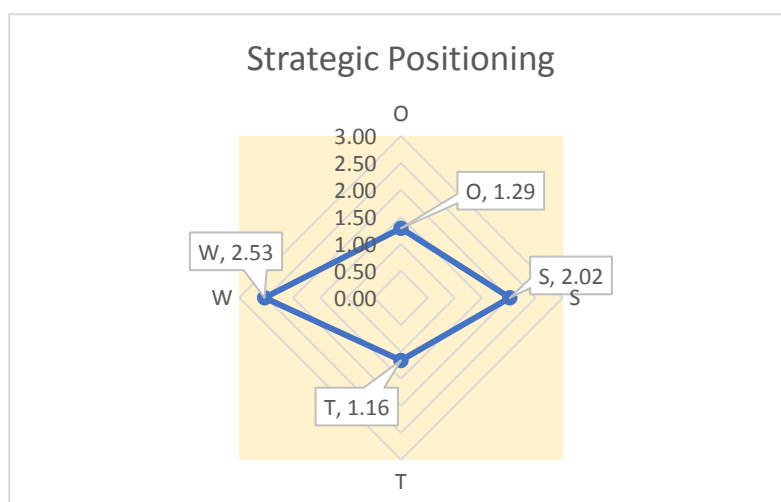

ตารางที่ ๔ ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักอุปสรรค

อุปสรรค	เกรด	น้ำหนัก	คะแนน	คะแนนถ่วงน้ำหนัก
T๑ = การเกิดภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัย ภัยแล้ง ดินโคลนถล่ม โรคระบาด (โควิด-๑๙) เป็นต้น	A	๐.๐๘	๔	๐.๓๒
T๒ = ระเบียบกฎหมายไม่เอื้อต่อการพัฒนา โดยเฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และ ป่าสงวนแห่งชาติ	A	๐.๐๘	๕	๐.๔๐
T๓ = ภาวะเศรษฐกิจของโลกและประเทศ ส่งผลให้ ต้นทุนการผลิตมีแนวโน้มสูงขึ้น เช่น น้ำมัน ไฟฟ้า เกิดปัญหาค่าครองชีพ	C	๐.๐๓	๓	๐.๐๙
T๔ = ผลกระทบจากปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย	B	๐.๐๕	๔	๐.๒๐
T๕ = กระแสบริโภคนิยมและกระแสวัฒนธรรมจากภายนอก ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่น และอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์	B	๐.๐๕	๓	๐.๑๕
รวมน้ำหนักคะแนนอุปสรรค				๑.๑๖

สำหรับผลรวมของค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักในการประเมิน SWOT พบว่า ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักจุดแข็ง เท่ากับ ๒.๐๒ ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักจุดอ่อน เท่ากับ ๒.๘๒ ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักโอกาส เท่ากับ ๑.๒๔ และค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักอุปสรรค เท่ากับ ๑.๒๗

เมื่อนำค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักมาประเมินตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนด้วย TOWS Matrix ตามแผนภาพที่ ๔

TOWS Matrix	จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
	<p>S๑ = มีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำที่เป็นธรรมชาติและสะอาด และมีความหลากหลายทางชีวภาพ</p> <p>S๒ = มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรมและความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ที่โดดเด่นมีอัตลักษณ์ และมีประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย กระจายอยู่ทุกอำเภอ</p> <p>S๓ = พื้นที่ชายแดนติดต่อกับประเทศเมียนมาทุกอำเภอ และมีจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน และมีท่าเลที่ตั้งอยู่ใกล้กรุงเนปีดอร์เมืองหลวงของเมียนมา</p> <p>S๔ = ประชาชนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย สงบสุข เป็นเมืองน่าอยู่ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน</p> <p>S๕ = มีผลิตภัณฑ์และสินค้า OTOP ที่เกิดจากภูมิปัญญาของแต่ละชนเผ่า มีความเป็นอัตลักษณ์</p> <p>S๖ = สภาพภูมิอากาศเอื้ออำนวยต่อการปลูกพืชทางเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น กาแฟ โกโก้ บุก ถั่วลายเสือ</p> <p>S๗ = มีอัตราเงินเฟ้อ การว่างงาน ปริมาณขยะ อาชญากรรม และคดีอาชญากรรมอยู่ในระดับต่ำ</p>	<p>W๑ = สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาและพื้นที่สูง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเขตป่าอนุรักษ์ และป่าสงวนแห่งชาติ ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างจำกัด เป็นอุปสรรคในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะเส้นทางคมนาคมและสาธารณูปโภค</p> <p>W๒ = ฤดูกาลท่องเที่ยวมีระยะสั้น นักท่องเที่ยวนิยมท่องเที่ยวเฉพาะในห้วงฤดูหนาว (พ.ย. – ก.พ.) ของทุกปี และขาดการพัฒนาไกด์นำเที่ยว</p> <p>W๓ = ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะภาษา</p> <p>W๔ = การเข้าถึงบริการทางการแพทย์ยังไม่ทั่วถึง โรงพยาบาลยังไม่ผ่านเกณฑ์คุณภาพมาตรฐาน HA ตามที่กำหนด</p> <p>W๕ = ปัญหามอกควันไฟป่า PM ๒.๕</p> <p>W๖ = เด็ก และเยาวชน มีฐานะยากจน ขาดโอกาสทางการศึกษา ระดับคะแนน O-Net มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของประเทศ</p> <p>W๗ = สัดส่วนผู้อยู่ในระบบประกันสังคม ผลิตภาพแรงงาน และการเข้าถึงระบบอินเตอร์เน็ตยังน้อยมาก</p> <p>W๘ = การขยายตัวทางเศรษฐกิจและรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชาชนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ สัดส่วนคนจนมากที่สุดของประเทศ</p> <p>W๙ = มีบุคคลไร้สัญชาติ ซึ่งเป็นประชากรแฝงในพื้นที่เป็นจำนวนมาก</p> <p>W๑๐ = มีข้อจำกัดด้านการคมนาคมขนส่งเดินทางเข้าจังหวัด</p>
โอกาส (Opportunities)	SO: กลยุทธ์เชิงรุก	WO: กลยุทธ์เชิงแก้ไข
<p>O๑ = หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทางงาน แนวพระราชดำริ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ และแนวคิดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป็นต้นแบบความสำเร็จ และเอื้อต่อการนำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดทิศทางและพัฒนาจังหวัด</p> <p>O๒ = ยุทธศาสตร์ชาติ/แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ/แผนปฏิรูปประเทศ/แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ/นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ/นโยบายรัฐบาล ที่มีความชัดเจน เอื้อต่อการกำหนดทิศทาง/แนวทางการดำเนินงานและสร้างโอกาสให้</p>	<p>๑. สร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เพิ่มศักยภาพการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว (S๑-๔, O๑-๕)</p> <p>๒. พัฒนาอนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต วัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ และการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (S๒, O๑-๕)</p> <p>๓. ส่งเสริมการท่องเที่ยวในโครงการตามพระราชดำริ วนเกษตร เกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ และการท่องเที่ยวโดยชุมชน (S๑+๒+๖, O๑-๕)</p>	<p>๑. ส่งเสริมพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานคมนาคม ไฟฟ้า แหล่งน้ำ ให้เหมาะสมกับพื้นที่ (W๑+๙, O๒+๓+๔)</p> <p>๒. พัฒนาศักยภาพบุคลากร และยกระดับผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว (W๒, O๑-๕)</p> <p>๓. พัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการให้สามารถแข่งขันได้ (W๖, O๑-๒)</p> <p>๔. ส่งเสริมครัวเรือนที่ตกเกณฑ์ จปฐ. ที่สามารถพัฒนาได้ให้มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยการส่งเสริมอาชีพด้านการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ประมง ค้าขาย หัตถกรรม อุตสาหกรรม บริการ และด้านอื่น ๆ</p>

<p>เกิดการบูรณาการไปสู่เป้าหมายตามยุทธศาสตร์และแผนดังกล่าว</p> <p>O๓ = รัฐบาลให้ความสำคัญกับการบูรณาการในระดับพื้นที่ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ</p> <p>O๔ = กรอบทิศทางการพัฒนาภาคเหนือและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑ สร้างโอกาสและเอื้อต่อการกำหนดทิศทาง/แนวทางการดำเนินงานพัฒนาจังหวัด</p> <p>O๕ = การเปิดประเทศของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และปัญหาความรุนแรงจากการสู้รบของชนกลุ่มน้อยติดอาวุธที่ต่อต้านรัฐบาลเมียนมามีน้อยลง</p>	<p>๔. พัฒนาการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว (S๒+๔+๕, O๑-๕)</p> <p>๕. พัฒนาระบบการบริหารจัดการ และบูรณาการเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว (S๑+๒, O๑-๕)</p> <p>๖. พัฒนาระบบ Logistic เพื่อรองรับการเปิดด่านสู่ประเทศ เมียนมา, กลุ่ม BIMSTEC, และกลุ่ม ASEAN (S๓, O๕)</p> <p>๗. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน และยกระดับให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร (S๓, O๕)</p> <p>๘. ส่งเสริมพัฒนาการค้าการลงทุน และการค้าชายแดน (S๓, O๔+๕)</p> <p>๙. ยกระดับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อการค้า การท่องเที่ยว วัฒนธรรม การศึกษา สาธารณสุข และเปิดประตูสู่ตะวันตก (S๓, O๔+๕)</p> <p>๑๐. ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการอนุรักษ์พื้นที่ และเผยแพร่ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ (S๒+๕, O๑-๕)</p> <p>๑๓. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พัฒนา พื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน (S๑, O๑-๓)</p> <p>๑๔. ส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP วิสาหกิจชุมชน และ C-POT ด้านการท่องเที่ยว (S๒+๕+๖, O๑-๔)</p>	<p>ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (W๖+๗, O๑-๒)</p> <p>๕. พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนทั้งในและนอกระบบ โดยบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน (W๕, O๒)</p> <p>๖. พัฒนาศูนย์กลางทางการศึกษา สภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษา และส่งเสริมเทคโนโลยีที่ทันสมัย (W๕, O๒+๓)</p> <p>๗. เพิ่มโอกาสและพัฒนาทักษะในการทำงานเพื่อการมีงานทำให้กับนักศึกษาและเยาวชน (W๕+๖+๗, O๒-๔)</p> <p>๘. พัฒนาศูนย์กลางด้านสาธารณสุข และระบบการให้บริการที่มีคุณภาพ (W๓, O๑-๓)</p> <p>๙. ส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ได้รับบริการภาครัฐอย่างทั่วถึง (W๓, O๑-๓)</p> <p>๑๐. ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน (W๕+๗, O๑-๔)</p> <p>๑๑. ส่งเสริมและติดตามสถานประกอบกิจการด้านการคุ้มครอง การจ้างงาน และความปลอดภัยในการทำงานที่ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมาย (W๘, O๒)</p> <p>๑๒. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านพัฒนาเพื่อความมั่นคงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และหมู่บ้านยามชายแดน (W๗, O๑+๕)</p> <p>๑๓. ป้องกันและแก้ไขไฟป่าหมอกควัน โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (W๔, O๒+๓)</p>
<p>อุปสรรค (Threats)</p>	<p>ST: กลยุทธ์เชิงป้องกัน</p>	<p>WT: กลยุทธ์เชิงรับ</p>
<p>T๑ = การเกิดภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัย ภัยแล้ง ดินโคลนถล่ม โรคระบาด (โควิด-๑๙) เป็นต้น</p> <p>T๒ = ระเบียบกฎหมายไม่เอื้อต่อการพัฒนา โดยเฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และป่าสงวนแห่งชาติ</p> <p>T๓ = ภาวะเศรษฐกิจของโลกและประเทศส่งผลให้ต้นทุนการผลิตมีแนวโน้มสูงขึ้น เช่น น้ำมัน ไฟฟ้า เกิดปัญหาค่าครองชีพ</p> <p>T๔ = ผลกระทบจากปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย</p> <p>T๕ = กระแสบริโภคนิยมและกระแสวัฒนธรรมจากภายนอก ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่นและอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์</p>	<p>๑. ส่งเสริมการปกป้องสถาบันและการปรองดองสมานฉันท์ (S๔+๗, T๕)</p> <p>๒. เสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (S๗, T๓+๕)</p> <p>๓. สร้างป่าสร้างรายได้ ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน (S๑, T๕)</p>	<p>๑. พัฒนามาตรการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยและอุบัติเหตุทางถนน (W๑+๙, T๑)</p> <p>๒. สนับสนุนป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหาเสพติด (W๗+๘, T๔)</p> <p>๓. เสริมสร้างศักยภาพชุมชนเครือข่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (W๑+๙, T๑)</p> <p>๔. เร่งรัดการกำหนดสถานะบุคคลตามกฎหมาย (W๖+๗, T๔)</p> <p>๕. ป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ (W๘, T๕)</p>

ตารางที่ ๕ การประเมินและจัดทำกลยุทธ์จาก TOWS Matrix

บทที่ ๓

ยุทธศาสตร์จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จากการดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก และการประเมินตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนในบทที่ ๒ ที่ผ่านนั้น พบว่า อยู่ในตำแหน่งยุทธศาสตร์เชิงแก้ไข (WO Strategies) ดังนั้น จึงต้องมุ่งเน้นการพัฒนาจังหวัดโดยอาศัยโอกาสที่กำหนดโดยยุทธศาสตร์กลยุทธ์ เพื่อแก้ไขจุดอ่อนของจังหวัด ซึ่งในการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ครั้งนี้ ได้กำหนดเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (END) กลยุทธ์ในการดำเนินการ (WAYS) และมาตรการ/ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (MEANS) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๓.๑ เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (END) (วิสัยทัศน์ /พันธกิจ/เป้าประสงค์)

๓.๑.๑ วิสัยทัศน์

“เมืองแห่งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ยกระดับคุณภาพชีวิต พัฒนาเศรษฐกิจให้ยั่งยืน บนพื้นฐานแห่งความพอเพียง”

๓.๑.๒ พันธกิจ

๓.๑.๒.๑ บริหารยุทธศาสตร์จังหวัดแม่ฮ่องสอน สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๓.๑.๒.๒ ประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในลักษณะประชารัฐในจังหวัดแม่ฮ่องสอน สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนพร้อมรับต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

๓.๑.๒.๓ กำกับ ตรวจสอบ และควบคุมการบริหารราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอนตามหลักธรรมาภิบาล

๓.๑.๓ เป้าประสงค์

๓.๑.๓.๑ สร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเน้นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วิถีชีวิตวัฒนธรรม สุขภาพ เกษตรปลอดภัย และการค้าชายแดน

๓.๑.๓.๒ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเน้นการแก้ไขปัญหาความยากจน การพัฒนาการศึกษา การเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข การพัฒนาคน สังคม และการบริหารจัดการภาครัฐ

๓.๑.๓.๓ เพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และประเพณี วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

๓.๒ กลยุทธ์ในการดำเนินการ (WAYS) (ประเด็นยุทธศาสตร์/กลยุทธ์)

เพื่อให้การขับเคลื่อนจังหวัดแม่ฮ่องสอนไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ที่กำหนด จึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ ดังต่อไปนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การยกระดับและพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและยั่งยืน ประกอบด้วย ๙ กลยุทธ์ ได้แก่

๑) สร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เพิ่มศักยภาพการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว ให้มีความสวยงาม สะอาด และปลอดภัย

๒) ฟื้นฟู อนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สุขภาพ การกีฬา วิถีชีวิต วัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ และการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

๓) พัฒนาศักยภาพบุคลากร และยกระดับผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว

๔) ส่งเสริมการท่องเที่ยวในโครงการตามพระราชดำริ วนเกษตร เกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์

๕) ส่งเสริม พัฒนาการตลาด กิจกรรมและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

๖) พัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยว ระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยและบูรณาการเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว

๗) ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวตลอดทั้งปี เพื่อสร้างรายได้ให้กับประชาชน

๘) ส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว เชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว

๙) ส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP และหมู่บ้าน OTOP นวัตกรรม วิสาหกิจชุมชน และผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม (C-POT)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาศักยภาพการค้า การลงทุน และการค้าชายแดน ประกอบด้วย ๕ กลยุทธ์ ได้แก่

๑) พัฒนาระบบ Logistic เพื่อรองรับการเปิดด่านสู่สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา, กลุ่ม BIMSTEC, และกลุ่ม ASEAN

๒) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน และยกระดับให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร

๓) ส่งเสริมพัฒนาการค้าการลงทุน และการค้าชายแดน

๔) ยกระดับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อการค้า การท่องเที่ยว วัฒนธรรม การศึกษา และการสาธารณสุข

๕) พัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการให้สามารถแข่งขันได้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การยกระดับคุณภาพชีวิต แก้ไขปัญหาความยากจนลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ประกอบด้วย ๑๔ กลยุทธ์ ได้แก่

๑) พัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุข และระบบการให้บริการที่มีคุณภาพ

๒) พัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านสังคม และส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการผู้สูงอายุ ได้รับบริการภาครัฐอย่างทั่วถึง

๓) ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

๔) พัฒนามาตรการลดความเสี่ยงจากสาธารณสุขและอุบัติเหตุทางถนน

๕) ส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และยกระดับมาตรฐานสมรรถนะบุคลากรภาครัฐ โดยมุ่งเน้นให้บุคลากรภาครัฐมีจิตใจสะอาด มีจิตบริการ

๖) ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของกลุ่มชาติพันธุ์

๗) ขยายผลการเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการตามพระราชดำริ โครงการหลวง และโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสู่พื้นที่เป้าหมาย

๘) ส่งเสริมการพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรและเพิ่มมูลค่า

๙) ส่งเสริมการเพิ่มด้านทักษะอาชีพและฝีมือแรงงานของแรงงาน

ทั้งในและนอกระบบ

๑๐) ส่งเสริมการมีงานทำ การสร้างรายได้ของแรงงานทั้งในและนอกระบบ

- ให้เหมาะสมกับพื้นที่
- ๑๑) ส่งเสริมพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน คมนาคม ไฟฟ้า แหล่งน้ำ
  - ๑๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้พลังงานทดแทนและการอนุรักษ์พลังงาน
  - ๑๓) พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนทั้งในและนอกระบบ โดยบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน
  - ๑๔) เพิ่มโอกาสและพัฒนาทักษะในการทำงานเพื่อการมีงานทำให้แก่นักศึกษา และเยาวชน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การจัดการ อนุรักษ์ ป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมให้คนอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืน **ประกอบด้วย ๖ กลยุทธ์** ได้แก่

- อย่างยั่งยืน
- ๑) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา ป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติ
  - ๒) ป้องกันและรักษาป่าที่สมบูรณ์ให้คงสภาพ
  - ๓) ป้องกันและแก้ไขไฟป่าหมอกควันโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
  - ๔) บริหารจัดการในระบบ single command ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน
  - ๕) ส่งเสริมและพัฒนาให้คนอยู่ร่วมกับป่าอย่างสมดุลและยั่งยืน
  - ๖) การจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่ชุมชน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงภายในและความมั่นคงตามแนวชายแดน **ประกอบด้วย ๘ กลยุทธ์** ได้แก่

- ๑) ส่งเสริมการปกป้องสถาบันและการปรองดองสมานฉันท์
- ๒) ส่งเสริมการดำเนินการของจิตอาสาและการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์
- ๓) สนับสนุนป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติด
- ๔) เสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- ๕) ป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์
- ๖) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านพัฒนาเพื่อความมั่นคงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และหมู่บ้านยามชายแดน
- ๗) เร่งรัดการกำหนดสถานะบุคคลตามกฎหมาย
- ๘) พัฒนาศักยภาพเครือข่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๓.๓ มาตรการ/ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (MEANS) (แผนงาน/โครงการ/เครื่องมือ/กลไก)

จากการวิเคราะห์ในหัวข้อ ๓.๑ – ๓.๒ ข้างต้นนั้น เพื่อให้การขับเคลื่อนประเด็นยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์บรรลุผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ จึงสามารถกำหนด แผนงาน/โครงการ ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย ตามตารางที่ ๖ ดังต่อไปนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์	แผนงาน/โครงการ	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การยกระดับและ พัฒนาการ ท่องเที่ยวให้มี คุณภาพและยั่งยืน	แผนงานที่ ๑ พัฒนาการท่องเที่ยว คุณภาพ ในเชิงนิเวศ วิถีชีวิตวัฒนธรรม สุขภาพ เพื่อเพิ่มรายได้ จากการท่องเที่ยว ๑.๑ โครงการส่งเสริม และพัฒนาการ ท่องเที่ยวจังหวัด แม่ฮ่องสอน ๑.๒ โครงการ ประชาสัมพันธ์และ ส่งเสริมภาพลักษณ์ การท่องเที่ยวจังหวัด แม่ฮ่องสอน	ตัวชี้วัด ๑ ร้อยละ ที่เพิ่มขึ้นของ รายได้จากการ ท่องเที่ยว	ร้อยละ ๕	ร้อยละ ๕	ร้อยละ ๕
		ตัวชี้วัด ๒ ร้อยละ ที่เพิ่มขึ้นของ นักท่องเที่ยวและ ผู้มาเยือน	ร้อยละ ๓	ร้อยละ ๓	ร้อยละ ๓
	แผนงานที่ ๒ เพิ่ม ประสิทธิภาพ พัฒนา ปรับปรุง โครงข่าย คมนาคม สิ่งอำนวยความสะดวก ความสะดวกเชื่อมโยง เส้นทางการท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยว ๑.๓ โครงการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานและ สิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการท่องเที่ยว				

ประเด็นยุทธศาสตร์	แผนงาน/โครงการ	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การยกระดับและพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและยั่งยืน (ต่อ)	แผนงานที่ ๓ ส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP และวิสาหกิจชุมชน ๑.๔ โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP วิสาหกิจชุมชน ชุมชนวัฒนธรรม เชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชน	ตัวชี้วัด ๓ ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP และวิสาหกิจชุมชน	ร้อยละ ๑๒	ร้อยละ ๑๒	ร้อยละ ๑๒
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาศักยภาพการค้า การลงทุน และการค้าชายแดน	แผนงานที่ ๔ การค้าการลงทุน มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ๒.๑ โครงการพัฒนาเส้นทางการค้าและการลงทุนประเทศเพื่อนบ้าน ด้านตะวันตก ๒.๒ โครงการพัฒนาศักยภาพการค้าการลงทุน และการค้าชายแดน	ตัวชี้วัด ๔ ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของผู้ประกอบการนิติบุคคล	ร้อยละ ๕	ร้อยละ ๕	ร้อยละ ๕
		ตัวชี้วัด ๕ ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของมูลค่าการค้าชายแดน	ร้อยละ ๒	ร้อยละ ๒	ร้อยละ ๒
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การยกระดับคุณภาพชีวิต แก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม	แผนงานที่ ๕ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครัวเรือนผ่านเกณฑ์ จปฐ. ๓.๑ โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนประชาชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน	ตัวชี้วัด ๖ ร้อยละที่ลดลงของจำนวนครัวเรือนที่ตกเกณฑ์ จปฐ.	ร้อยละ ๕๐	ร้อยละ ๕๐	ร้อยละ ๕๐

ประเด็นยุทธศาสตร์	แผนงาน/โครงการ	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การยกระดับคุณภาพชีวิต แก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม (ต่อ)	แผนงานที่ ๖ เด็กเยาวชน และประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และการมีงานทำของนักเรียนและนักศึกษา ๓.๒ โครงการยกระดับคุณภาพการศึกษา จังหวัดแม่ฮ่องสอน	ตัวชี้วัด ๗ ร้อยละของผู้เรียนที่มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ทุกระดับชั้น ในแต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ ๕๐ ขึ้นไป	ร้อยละ ๑๙.๕๐	ร้อยละ ๒๐.๕๐	ร้อยละ ๒๒.๐๐
		ตัวชี้วัด ๘ ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของการเรียนต่อของผู้เรียนแต่ละระดับเพิ่มขึ้น	ร้อยละ ๗๙.๐๐	ร้อยละ ๘๐.๐๐	ร้อยละ ๘๑.๐๐
		แผนงานที่ ๗ ประชาชนได้รับการบริการภาครัฐอย่างทั่วถึงและภาครัฐมีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ตามหลักธรรมาภิบาล ๓.๓ โครงการพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขทุกระดับ ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึง	ตัวชี้วัด ๙ อัตราตายทารกแรกเกิดไม่เกิน ๓.๘ ต่อการเกิดมีชีพ ๑,๐๐๐ คน	๓.๘ ต่อพันคน	๓.๘ ต่อพันคน
	ตัวชี้วัด ๑๐ ร้อยละของผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ได้รับการดูแลตาม care plan ร้อยละ ๘๐	ร้อยละ ๘๐	ร้อยละ ๘๕	ร้อยละ ๙๐	
	ตัวชี้วัด ๑๑ อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จ ไม่เกิน ๖.๓ ต่อแสนประชากร	ไม่เกิน ๖.๓	ไม่เกิน ๖.๓	ไม่เกิน ๖.๓	

ประเด็นยุทธศาสตร์	แผนงาน/โครงการ	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕
<p>ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓</p> <p>การยกระดับคุณภาพชีวิต แก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม (ต่อ)</p>	<p>แผนงานที่ ๘ การดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการตามพระราชดำริ โครงการหลวง และโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง เพื่อขยายผลสู่ชุมชน/หมู่บ้าน และสถานศึกษาในพื้นที่ ๓.๔ โครงการขยายผลการเรียนรู้โครงการตามพระราชดำริ และโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง จังหวัดแม่ฮ่องสอน</p>	<p>ตัวชี้วัด ๑๒</p> <p>จำนวนที่เพิ่มขึ้นของชุมชน/หมู่บ้าน สถานศึกษา ที่ได้รับการขยายผลการเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ และโครงการหลวง</p>	<p>กลุ่มชุมชน/หมู่บ้าน สถานศึกษา จำนวน ๕ แห่ง</p>	<p>กลุ่มชุมชน/หมู่บ้าน สถานศึกษา จำนวน ๕ แห่ง</p>	<p>กลุ่มชุมชน/หมู่บ้าน สถานศึกษา จำนวน ๑๐ แห่ง</p>
<p>ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔</p> <p>การจัดการ อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้คนอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืน</p>	<p>แผนงานที่ ๙</p> <p>ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมมีความสมดุลและยั่งยืน ๔.๑ โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันไฟป่าจังหวัดแม่ฮ่องสอน ๔.๒ โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอน</p>	<p>ตัวชี้วัด ๑๓</p> <p>ร้อยละของพื้นที่ป่าที่คงสภาพ</p>	ร้อยละ ๘๕.๙๙	ร้อยละ ๘๕.๙๙	ร้อยละ ๘๕.๙๙
		<p>ตัวชี้วัด ๑๔</p> <p>จำนวนวันที่มีค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM ๑๐) เกินมาตรฐานลดลง</p>	ไม่เกิน ๑๘ วัน	ไม่เกิน ๑๒ วัน	ไม่เกิน ๖ วัน
		<p>ตัวชี้วัด ๑๕</p> <p>จำนวนจุดความร้อน (Hotspot) ลดลง</p>	ลดลง ร้อยละ ๑๐	ลดลง ร้อยละ ๑๐	ลดลง ร้อยละ ๑๐

ประเด็นยุทธศาสตร์	แผนงาน/โครงการ	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การจัดการ อนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้คน อยู่ร่วมกับป่าอย่าง ยั่งยืน (ต่อ)	๔.๓ โครงการส่งเสริม การมีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และ การจัดการให้คนอยู่ ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืน				
	แผนงานที่ ๑๐ ประชาชนมีความมั่นคง ในที่ดินทำกิน และ อาศัยอยู่ร่วมกับป่าได้ อย่างยั่งยืน ๔.๔ โครงการสร้างป่า สร้างรายได้ในการ อนุรักษ์น้ำและป่าไม้ใน พื้นที่ที่จัดสรรที่ดินทำ กินให้แก่ชุมชน	ตัวชี้วัด ๑๖ ร้อยละของการ จัดสรรที่ดินทำกิน ให้แก่ชุมชน (คทช.)	ร้อยละ ๒๐	ร้อยละ ๒๕	ร้อยละ ๓๐
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การพัฒนาเพื่อ เสริมสร้างความ มั่นคงภายในและ ความมั่นคงตาม แนวชายแดน	แผนงานที่ ๑๑ หมู่บ้าน/ชุมชน/สถาน ประกอบการ/โรงเรียน ปลอดภัยยาเสพติด ๕.๑ โครงการส่งเสริม การป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดจังหวัด แม่ฮ่องสอน	ตัวชี้วัด ๑๗ ร้อยละที่เพิ่มขึ้น ของจำนวน หมู่บ้าน/ชุมชน เข้มแข็ง ปลอด ยาเสพติด	ร้อยละ ๑๐	ร้อยละ ๑๐	ร้อยละ ๑๐
	แผนงานที่ ๑๒ หมู่บ้านพัฒนาเพื่อ ความมั่นคงอัน เนื่องมาจาก พระราชดำริและ หมู่บ้านยามชายแดน สามารถพึ่งพาตนเองได้	ตัวชี้วัด ๑๘ จำนวนหมู่บ้านที่ ได้รับการส่งเสริม และพัฒนาเพื่อ ความมั่นคง	๑๕ หมู่บ้าน	๑๕ หมู่บ้าน	๑๕ หมู่บ้าน

ประเด็นยุทธศาสตร์	แผนงาน/โครงการ	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงภายในและ ความมั่นคงตามแนวชายแดน (ต่อ)	๕.๒ โครงการเสริมสร้างความมั่นคงภายในและตามแนวชายแดนในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน				
	แผนงานที่ ๑๓ แก้ไขปัญหาบุคคลไร้สัญชาติ ๕.๓ โครงการแก้ไขปัญหาบุคคลไร้สัญชาติ จังหวัดแม่ฮ่องสอน	ตัวชี้วัด ๑๙ จำนวนบุคคลที่ได้รับการแก้ไข ปัญหาจากจำนวนผู้มีสิทธิยื่นขอสัญชาติและสถานะเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย	๘๐๐ ราย	๘๐๐ ราย	๘๐๐ ราย

ตารางที่ ๖ แผนงาน/โครงการ ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย

วิสัยทัศน์ : “เมืองแห่งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ยกระดับคุณภาพชีวิต พัฒนาเศรษฐกิจให้ยั่งยืน บนพื้นฐานแห่งความพอเพียง”

พันธกิจ

บริหารยุทธศาสตร์จังหวัด แม่ฮ่องสอน สู่การพัฒนาอย่าง ยั่งยืนตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	ประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และ เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาค ส่วนในลักษณะประชารัฐในจังหวัด แม่ฮ่องสอน สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน พร้อมรับต่อกระแสการเปลี่ยนแปลง	กำกับ ตรวจสอบ และควบคุม การบริหารราชการจังหวัด แม่ฮ่องสอน ตามหลักธรรมาภิบาล
--	--	--

เป้าประสงค์

สร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเน้น การเพิ่มขีดความสามารถในการ แข่งขัน ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วิถี ชีวิตวัฒนธรรม สุขภาพ เกษตร ปลอดภัย และการค้าชายแดน	เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเน้นการแก้ไขปัญหาความยากจน การพัฒนาการศึกษา การเข้าถึงบริการ ด้านสาธารณสุข การพัฒนาคน สังคม และการบริหารจัดการภาครัฐ	เพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม และประเพณี วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน
---	---	---

ประเด็นยุทธศาสตร์

๑. การยก ระดับและ พัฒนาการ ท่องเที่ยวให้มี คุณภาพและ ยั่งยืน	๒. พัฒนา ศักยภาพ การค้า การลงทุน และการค้า ชายแดน	๓. การยก ระดับคุณภาพ ชีวิต แก้ไข ปัญหาความ ยากจน ลด ความเหลื่อมล้ำ ทางสังคม	๔. การจัดการ อนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากร ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้ คนอยู่ร่วมกับ ป่าอย่างยั่งยืน	๕. การพัฒนา เพื่อเสริมสร้าง ความมั่นคง ภายในและ ความมั่นคง ตามแนว ชายแดน
---	--	--	---	---

กลยุทธ์

๑.๑ สร้างแหล่ง ท่องเที่ยวใหม่ เพิ่ม ศักยภาพการพัฒนา และปรับปรุง แหล่ง ท่องเที่ยวและพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกด้านการ ท่องเที่ยว ให้มีความ สวยงาม สะอาด และ ปลอดภัย ๑.๒ ฟื้นฟู อนุรักษ์ และส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สุขภาพ การกีฬา วิถี ชีวิต วัฒนธรรม ตามอัตลักษณ์ของ กลุ่มชาติพันธุ์ และ การท่องเที่ยวเชิง ประวัติศาสตร์ ๑.๓ พัฒนาศักยภาพ บุคลากร และ	๒.๑ พัฒนาระบบ Logistic เพื่อรองรับ การเปิดด่านสู่ สาธารณรัฐแห่ง สหภาพเมียนมา, กลุ่ม BIMSTEC, และ กลุ่ม ASEAN ๒.๒ พัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานจุดผ่อนปรน การค้าชายแดน และ ยกระดับให้เป็นจุด ผ่านแดนถาวร ๒.๓ ส่งเสริม พัฒนาการค้าการ ลงทุน และการค้า ชายแดน ๒.๔ ยกระดับ ความยั่งยืน	๓.๑ พัฒนาบุคลากร ด้านสาธารณสุข และ ระบบการให้บริการที่มี คุณภาพ ๓.๒ พัฒนาระบบ ฐานข้อมูลด้านสังคม และส่งเสริมให้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ได้รับบริการ ภาครัฐอย่างทั่วถึง ๓.๓ ส่งเสริม สนับสนุนการ ศึกษาวิจัยเพื่อการ พัฒนาจังหวัด แม่ฮ่องสอน ๓.๔ พัฒนามาตรการ ลดความเสี่ยงจากส ารสนเทศและอาช ญา	๔.๑ ส่งเสริมการมี ส่วนร่วมในการ อนุรักษ์ พัฒนา ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างยั่งยืน ๔.๒ ป้องกันและ รักษาป่าที่สมบูรณ์ให้ คงสภาพ ๔.๓ ป้องกันและ แก้ไขไฟป่าหมอกควัน โดยการมีส่วนร่วม ของทุกภาคส่วน ๔.๔ บริหารจัดการใน ระบบ single command ในการ ป้องกันและแก้ไข ปัญหาไฟป่าหมอก ควัน	๕.๑ ส่งเสริมการ ปกป้องสถาบันและ การปรองดอง สมานฉันท์ ๕.๒ ส่งเสริมการ ดำเนินการของจิต อาสาและการบำเพ็ญ สาธารณประโยชน์ ๕.๓ สนับสนุน ป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหา เสพติด ๕.๔ เสริมสร้างความ ปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สิน ๕.๕ ป้องกันและ แก้ไขปัญหการค้า มนุษย์
---	--	---	--	--

แผนภาพที่ ๕ แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy Map)

ตัวอย่างการจัดทำแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)
ของโครงการภายใต้งบประมาณแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

หัวข้อ	รายละเอียด
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑	การยกระดับและพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและยั่งยืน
เป้าประสงค์	สร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเน้นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วิถีชีวิตวัฒนธรรม สุขภาพ เกษตรปลอดภัย และการค้าชายแดน
กลยุทธ์	<p>๑. สร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เพิ่มศักยภาพการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว ให้มีความสวยงาม สะอาด และปลอดภัย</p> <p>๒. ฟื้นฟู อนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สุขภาพ การกีฬา วิถีชีวิต วัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ และการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์</p> <p>๓. พัฒนาศักยภาพบุคลากร และยกระดับผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว</p> <p>๔. ส่งเสริมการท่องเที่ยวในโครงการตามพระราชดำริ วนเกษตร เกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์</p> <p>๖. พัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยว ระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยและบูรณาการเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว</p> <p>๗. ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวตลอดทั้งปี เพื่อสร้างรายได้ให้กับประชาชน</p> <p>๘. ส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว เชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว</p>
แผนงานที่ ๑	พัฒนาการท่องเที่ยวคุณภาพในเชิงนิเวศ วิถีชีวิตวัฒนธรรม สุขภาพ เพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว
ชื่อโครงการ	๑.๑ โครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน
วัตถุประสงค์โครงการ	๑. เพื่อนำเสนอการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตที่หลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนอย่างน่าสนใจ สร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวที่บูรณาการกิจกรรมต่างๆ ทั้งวิถีชีวิต ชุมชน ความเป็นอยู่ กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน รวมทั้งโครงการพระราชดำริต่อกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย

หัวข้อ	รายละเอียด
วัตถุประสงค์โครงการ (ต่อ)	<p>๒. เพื่อจัดการบูรณาการกิจกรรมที่เป็นความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวด้านต่างๆ ทั้งแพชั่นอาหาร กีฬาและนันทนาการ ให้ดึงเอาเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ที่น่าสนใจของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนมานำเสนอเป็นกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่สร้างสรรค์</p> <p>๓. เพื่อกระจายรายได้และเปิดเวทีการนำเสนอสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวชุมชนการออกแบบสินค้า ผลิตภัณฑ์ การบริการ แก่ผู้ประกอบการในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ให้เป็นที่รู้จักและเกิดการซื้อที่แท้จริง กระตุ้นเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สร้างการรับรู้ด้านอัตลักษณ์เชิงการท่องเที่ยวชุมชนที่ชัดเจนให้กับการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอนต่อเป้าหมายเกิดความสนใจและตระหนักถึงจุดแข็งของการท่องเที่ยว</p> <p>๔. เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวที่สมัครเข้าร่วมโครงการ ได้รับการตรวจประเมินตามมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวของกรมการท่องเที่ยว รวมทั้งได้รับข้อเสนอแนะและคำแนะนำเพื่อการปรับปรุงให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวและได้รับการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น</p> <p>๕. เพื่อพัฒนาธุรกิจที่พัก และนำเที่ยว ให้มีศักยภาพ สามารถแข่งขันได้ในยุคโลกาภิวัตน์ ตลอดจนเพิ่มความสะดวกสบาย แก่ผู้ใช้บริการ และเพิ่มโอกาสในการขายสินค้าหรือบริการแก่ธุรกิจท่องเที่ยว</p> <p>๖. เพื่อยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกมิติ สร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยว รองรับการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว</p>
ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	<p>๑. รายได้จากการท่องเที่ยว เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕</p> <p>๒. จำนวนนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕</p>
พื้นที่เป้าหมาย	<p>๑. แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน</p> <p>๒. ชุมชนเป้าหมายด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน</p> <p>๓. ๗ อำเภอ ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน</p>
กิจกรรมหลัก	
<p>กิจกรรมหลักที่ ๑</p> <p>งบประมาณ</p> <p>ผู้รับผิดชอบ</p> <p>หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>กิจกรรมการพัฒนาและยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว</p> <p>๑๑,๓๙๐,๐๐๐ บาท</p> <p>สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดแม่ฮ่องสอน</p> <p>สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดแม่ฮ่องสอน/ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน</p>

หัวข้อ	รายละเอียด
กิจกรรมหลักที่ ๒ งบประมาณ ผู้รับผิดชอบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	การพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว ๑๓,๖๘๑,๓๐๐ บาท สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดแม่ฮ่องสอน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน/สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด แม่ฮ่องสอน/ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรแม่ฮ่องสอน
กิจกรรมหลักที่ ๓ งบประมาณ ผู้รับผิดชอบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	กิจกรรมการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน -
กิจกรรมหลักที่ ๔ งบประมาณ ผู้รับผิดชอบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	กิจกรรมการพัฒนาและส่งเสริมเทศกาลท่องเที่ยว ๘,๘๐๐,๐๐๐.- บาท สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดแม่ฮ่องสอน วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน
หน่วยดำเนินการหลัก	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดแม่ฮ่องสอน
ระยะเวลาดำเนินการ	ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ถึง ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕
งบประมาณ	๓๔,๘๗๑,๓๐๐ บาท (สามสิบสี่ล้านแปดแสนเจ็ดหมื่นหนึ่งพันสามร้อย บาทถ้วน)
ผลผลิต	สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว วัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ ของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้รับการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย และช่วยส่งเสริมการ ประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอน
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	๑. กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นและสามารถสร้างรายได้ ด้านการท่องเที่ยวแก่กลุ่มจังหวัด ๒. ส่งเสริมภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวที่ดีในภาพรวม ๓. ส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวนอกฤดูกาลท่องเที่ยว

ตารางที่ ๗ ตัวอย่างแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)

บทที่ ๔

ข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์

จากการศึกษาเรื่อง การทบทวนแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนและการนำยุทธศาสตร์ไปใช้และข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไปที่อาจจะพอเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ดังนี้

๔.๑ ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนและการนำยุทธศาสตร์ไปใช้

๔.๑.๑ ในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน และการนำแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอนไปปฏิบัติ ให้เกิดผลสัมฤทธิ์บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาและทรัพยากรจำนวนมาก รวมถึงการได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

๔.๑.๒ ในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด มีกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการ และกรอบระยะเวลาในการดำเนินการที่ชัดเจน แต่พบว่า จะมีกฎหมายและระเบียบที่เป็นปัญหาอุปสรรคที่สำคัญในการจัดทำและดำเนินโครงการในพื้นที่ ได้แก่ กฎหมายเกี่ยวกับพื้นที่ป่าสงวน ป่าอนุรักษ์ และเขตอุทยานต่างๆ รวมถึงกฎ ระเบียบว่าด้วยการมอบอำนาจในการดำเนินโครงการเกี่ยวกับงบประมาณจังหวัด ที่ผู้ว่าราชการจังหวัดจะมอบอำนาจดำเนินการ/ส่งข้อสั่งจ้างให้กำกับหัวหน้าส่วนราชการสังกัดส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในภูมิภาค (จังหวัด) โดยตรง มิได้ ต้องมอบอำนาจให้อธิบดีของส่วนราชการนั้นเสียก่อน แล้วให้อธิบดีเป็นผู้มอบอำนาจมาให้หัวหน้าส่วนราชการสังกัดส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในภูมิภาค (จังหวัด) นั้น ถึงจะดำเนินการโครงการนั้นได้ ก่อให้เกิดความล่าช้า และเป็นปัญหาในทางปฏิบัติอย่างยิ่ง ดังนั้น หน่วยงานบูรณาการกลาง คือ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) สำนักงาน ก.พ.ร. กรมบัญชีกลาง และกระทรวงมหาดไทย จะต้องดำเนินการประสานกระทรวง/กรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมปัญหาและยกร่างกฎหมาย/ระเบียบเพื่อออกมาใช้บังคับสำหรับแก้ไขปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว

๔.๑.๓ จากการศึกษาพบว่า ปัญหาอุปสรรคประการสำคัญอย่างหนึ่งในการจัดทำข้อเสนอโครงการในแผนพัฒนาจังหวัด ส่วนราชการมักจะคุ้นเคยที่จะจัดทำข้อเสนอโครงการประเภทเดิม ๆ และยึดติดกับกรอบแนวคิดเดิมและภารกิจประจำของส่วนราชการ (Function) ขอบทำแต่โครงการเล็ก ๆ ซึ่งไม่ตอบโจทย์โครงการลักษณะของการพัฒนาพื้นที่ ไม่กล้าเสนอโครงการขนาดใหญ่ (Mega Projects) ที่เป็นโครงการที่คิดนอกกรอบ เพราะเกรงกลัวการตรวจสอบจากหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบ เช่น สตง. หรือ ป.ป.ช. เป็นต้น

๔.๑.๔ จุดอ่อนประการสำคัญของจังหวัดแม่ฮ่องสอน คือ การคมนาคมขนส่งเดินทางเข้าจังหวัด ต้องเสียเวลาในการเดินทางอย่างมาก และจำต้องขับขึ้นรถยนต์ในพื้นที่ผ่านภูเขาสูงชันที่มีเส้นทางคดเคี้ยว สลับซับซ้อน และมีโค้งอันตรายจำนวนมาก ดังนั้น รัฐบาลควรมีโครงการการลงทุน

ขนาดใหญ่ในการสร้างเส้นทางเข้าจังหวัดโดยสะดวก เพื่อห่นระยะเวลาในการเดินทาง ก็จะทำให้เศรษฐกิจภายในจังหวัดเจริญเติบโตกว่าที่เป็นอยู่ และจะมีผลทางอ้อมให้ข้าราชการต่างจังหวัดต่างภูมิภาคที่ได้รับการแต่งตั้งให้มาปฏิบัติงานอยู่ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีใจอยากที่จะอยู่ปฏิบัติงานในจังหวัดแห่งนี้ยาวนานขึ้น จังหวัดก็จะไม่ขาดแคลนอัตรากำลังบุคลากรในการปฏิบัติงานในการขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัด

๔.๒ ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

๔.๒.๑ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาในขอบเขตของเวลาอันจำกัด และเป็นช่วงเวลาที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ส่งผลกระทบอย่างกว้างขวาง จนรัฐบาลได้มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ซึ่งในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้ศึกษาขอเสนอแนะควรที่จะมีการกำหนดช่วงเวลาในการศึกษาที่ยาวขึ้น ซึ่งจะช่วยให้สามารถค้นพบปัจจัยที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน และการนำแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอนไปปฏิบัติได้ครบถ้วนสมบูรณ์มากขึ้น

๔.๒.๒ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาโดยเลือกวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์จากเอกสารงานวิจัย ยุทธศาสตร์ และแผนระดับต่าง ๆ นโยบาย กฎหมาย รวมทั้งหลักทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้ศึกษาขอเสนอแนะควรที่จะมีการเลือกวิธีการวิจัยทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณควบคู่กัน และให้ดำเนินการศึกษาตามกระบวนการและขั้นตอนที่กฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ แนวทางและวิธีการเกี่ยวกับการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการกำหนดไว้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลในการวิเคราะห์เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน และการนำแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอนไปปฏิบัติที่ครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (๒๕๖๒). **แผนยุทธศาสตร์ธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๖๕**. กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๕๙). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๖๑). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานจังหวัดแม่ฮ่องสอน. (๒๕๖๒). **แผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕)**. จังหวัดแม่ฮ่องสอน: สำนักงานจังหวัดแม่ฮ่องสอน.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๖๒). **นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๖๒). **แผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕ ฉบับทบทวน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๖๒). **สรุปสาระสำคัญของแผนการปฏิรูปประเทศ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๖๒). **สรุปสาระสำคัญของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด. (๒๕๖๒). **ความรู้พื้นฐานสำหรับการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด**. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด. (๒๕๖๒). **รวมกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำและประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่อำเภอและตำบล**. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (๒๕๖๒). **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา**. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	ว่าที่ร้อยโท ขุนทอง สายบุตร
วัน เดือน ปีเกิด	๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๘
การศึกษา	๒๕๔๗ มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๖) โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม ๒๕๕๐ รัฐศาสตรบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) เกียรตินิยม อันดับ ๒ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ๒๕๕๓ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ๒๕๕๗ ประกาศนียบัตรหลักสูตรผู้นำยุคใหม่ในระบอบประชาธิปไตย (ปนป.) รุ่นที่ ๔ สถาบันพระปกเกล้า
ประวัติการทำงาน	- อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม - นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ สำนัก OSM กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนกลาง (ฉะเชิงเทรา) สป.มท. - นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ/ชำนาญการ สำนักงานจังหวัดสมุทรสงคราม สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย - นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ ปฏิบัติหน้าที่ เลขานุการผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี (นายประภัสสร มาลากาญจน์) สำนักงานจังหวัดอุทัยธานี สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย - นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ ปฏิบัติหน้าที่ เลขานุการผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาคร (นายประภัสสร มาลากาญจน์) สำนักงานจังหวัดสมุทรสาคร สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย - นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ ปฏิบัติหน้าที่ เลขานุการผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ (นายประภัสสร มาลากาญจน์) สำนักงานจังหวัดสุรินทร์ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย - นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักงานจังหวัดอุทัยธานี สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการกลุ่มงานบริหารทรัพยากรบุคคล (นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการพิเศษ) สำนักงานจังหวัดแม่ฮ่องสอน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย